

وہ آواز جس سے ہوا کا رخ معلوم ہو۔ پون کا
 کاسو۔ پون پر چارک۔
 باد نوا اصطلاح۔ بقول برہان و بحر
 کبیر ثالت وقع نون و واد بالف کشیدہ
 صوت و نفس و خوانندگی و گویندگی را
 گویند صاحب ناصری فرماید کہ مرادف
 (باد آہنگ) است کہ گذشت۔ صاحب
 جامع یعنی صورت نقش گوید مؤلف
 عرض کند کہ شک نیست کہ صوت نفس را کہم توجہ در انجا ہم تحریف ہا کردہ اندازد و
 کاتبش بدین صورت نقش کردہ باشد خیر (۱) وہ ہوا جو کہنے یا پھینے سے متحرک ہو۔
 از تحریف نیست کہ ہمیں قسم تصرف بہ
 باد آہنگ) ہم صورت گرفته مرکب انانی
 است (۱) یعنی لفظی این ہوائی کہ از برآمد
 صوت و نفس و خوانندگی و گویندگی بحکمت
 آید۔ محققین بر نزاکت معنی این توجہ نکرده
 اند صاحب سفرنگ فرماید کہ باد نوا یعنی صوت
 و آواز یعنی ہر گاہ بار دیگر روان بحکم تعلیق
 آن معنی را کہ از این دو تعالی در یافتہ باشد بہ
 آواز خود ببرد و شنو اند پس گفتار خدا روت
 این الفاظ است کہ نبی ببرد و گوید چنانکہ
 (نثر و سائیر) چون از تن برآئی از یزدان
 در یابی و چون بہ تن پیوندی آن چم را بزبان
 آری و باد نوا برون وہی بیس (۲) مجازاً
 صوت گویندگی و خوانندگی باشد و پس ہمین
 است (باد آہنگ) کہ بجایش گذشت و محققین
 کہم توجہ در انجا ہم تحریف ہا کردہ اندازد و
 وہ ہوا جو کہنے یا پھینے سے متحرک ہو۔
 مؤث (۲) کہنے اور پھینے کی آواز۔ مؤث
 باد نوا اصطلاح۔ بقول برہان
 و بحر و سروری و جامع و مؤید (۱) یعنی باد
 بہار است و (۲) نام لحنی از موسیقی۔
 صاحبان جہانگیری و سراج و رشیدی ہمیں
 دو م قانع (النوری ۱۵) باد نوا و زسحر کہ
 چوبہ بستان گذشتہ پگل صد برگ برون

<p>رست زیر امن خار ہا (ارو) (ارو) دیکھو صورت نوشت (ارو) دیکھو باو و بید۔</p>	<p>باو بہار (۲) فن موسیقی کے ایک لحن کو فارسی زبان</p>
<p>نے باو نوروز کہا ہے افسوس ہے کہ اردو بحوالہ فرنگ فرنگ مبدل (باو بان) است</p>	<p>ترجمہ میں اس کا اصطلاحی نام معلوم نہ ہو سکا کہ بجائے خودش گذشت مؤلف عرض کند</p>
<p>باو نویس اصطلاح بقول صاحب شمس کہ دیگر کے از محققین فارسی زبان ذکر این نام ولایتی۔ دیگر کے از محققین فارسی زبان</p>	<p>ذکر این تکرر و عجبی نیست کہ باو کو بہ را بدین اسم ہم موسوم کردہ باشند یا تحریف در کتاب</p>
<p>راہ یافتہ تا آنکہ سند استعمال پیش نشود و مجرد باو و بان اصطلاح بقول ضمیمہ بہ بان</p>	<p>قول صاحب شمس کہ طرز تحقیقش اس میں اس پیش و پس گریبان جامہ را گویند مؤلف عرض</p>
<p>است اعتبار را شاید بیچ نمی کشاید کہ این کند کہ بعض محققین فارسی زبان ہمین معنی را بر</p>	<p>ولایت کجا واقع است (ارو) باو نویس باو تگان نوشته اند کہ گذشت یہ معاصرین عجم</p>
<p>ایک ولایت کا نام ہے۔ بر زبان ندرند و سند استعمال ہم پیش نشد۔</p>	<p>باو نویس بقول جامع بروزن باو تیز ہے طالب سند با شیم وغیر از تصحیف کتابت</p>
<p>فائدہ و ناسودمند مؤلف گوید کہ بحث این بر (باو و بید) می آید خیال ما قطعاً است</p>	<p>کہ ہاں باو و بید را کاتب صاحب جامع بدین</p>

رسیدہ و بہ وال مہملہ زودہ بقول بحر و ناصری یعنی	صاحب بحر فرماید کہ بہ واو عاطفہ غرور و تکبر
بے فائدہ و ناسودمند۔ صاحب برہان ذکر	و خود نمائی است۔ صاحب سروری از کلام
(ب) بہ ذال معجزہ کردہ مؤلف گوید کہ باد	فردوسی سند آرد (س) بسیار است آن خنگ
بمعنی پیچ بجایش گذشت و بید معروف کہ در	را بیسم ہامی را ند چون شیر باد و دم ہا
بے نراست و استعارۃً بمعنی پیچ۔ صاحب برہان	بہار بر خود ستائی و خود نمائی قانع و از فردوسی
بر بید نوشتہ کہ بمعنی سپودہ و بے فائدہ و ناسود	و سلمان سند آوردہ (حکیم فردوسی س)
آید وقتی کہ با باد مرکب شود (الخ) پس معنی لفظی	من از ابرینیم ہی باد و دم ہا ندائم کہ نرگس
این پیچ و پیچ یعنی بے فائدہ و بے نتیجہ۔ آنچه صاحب	چرا شد و دم ہا (خواجہ جمال الدین سلمان س)
برہان ذکر (ب) بذال معجزہ کردہ عبث است	تلخ است بے نیش می با بادہ شود سازوے
کہ بید بہ وال مہملہ اسم جامد فارسی زبان است	کا حوال عالم را چونے بنیاد بر باد است و
و ترجمہ آن لبعربی صفا ف۔ و بہ ذال معجزہ	دم ہا مؤلف عرض کند کہ از سند فردوسی
معرب نیست و اگر باشد ہم ضرورت ندارد	خود ستائی و خود نمائی ظاہری شود و سند سلمان
کہ اصل لغت زبان را گذاشتہ استعمال معرب	ہم بکارش نمی خورد زیرا کہ در اینجا لفظ باد و
کنیم (رو) بے فائدہ۔ بے نتیجہ۔	لفظ دم ہا و بمعنی حقیقی و کنایہ از پیچ و پیچ
باد و دم اصطلاح۔ بقول برہان و ناصری	است و فریب و خدعہ ہم کہ دم ہا بمعنی می آید
بضم وال اول و فتح وال دوم و سکون سیم	مخفی سباد کہ بہ تحقیق با خود ستائی و خود نمائی
غرور و تکبر و عجب و تجبر و خود ستائی و خود نمائی	را داخل معنی کردن خلاف استعمال است

<p>حقیقت آنت کہ (باد و دم) در محاوره استعمال ساکت۔ مؤلف عرض کند کہ فرس یعنی تاب و طاقت است و باد و دم مال خواجہ شیراز است و مصرع اول کہ غرور و تکبر ہم مراد گیریم و ترجمہ این در این (ع) آسایش و گویتی تفسیر این اردو (دم خم) ہمہ اسناد مؤید ماست دو حرفت ہ فارسیان این را بطور (ارو) غرور یکبر۔ مذکر خود ستائی خود نمائی۔ مؤنث۔ دم خم۔ مذکر۔ بقول صغیرہ گرفتہ مقصود اینست کہ انسان باید کہ باد و ستان لطف و باد و شیمان ہم مدارا</p>	<p>باد و زیدن استعمال۔ بقول بحر و بہا کند (ارو) دکن میں یہی فارسی مقول معروف۔ مؤلف عرض کند کہ حرکت مستعمل ہے نیز کہتے ہیں "دوست سے کر دین باد است کہ وزیدن یعنی جنبیدن کرم دشمن سے نرم" می آید و مخصوص است برائے ہوا (حافظ الف) باد و زدن اصطلاح (الف) بقول شیرازی سے گلبن عیش می دید ساقی گلن (ب) باد و زدن اند سجوالہ فرہنگ کو باد بہار می وزد بادہ خوشگوار کو پھار (و) فرنگ بکسر و او و تھانی رسیدہ و زائے ہوا چلتا۔ ہوز یعنی باد کش است۔ صاحب بحر (ب) باد و ستان لطف باد و شیمان مدارا رامروف باد زدن گفتہ و بقول صغیرہ بہا</p>
<p>مقولہ۔ صاحبان خزینہ و امثال فارسی و سروری و بہار مرادف باد بیزن مؤلف و احسن ذکر این کردہ اند و از معنی و محسن گوید کہ مبدل باد بیزن کہ مؤخرہ بہ و او بدل</p>	<p>مقولہ۔ صاحبان خزینہ و امثال فارسی و سروری و بہار مرادف باد بیزن مؤلف و احسن ذکر این کردہ اند و از معنی و محسن گوید کہ مبدل باد بیزن کہ مؤخرہ بہ و او بدل</p>

شود چنانکہ آب و آو (الف) مخففتش (ار و و) دکیو با و بزن -

بادہ بقول وارسته و سروری یعنی (۱) شراب و (۲) مجازاً پیالہ تسمیہ محل
 باسم الحال صاحب ناصری فرماید کہ بر وزن سادہ شراب باشد و گوید کہ همانا
 لفظ باد را باہے نسبت و مشابہت افزوده بنا بر لطافت اور تشبیہ بہ باد کردہ اند
 چنانکہ (۳) باد را بادہ نام کرد استاد پوزانگہ آبی بود لطیف چو باد پاد (۴) اویب
 سا بر (۵) ز باد نام نہاد بادہ را یعنی پاد چو باد صبح و میدان گرفت بادہ بخواہ پاد
 و فرماید کہ آنچه شعرا دو بادہ و سہ بادہ گفتہ اند مجازاً بر اے جام استمال کردہ اند
 و معنی کاسہ و پیالہ باشد (شیخ اوحدی ۶) گاہ خوردن دو بادہ کثر نوش پاد تا
 بدست رفتن و دوش پاد (حکیم سنائی ۷) گیرہ بہ دو بادہ دست کوتہ کن پاد این
 عقل دراز و قد احمق را پاد صاحب جامع ہم ذکر این ہر دو معنی کردہ - خان آرزو
 در سراج فرماید کہ معنی اول مرکب است از باد - یعنی غرور و ہائے نسبت چہ غرور
 و کبر از خوردن شراب بہر سدا کثر را و نسبت معنی دوم فرماید کہ در عربی ہم کاس
 بمعنی شراب و پیالہ ہر دو آمدہ و بالآخر فرماید کہ این از قبیل (دو آب) است چنانکہ
 گویند دو آب خوردیم و سہ آب خوردیم و معنی کثرت و مرت طوط - مؤلف عرض کند کہ
 مقصود خان آرزو ہمین است کہ بادہ را بمعنی پیالہ گیریم و سزد و بادہ و سہ بادہ
 از قبیل دو آب و سہ آب است و نظر بر محاورہ دو آب و سہ آب با خیالش اتفاق
 داریم و ہمچنین است (بادہ چند) کہ مقصود از ان پیالہ چند نیست بلکہ چند مرتبہ بادہ خوردن

باشد چنانکه میخسرو گوید (۵) چوسر با گرم گشت از باد و چند زبان بکشا و با از او چند
 ولیکن از کلام کمال خجندی استعمال بادو یعنی جام هم متحقق است (۵) ساقیا بادو مگردان
 که طویلیم ز خویش پتان زمانه زمیان هستی ما بر گیر و پاد بهار گوید که استعمال این (۳) معنی شیشه و
 صراحی هم آمده چنانکه (نظامی ۵) بیاساقی از بادو بردار بند با به پای پیودن باد چند
 با بجه نقول بهار (۱) پر زور (۲) پر کمنه (۳) جوان (۴) حوصله پرواز (۵) خام (۶) دو آ
 (۷) روشن (۸) شوخ (۹) طاقت گذار (۱۰) عقل سوز (۱۱) مرد آزما (۱۲) مرد افکن (۱۳)
 یک آتش از صفات اوست مؤلف گوید که صفات بادو و راس اینهم که در طحقات می آید
 هم او فرماید که بادو یعنی اول مقابل عرق است که خبر بر کشیده اطلاق کنند چنانکه صائب گوید
 (۵) عرق بپاکی گوهر کجا چو بادو بود و حرام زاده کجا چون حلال زاده بود و مؤلف عرض
 کند که والد هروی بادو یک آتش را منظم کرده و بهار این را محل تامل دانسته چرا که این صفت
 نمی آید مگر بر عرق (و هو اذ ۵) پروانه بلندی نکند فرق زیستی و در بادو یک آتش هست
 این همه هستی و باز فرماید که بے یک آتش و دو آتش کردن در هندوستان رواج دارد
 و در ولایت نیست مگر شراب قندی که آن را شراب شکری هم خوانند ما گوئیم که یک آتش
 و دو آتش را چه مخصوص کند باهند نمی داند که والد هروی هند نژاد نیست پس وجه تامل
 چیست. صاحب محیط ذکر بادو کرده و بر شراب فرماید که نزد اطباء عبارت از آب انگور است
 چون جوش آن تمام شود و در آن صلاوتی باقی نماند و از مطلق آن مراد خمر است که عبری
 این عنب نیز گویند و اگر چه اطلاق خمر بر هر چیز مسکر از مائعات نیز می کنند لیکن در اینجا مراد است

که از انگور سازند و آن را بفارسی شراب انگوری نامند و آنچه از خرما و سویز و
 قند و غیر آن سازند آن را بنید نام است با بجمه شراب انگوری را یونانی او تو
 و بسریانی خمر و برونی اوش و عبری ام الخبائث و راح و طلا و عصار و ریح و بفارسی
 می و شراب و در انگریزی ال کهل و بهندی مده گویند و آنرا چهار مراتب است
 یکی حدیث و آنرا مسطار و عصیر گویند و او آنست که بران زیاده از ششماه نگذرد
 باشد و دوم متوسط و او آنست که بران دو سال گذشته باشد سوم قدیم و او آنست
 که بران چهار سال گذشته باشد و بقولی آنچه از دو سال زیاده تا چهل سال برو
 گذشته باشد آن را قدیم گویند چهارم عتیق و آن میان متوسط و قدیم است و بقول
 بعضی شرابی که از یکسال تا دو سال بران گذشته آن را عتیق نام است و انواع
 آن بسیار است از رقیق و غلیظ و حلو و حارص و تلخ و میخوش و قابض و احمر
 و اصفر و ابیض و اسود و خوش بو و بد بو و لذیذ و کریه و شمس و مطبوع و مدفون
 و صرف و مزوج و صافی و کدر و خفیف و ثقیل و حدیث و عتیق و متوسط و غیره و
 فعل آن بسبب این مختلف می شود و چون اینها را با هم ترکیب کنند قریب به شصده
 قسم می شود و بعضی گویند که همه آنچه از آن تعلق بصناعت دارد رنگ و مزه و بو
 و قوام و زمان و عمل و سافج و شمس و مقطر و مدفون و کدر و صافی و ثقیل و خفیف
 است و ازین بسا اطره را با دیگر چون ترکیب دهند ترکیب تنالی و تملاتی و
 رباعی و خماسی تا آخر اقسام آن زیاده از هزار قسم حاصل می شود و گاهی اطباء از

زمان آن بزمان سن انسان از ابتدای رضاعت تا شیخوخت اعتبار می کنند و می گویند
 که خمر از زمان عصر تا دو سال در حکم رندیع ضعیف القوت است و آن را خندریس
 و عصیر گویند و تا چهار سال مسطار نامند و تا هفت سال شراب خوانند و آن تا این سن
 جوان است و ازین تا بیست و یک سال در سن وقوف و آن را درین هنگام خمر گویند
 و ازین تا بیست و هشت سال در سن شیخوخت است و آن را منهبک و معرش و عقیق گویند
 و هر واحد ازینها بعد است و آن بر آن شناخته می شود چنانچه خندریس را چون در آفتاب
 نهند رسوب آن غلیظ و کف آن رقیق یا معدوم محسوس گردد و رسوب مسطار مثل
 مروارید بر سر کاس طافی شود و به تحریک فانی گردد و آن بهتر است نزدیک اکثر طبیبان
 سلاق بکون غلیظ می شود و بجزکت رقیق و کذا رقیق و قرقف و صفائی خمر نزدیک
 نظر شدت میگردد و در آن غلیظ با کدورت منقطع در میان معلوم می شود و صفائی
 عقیق تا نصف کاسه اسفل شد بود و آن خوب نیست و گویند که شراب مزوج را پنج رنگ
 است. سرخ. زرد. سفید. سیاه. آبنوس پس سرخ از مزج زرد می شود و زرد سفید
 و بالعکس و مزوج را نیز اقسام بسیار است چون باطعم و غیره از اقسام ترکیب دهند و
 شمس و مطبوع و مقطر و مدفون و کدر و صافی و ثقیل و خفیف را نیز باین اعتبارات
 اصناف کثیر است بر فطن تا اهل ظاهر شود و گویند بهترین شراب متوسط میان عقیق و حد
 صافی رنگ اهل بصر می وزردی معتدل القوام خوشبو غیر قابض و غیر ترش و غیر شدید المره
 بلکه شیرین بکلاوت اندک است و بدترین آن بد رنگ کدر غلیظ ترش مزه مع قبض بدبو

و قوی ترین همه زرد و صاف معتدل القوام و بعد آن سرخ معتدل القوام و ضعیف ترین
 همه سفید تازه تارس است و رقیق آن سریع النفوذ و غلیظ آن لطی النفوذ و سبز آن غلیظ
 و سیاه آن غلیظ و شناخت جید از منشوش آنست که مقدار اندک از آن در ظرفی درت
 دور از بگذارد اگر بسیار تغییره شود جید است و اولی آنست که بعد از جوشیدن آن اقل
 تا سه ماه بگذرد استعمال نماید و شراب خوشبو موافق سائر امزجه و بد بوے آن روی
 و غیر موافق همه امزجه - با بجمه هر نوع آن را مزاجی و صورتی است موافق مزاجی و شخصی
 خاص و طبیعت آن نیز بحسب الوان و طعوم و روائح و رقت و غلظت و تازگی و کهنگی
 و توسط و اعتدال مختلف می باشد در حرارت و برودت و رطوبت و سبوت
 و بالا جمال آن با نواع خود گرم و خشک در دووم است خصوصاً عتیق آن لیکن حدیث
 آن مائل بر طوبت گویند گرم در دووم و خشک در اول - مضار این بیشتر از منافع دارد
 بادیه - بقول اصفیه - فارسی - مگر - دارو - شراب -

(۲۸۰۰۲)

<p>بادیه احمدی اصطلاح - شراب سرخ و مؤنث - بادیه احمدی که سکتے ہیں -</p>	<p>بادیه احمدی اصطلاح - شراب سرخ و مؤنث - بادیه احمدی که سکتے ہیں -</p>
<p>کتابیه از شراب انگور لیست و قسمی از شراب بادیه انگور استعمال - بقول بهار سعوف</p>	<p>کتابیه از شراب انگور لیست و قسمی از شراب بادیه انگور استعمال - بقول بهار سعوف</p>
<p>که اشاره این بر بادیه مذکور چنانکه صائب است مؤلف عرض کند که بادیه انگور</p>	<p>که اشاره این بر بادیه مذکور چنانکه صائب است مؤلف عرض کند که بادیه انگور</p>
<p>گویند (س) غم ز دل بیرون مزاجی بادیه مرکب اضافی است و بادیه انگوری به پاک</p>	<p>گویند (س) غم ز دل بیرون مزاجی بادیه مرکب اضافی است و بادیه انگوری به پاک</p>
<p>احمر برودت زردی از آئینه مہیات است نسبت هم گویند که مرکب توصیفی است یعنی</p>	<p>احمر برودت زردی از آئینه مہیات است نسبت هم گویند که مرکب توصیفی است یعنی</p>
<p>روشنگر برودت (ارو) انگوری شراب شرابے که از انگور سازند مرادف بادیه احمدی</p>	<p>روشنگر برودت (ارو) انگوری شراب شرابے که از انگور سازند مرادف بادیه احمدی</p>

<p>کہ گذشت (اردو) انگوری شراب بقول بکر کنایہ باشد از نامراد ماندن (شانی</p> <p>مؤنت - وہ شراب جو انگور سے بنائی جائے (تکوس) سیر آمدند مدعیان از می مراد</p> <p>بادہ یا پنبہ حیدر مصدر اصطلاحی مسکین منور بادہ بہ ناہار می زندہ مؤلف</p> <p>بقول بہار و بکر کنایہ از تنگی وقت شراب عرض کند کہ بادہ خواران متمول اول ناہار</p> <p>(قاسم شہدی ۵) بسکہ اسباب نشاط و بشکند و باز می خواری کنند و مفسدان را</p> <p>تنگ افتادہ است پو میتوان یا پنبہ حیدر از ناہار میر نشود و بہ بادہ ناہار راجی شکند کہ</p> <p>شیشہ ما بادہ را پو مؤلف عرض کند کہ مضر است و خیلی ناگوار و از زمین طرز عمل</p> <p>رسم است کہ چون در محفل شراب قدح مفلوگان این معنی اصطلاحی پیدا شد اروجی</p> <p>خالی شود می خواران کہ طلب شراب دارند نامراد رہنا -</p> <p>قدح را یا پنبہ صاف کنند و باز از ان پنبہ بادہ بی پشت اصطلاح - مرکب اضافی</p> <p>قطرہ ہائے شراب راجی کند - از زمین طرز شرابی کہ تقویات کیف در و داخل نکرده</p> <p>عمل این مصدر اصطلاحی قائم شد و درین باشند مقابل (بادہ پشت دار) کہ می آید</p> <p>شعر شہدی معنی کنایہ نیست بلکہ معنی حقیقی (صائب ۵) بادہ بے پشت از سر زود</p> <p>است و از زمین معنی حقیقی بلحاظ رسم متذکرہ بیون می شود پو بوسہ لبہا سے نو خطر ا قوامی</p> <p>بالا معنی قلت شراب پیدا می شود (اردو) دیگر است پو مؤلف عرض کند کہ (بی پشت)</p> <p>شراب کی قلت شراب کی کمی - مؤنت -</p> <p>بادہ بہ ناہار زون مصدر اصطلاحی سگر و و شرک نیست (اردو) معمولی</p>	<p>کہ گذشت (اردو) انگوری شراب بقول بکر کنایہ باشد از نامراد ماندن (شانی</p> <p>مؤنت - وہ شراب جو انگور سے بنائی جائے (تکوس) سیر آمدند مدعیان از می مراد</p> <p>بادہ یا پنبہ حیدر مصدر اصطلاحی مسکین منور بادہ بہ ناہار می زندہ مؤلف</p> <p>بقول بہار و بکر کنایہ از تنگی وقت شراب عرض کند کہ بادہ خواران متمول اول ناہار</p> <p>(قاسم شہدی ۵) بسکہ اسباب نشاط و بشکند و باز می خواری کنند و مفسدان را</p> <p>تنگ افتادہ است پو میتوان یا پنبہ حیدر از ناہار میر نشود و بہ بادہ ناہار راجی شکند کہ</p> <p>شیشہ ما بادہ را پو مؤلف عرض کند کہ مضر است و خیلی ناگوار و از زمین طرز عمل</p> <p>رسم است کہ چون در محفل شراب قدح مفلوگان این معنی اصطلاحی پیدا شد اروجی</p> <p>خالی شود می خواران کہ طلب شراب دارند نامراد رہنا -</p> <p>قدح را یا پنبہ صاف کنند و باز از ان پنبہ بادہ بی پشت اصطلاح - مرکب اضافی</p> <p>قطرہ ہائے شراب راجی کند - از زمین طرز شرابی کہ تقویات کیف در و داخل نکرده</p> <p>عمل این مصدر اصطلاحی قائم شد و درین باشند مقابل (بادہ پشت دار) کہ می آید</p> <p>شعر شہدی معنی کنایہ نیست بلکہ معنی حقیقی (صائب ۵) بادہ بے پشت از سر زود</p> <p>است و از زمین معنی حقیقی بلحاظ رسم متذکرہ بیون می شود پو بوسہ لبہا سے نو خطر ا قوامی</p> <p>بالا معنی قلت شراب پیدا می شود (اردو) دیگر است پو مؤلف عرض کند کہ (بی پشت)</p> <p>شراب کی قلت شراب کی کمی - مؤنت -</p> <p>بادہ بہ ناہار زون مصدر اصطلاحی سگر و و شرک نیست (اردو) معمولی</p>
--	--

<p>سادہ شراب۔ جس میں تقویت سُکر کے اشیا شربک ہنون۔ موٹھ۔</p>	<p>بادہ پرستم صائب ہا کہ رگ تلخی می رشتہ زنا من است ہ (ارو) شراب خوار۔</p>
<p>بادہ پالا اصطلاح۔ بقول بکر و ضمیرہ چیزی کہ شراب بدان صاف کتد۔ صاحب</p>	<p>شراب پینے والا۔ دائم الخمر۔ بقول آصفیہ ہمیشہ شراب پینے والا۔ ہر وقت نشہ میں</p>
<p>اتند فرماید کہ یہ با سے فارسی پنجم پالونہ شراب مؤلف عرض کند کہ پالا سیدن بمعنی صاف</p>	<p>خرقاب ریشہ والا۔ شرابی۔ نشہ باز آپ نے می پرست پر فرمایا ہے۔ فارسی۔ سجم</p>
<p>کردن است و پالا امر حاضرش پس اسم فاعل ترکیبی است بمعنی صاف کتدہ بادہ و کنایہ</p>	<p>مذکر۔ شراب کا عاشق۔ مرید شراب۔ شرابخوا بادہ پرست۔</p>
<p>از پالونہ (ارو) شراب چھاننے اور صاف کرنے کا آلہ۔ مذکر۔</p>	<p>بادہ پشت وار اصطلاح۔ بقول بکر و وارستہ شرابی کہ تقویات کیف دران</p>
<p>بادہ پرست اصطلاح۔ بقول بکر و ضمیمہ برہان شراب خوار۔ بہار گوید و اتند</p>	<p>داخل کردہ باشند و (بادہ بے پشت) بقول آن و بقول بہار شرابیکہ چیز ہائے قوت و ہند</p>
<p>اتفاقش جوید کہ کنایہ از دائم الخمر مؤلف عرض کند کہ کسی کہ بادہ را بہ پرستد و با او</p>	<p>مستی دران آمیختہ باشند مؤلف گوید کہ مرادف این است (شراب پشت وار) کہ بجا</p>
<p>عشق دارومی خوار است اسم فاعل ترکیبی و از کلام صائب تصدیق معنی بیان کردہ ہا</p>	<p>خودش می آید و (پشت وار) بمعنی پشتی بان است کہ بجایش مذکور شود (مربک توصیفی)</p>
<p>من وجہ می شود (س) در خرابات من و (ارو) وہ شراب جس میں تقویات نشہ</p>	<p>من</p>

(۱۰۰۰۰)

کی آمیزش ہو۔ مؤنث۔

تا کہ ہستم باوہ پیما ہم ہی پ (و ج) حاصل بالمصداق

باوہ پیر اصطلاح۔ مرکب توصیفی است (ظہوری سے) مدعی رائیہ پیر حاصل شد

کنا یہ از شراب کہند زیر معری سے (ا) تا کہ باوہ پیرانی از و در باوہ پیرانی مبادوہ (و ل سے)

در پیرانہ سردار و جوانی آرزو و باوہ پیرانی کی در باوہ پیرانی کی پانچین بود

ز ساقی جوان باید کشید و مؤلف گوید کہ

مقابل (باوہ جوان) است کہ می آید و اشارہ

این بر لفظ باوہ گذشت (ار و و) پرانی

شراب مؤنث۔

آنچه صاحب ضمیمہ برہان معنی (و) برابر الف

باوہ پیر اصطلاح۔ (الف) بقول

نوشته تاج اوست (ظہوری سے) در تہ

صاحب ضمیمہ برہان و ندان من نقل سرنگستان بس است باوہ

پیرودن شراب رگوینہ پیر پیر جرفیان باوہ پیرامی روم پ (ار و و)

باوہ پیر (ب) بقول بحر وہا

(الف) و (ب) شراب بخوار۔ شرابی۔ (ج) شراب

شراب خوار و ہم بہار نسبت (و) گوید کہ بحر خوار می۔ مؤنث (و) شراب پیرا۔

و بقول بحر شراب خوردن مؤلف عرض کند

باوہ تا پیر کشیدن مصدر اصطلاحی۔

کہ (د) مصدر است اصطلاحی کہ معنی لفظی این

بقول بہار شراب با فراط خوردن (میر معری

پیرودن شراب است و کنا یہ از باوہ خوردن

(ظہوری سے) یک زمان از غم نیا سیم ہم پ

باوہ سے پیر ماہ رو سے باوہ کیش تا پیر پ مؤلف

<p>عرض کند کہ بسیار خوردن مشروب و باوہ حوصلہ پرواز لب و چشم تیان ہنیت ماکول راتاً سر معدہ رساند و اشارہ از ہمین از سلسلہ تاک زمینانہ گیت ہ مولف عن است و بس (ارو) کثرت سے شراب کندی درین سندا اصناف حوصلہ پرواز لب و چشم ہنیا۔ ایسا پینا کہ منہ تک آجائے۔</p>	<p>پاؤہ جوان اصطلاح بقول بھرو وارتہ شراب نورسیدہ مقابل باوہ پیر کہ شراب کہنہ باشد (میر معری ۵) چہ باک از ان کہ جہان سرد گشت و ناخوش شدہ کہ خانہ گرم و معنی خوشست و باوہ جوان ہ مولف گوید کہ مرکب توصیفی است بمعنی شراب نوکشیدہ اشارہ این بر لفظ باوہ گذشت (ارو) تازہ شراب۔ مؤنت۔</p>
<p>لب و چشم است مجرد (باوہ حوصلہ پرواز) لا باہ مراد از شرابی کہ حوصلہ کسی بفریاید و چیز ہی نیست اصناف آن لبوے کسی یا چیز شجیع کند۔ مرکب توصیفی است و آنچه صاحب بھر در معنی این اصطلاح ہوش رہا گتہ در</p>	<p>پاؤہ خام اصطلاح شرابی کہ خام و ناقص باشد و پختہ نشود مرکب توصیفی است بہار اشارہ این بر لفظ باوہ کردہ کہ گذشت (صائب ۵) ناقص از تربیت چرخ نگرد</p>
<p>بھر شراب ہوش رہا ہم او ذکر (حوصلہ پرواز) کامل باوہ خام محالست بہ پینا برسند بجایش کردہ بر معروف قانع بہار ذکر این نگرد (ارو) شراب خام۔ کہہ سکتے ہن۔</p>	<p>پاؤہ حوصلہ پرواز اصطلاح بقول بھر شراب ہوش رہا ہم او ذکر (حوصلہ پرواز) کامل باوہ خام محالست بہ پینا برسند بجایش کردہ بر معروف قانع بہار ذکر این نگرد (ارو) شراب خام۔ کہہ سکتے ہن۔</p>
<p>ولیکن بر (حوصلہ پرواز) از میرزا صائب مؤنت۔ ناقص شراب جو پختہ نہونی ہو۔ سداورودہ کہ سندا این اصطلاح است (۵) باوہ خانہ استعمال۔ بہار بر معروف</p>	<p>ولیکن بر (حوصلہ پرواز) از میرزا صائب مؤنت۔ ناقص شراب جو پختہ نہونی ہو۔ سداورودہ کہ سندا این اصطلاح است (۵) باوہ خانہ استعمال۔ بہار بر معروف</p>

<p>قانع مؤلف گوید کہ مراد ف می خانہ یعنی خانہ کہ برائے شراب خواری یا شراب پیوشی ساخته باشند (خاقانی ۵) عقل اگر پیوستہ شود و دیت از باوہ خانہ بستانیم (ارو و) شراب خانہ - میخانہ - مذکر -</p>	<p>و بقاعدہ اسم فاعل ترکیبی با اسمی جمع شدہ افادہ معنی فاعلی کند (صاحب بحر تبدیل مصدر خوردن ذکر این کرده) همچون (بسیار خوار) و (می خوار) (سعدی ع) کہ بسیار خوار است (ارو و) شراب خانہ - میخانہ - مذکر -</p>
<p>اصطلاح (الف) می بیار کہ عید است و بہمن است ہا ہنگام باوہ خوردن و شادنی بر زن است و بقول بہار معرّف</p>	<p>اصطلاح (الف) می بیار کہ عید است و بہمن است ہا ہنگام باوہ خوردن و شادنی بر زن است و بقول بہار معرّف</p>
<p>اصطلاح (ب) بقول بہار معرّف و صاحبان بحر و بہار و آصفی نسبت (ب) گویند کہ یعنی شراب خوردن است مؤلف</p>	<p>اصطلاح (ب) بقول بہار معرّف و صاحبان بحر و بہار و آصفی نسبت (ب) گویند کہ یعنی شراب خوردن است مؤلف</p>
<p>عرض کند کہ (ج) مصدر مرکب است و شراب پیاش</p>	<p>عرض کند کہ (ج) مصدر مرکب است و شراب پیاش</p>
<p>اصطلاح (د) بقول بہار و بحر و جامع و ناصری باد شمال را گویند و آن از طرف مشرق بجانب مغرب و زرد بخلاف باد</p>	<p>اصطلاح (د) بقول بہار و بحر و جامع و ناصری باد شمال را گویند و آن از طرف مشرق بجانب مغرب و زرد بخلاف باد</p>
<p>در دبور صاحب سروری این را بہ ہائے ہوتز در آخر بعوض فوقانی نوشتہ از حکیم سوزنی</p>	<p>در دبور صاحب سروری این را بہ ہائے ہوتز در آخر بعوض فوقانی نوشتہ از حکیم سوزنی</p>
<p>شد آرد (۵) مر رعیت را صباے عدل لطف آمیز تو ہا خوش نسیم آید چو باشکست</p>	<p>شد آرد (۵) مر رعیت را صباے عدل لطف آمیز تو ہا خوش نسیم آید چو باشکست</p>

<p>باد ہیراہ صاحب مؤید بر (باد ہیراہ) گوید کہ خراسان و ہیراہ کبیر اصلش کہ عربان این را در شہر ہیراہ موازنہ ہفت ہشت ماہ متواتر بتاے مدورہ می نویسند بدینوجہ کہ ہرات باد شمال وزروآن بغایت لطیف و موثق در شمال خراسان واقع است باد شمال مزاج خلایق است ہمین است (باد ہیراہ) را اہل خراسان بجاز باد ہرات نام نہادہ باشند خان آرزو در سراج گوید کہ (باد شمال) را یا بوجہی کہ خان آرزو و ذکرش کرد (ارزو) بدان سبب (باد ہرات) گفتند کہ این باد اکثر شمالی ہوا مونت -</p>	<p>باد ہیراہ صاحب مؤید بر (باد ہیراہ) گوید کہ خراسان و ہیراہ کبیر اصلش کہ عربان این را در شہر ہیراہ موازنہ ہفت ہشت ماہ متواتر بتاے مدورہ می نویسند بدینوجہ کہ ہرات باد شمال وزروآن بغایت لطیف و موثق در شمال خراسان واقع است باد شمال مزاج خلایق است ہمین است (باد ہیراہ) را اہل خراسان بجاز باد ہرات نام نہادہ باشند خان آرزو در سراج گوید کہ (باد شمال) را یا بوجہی کہ خان آرزو و ذکرش کرد (ارزو) بدان سبب (باد ہرات) گفتند کہ این باد اکثر شمالی ہوا مونت -</p>
<p>در ہرات می وزرو شمال ہرات مشہور است باد ہیراہ بقول برہان و بحر جامع و جہا وقوسی گوید کہ ہفت ماہ لاینقطع شمال در و ناصر می باز اسے ہوز بر وزن شاہ پرودہ (۱) ہرات می وزرو از اعجاب عجائب آنست افسونی را گویند کہ وزروان بر صاحب کالا کہ در برہان قاطع و تفسیر این لفظ نوشتہ کہ بد مند تا خواب گران بر دستولی شود صاحب را باد شمال را گویند و آن از طرف مشرق بجا سوری بزرگ معنی اول سندی پیش کردہ - مغرب است بر خلاف دبور) و ظاہر است (خاقانی ۵) بجا پارہ رنگی باد ہیراہ و کہ بدین معنی صبا است نہ شمال غالباً سہو القلم و بیابگ ز منحل نباش و کم کم نقاب ہا و فریاد است (انتہی) مؤلف عرض کند کہ امتا کہ در تحفہ السعادت (۳) بمعنی سخن بہودہ و باد است بسوی ہرات یعنی بادی کہ از جانب (۳) وعدہ خلاف نیز خان آرزو در سراج ہرات وزرو ہرات بقول عیاش بفتح اول باد نسبت معنی اول فرماید کہ چون این قسم کار ہا و منظر ہرات کبیر اول نام شہرے از وار الملک نام معقول است بدین اسم موسوم شد و فرماید</p>	<p>در ہرات می وزرو شمال ہرات مشہور است باد ہیراہ بقول برہان و بحر جامع و جہا وقوسی گوید کہ ہفت ماہ لاینقطع شمال در و ناصر می باز اسے ہوز بر وزن شاہ پرودہ (۱) ہرات می وزرو از اعجاب عجائب آنست افسونی را گویند کہ وزروان بر صاحب کالا کہ در برہان قاطع و تفسیر این لفظ نوشتہ کہ بد مند تا خواب گران بر دستولی شود صاحب را باد شمال را گویند و آن از طرف مشرق بجا سوری بزرگ معنی اول سندی پیش کردہ - مغرب است بر خلاف دبور) و ظاہر است (خاقانی ۵) بجا پارہ رنگی باد ہیراہ و کہ بدین معنی صبا است نہ شمال غالباً سہو القلم و بیابگ ز منحل نباش و کم کم نقاب ہا و فریاد است (انتہی) مؤلف عرض کند کہ امتا کہ در تحفہ السعادت (۳) بمعنی سخن بہودہ و باد است بسوی ہرات یعنی بادی کہ از جانب (۳) وعدہ خلاف نیز خان آرزو در سراج ہرات وزرو ہرات بقول عیاش بفتح اول باد نسبت معنی اول فرماید کہ چون این قسم کار ہا و منظر ہرات کبیر اول نام شہرے از وار الملک نام معقول است بدین اسم موسوم شد و فرماید</p>

<p>بادوہ روشن اصطلاح۔ کنایہ از شراب صافی و زرد است چنانکہ صاحب گوید (س) بادوہ روشن کشیدن در کنار لاله زار یا شمع روشن بر سر خاک شهیدان کردنت ہر اولہ روز نورانی بود مستغنی از شمع و چراغ بادوہ روشن بوقت شام می باید کشید (ارو) شراب صافی اور زرد۔ مؤنت۔</p>	<p>کہ قوسی (بادوہ) با وال ہملہ بعض نر سے ہوتا آورده یعنی صبا قوری گفته کہ وزوان و کوتر بازان کنند و بحوالہ تحفۃ السعادت ذکر معنی دوم و سوم ہم نموده فرماید کہ غلبہ کند عجز باشد و صاحب رشیدی ہم ہر سہ معنی بالا را بیان کرد۔ مؤلف عرض کند کہ باخان آرزو اتفاق داریم وجہ تسمیہ این ہمان باشد کہ بالاند کور شد (ارو) وہ افسون یا منتر جو چور مالک مکان کی غفلت کے لئے پڑھتے ہیں تاکہ وہ نیند سے بیدار نہ ہو۔ مذکر (۲) بیوہ بات۔ مؤنت (۳) غلط وعدہ</p>
<p>بادوہ ریحانی اصطلاح۔ بقول بحر و غیاث شرابی کہ دران اقام گھمہائے خوشبو انداختہ بشد۔ صاحب تحقیق الاصطلاحات بحوالہ کتب طب فرماید کہ شراب کثیر المنافع را گویند از طباشیر فروغ خوش سازد (صائب س) از طباشیر فروغ خوش سازد معتدل پ بادوہ ریحانی پر زور شب را ہستاب پ مؤلف عرض کند کہ مرکب آید بچشم کز میان آب روشن بر فروز درما توصیفی است وجہ تسمیہ این تھا صائے خوشبو پ اشارہ این بر لفظ بادوہ گذشت (ارو) کند و بس (ارو) خوشبو شراب جو پھولوں سے تیار کی جائے۔ مؤنت۔</p>	<p>بادوہ زنگین اصطلاح۔ کنایہ از شراب (صائب س) سرخ باشد مرادف بادوہ احمر چنانکہ انوری گوید (س) ساغرش پر بادوہ زنگین چنان آید بچشم کز میان آب روشن بر فروز درما پ اشارہ این بر لفظ بادوہ گذشت (ارو) کند و بس (ارو) خوشبو شراب جو پھولوں سے تیار کی جائے۔ مؤنت۔</p>

(۳۰۰)

<p>زده اندک (ارود) شراب پنیان</p>	<p>باده ریختن اصطلاح - بقول بهار</p>
<p>اصطلاح بقول انندیه</p>	<p>معروف - صاحب آصفی هم ذکر این کرده</p>
<p>اصطلاح بقول انندیه</p>	<p>اصطلاح بقول انندیه</p>
<p>اصطلاح بقول انندیه</p>	<p>اصطلاح بقول انندیه</p>
<p>اصطلاح بقول انندیه</p>	<p>اصطلاح بقول انندیه</p>
<p>اصطلاح بقول انندیه</p>	<p>اصطلاح بقول انندیه</p>
<p>اصطلاح بقول انندیه</p>	<p>اصطلاح بقول انندیه</p>
<p>اصطلاح بقول انندیه</p>	<p>اصطلاح بقول انندیه</p>
<p>اصطلاح بقول انندیه</p>	<p>اصطلاح بقول انندیه</p>
<p>اصطلاح بقول انندیه</p>	<p>اصطلاح بقول انندیه</p>
<p>اصطلاح بقول انندیه</p>	<p>اصطلاح بقول انندیه</p>
<p>اصطلاح بقول انندیه</p>	<p>اصطلاح بقول انندیه</p>
<p>اصطلاح بقول انندیه</p>	<p>اصطلاح بقول انندیه</p>
<p>اصطلاح بقول انندیه</p>	<p>اصطلاح بقول انندیه</p>
<p>اصطلاح بقول انندیه</p>	<p>اصطلاح بقول انندیه</p>
<p>اصطلاح بقول انندیه</p>	<p>اصطلاح بقول انندیه</p>
<p>اصطلاح بقول انندیه</p>	<p>اصطلاح بقول انندیه</p>

سحرگاہ است۔ (ارو) صبوحی۔ بقول	و عاشق و معشوق ہم شہری خوش است بگو
اصفیہ عربی۔ اسم مؤنث۔ وہ شراب جو صبح کو پی جائے (آتش سے) عہد پیری میں	بادہ شیر از بادہ شیشہ شیر از راہ (ارو) شیر از کی شراب۔ مؤنث۔
گردن کیونکر میں ترک جام سے دفع کرتی ہے صبوحی در دوسر مخمور کاہ	بادہ صاف (۱) استعمال۔ قسمی بہت بادہ صافی (۲) از شراب شفاف
بادہ شفقی اصطلاح۔ بقول بہار و نند	بے درد و غیر مکر۔ اشارہ این بر بادہ کر و
شراب سرخ بزرگ شفق (صائب سے) (ظہوری سے) براہ تندیل بادہ صافی چہ	قسم باقی کو ترک از شراب گذشم بادہ می آید بنا سے تو بہ رندان کہ لایش پائے بہت
شفقی ہجو آفتاب گذشم مؤلف گوید کہ	آمد جز این نیست کہ ہر دو مرکب توصیفی است
مرکب توصیفی است (ارو) دیکھو بادہ	تحتانی معروف در (۲) اصلی است و اگر تحتانی
(۱) بادہ شیراز استعمال۔ بہار بزرگ	را بھول گیریم برائے وحدت باشد (ظہوری
(۲) بادہ شیرازی ہر دو از معنی ساکت	کرم کرد است ساتی در صبوحی بادہ
مؤلف گوید کہ (۱) مرکب اضافی و (۲) صافی کہ چون پر تو ز نذر و رش تو انم بر سحر	جو ششم (ارو) شراب صاف۔ خالص
مرکب توصیفی است یعنی شرابیکہ در شیراز	می کشند (مخلص کاشی سے) غربت افتاد شراب۔ مؤنث۔
چو دلخواہ وطن می گرد و بادہ را شیشہ شیراز	اصطلاح استعمال۔ مقابل غبوق یعنی
گذ شیرازی (محسن تاثیر سے) حسن عشق	شرابی کہ صبح خود مذمرکب توصیفی است (الوزی

<p>(۵) ساقیا باوہ صبح بیارے دانہ دامہ کرو کہ یعنی شراب خوردن و دامہ الخمر بودن</p>	<p>بہر فتوح بیارے (ارو) صبح بقول است و فرسودن بقول بحر محوشدن پس</p>
<p>آصفیہ عربی۔ اسم مؤنث۔ شراب صبح شراب کسے کہ محو باوہ شود دامہ الخمر باشد تحتانی آخر</p>	<p>باوہ صرف اصطلاح۔ مرکب توصیفی در (۱) زائد باشد (ارو) (۱) شراب</p>
<p>مقابل شراب مزوج یعنی شراب خالص خوار۔ دامہ الخمر (۲) شراب پینا۔ ہمیشہ</p>	<p>است سند این بر باوہ مزوج از کلام مناسبت</p>
<p>می آید (ارو) شراب خالص۔ یونٹ۔ باوہ فروش استعمال۔ بقول بہار عربی</p>	<p>وہ شراب جس میں پانی ملا ہوا نہ ہو۔ اور جسکی قوت گہٹی ہوئی نہ ہو۔</p>
<p>بمعنی فروشنده شراب (حسین سنائی ۵)</p>	<p>تو بزم ساز بعشرت کہ صبح باوہ فروش پاپے</p>
<p>اصطلاح بقول تو بزم ساز بعشرت کہ صبح باوہ فروش پاپے</p>	<p>(۱) باوہ فرسائے اصطلاح بقول تو بزم ساز بعشرت کہ صبح باوہ فروش پاپے</p>
<p>بحر (۱) شراب خوار صبح تو این تختہ از دکان برداشت پاپے</p>	<p>(۲) باوہ فرسودن بحر (۱) شراب خوار صبح تو این تختہ از دکان برداشت پاپے</p>
<p>(نہوری ۵) صوفیان را گلہ از باوہ فرو</p>	<p>بہار ذکر باوہ فرسا و باوہ فرسائے ہر دو کو</p>
<p>بیجاست پاپے رہن از زندہ بمن خرقہ تقو</p>	<p>گوید کہ دامہ الخمر را گویند یعنی آنکہ از افراد خوردن</p>
<p>من است پاپے (ارو) شراب فروش۔ شراب بیچنے والا۔</p>	<p>شراب مضحل و فرسودہ شدہ باشد (شیخ ابو الفیض قیاسی ۵) خوش وقت حریف</p>
<p>باوہ قرقری استعمال۔ بقول بہار و</p>	<p>باوہ فرسائے پاپے بر تارک آسمان زدہ پاپے</p>
<p>اند شراب سرخ۔ برنگ قرقر۔ مؤلف</p>	<p>صاحب آصفیہ لبند (۱) مصدر (۲) زائد</p>

(۵۳۰۲)

<p>گوید که به تخمائی نسبت مرکب توصیفی است و اشیا اسم فاعل ترکیبی است و (۲) کنایه باشد</p>	<p>شرب سبخ و احمر بر بادوه کرده ایم (ملاطفا در (ارود) (۱۱) شراب خوار شرابی (۲) شراب</p>
<p>توحید (۱) از جوش در بادوه قرمز و در بادوه کرم جوش اصطلاح - بقول بخر بادوه</p>	<p>دیگ خرم گرم لعلی پزی (ارود) و کجی بادوه کرم نارسیده - مؤلف عرض کند که مقابل بادوه</p>
<p>(۱) بادوه کش اصطلاح - (۱) بقول بخر پر جوش و سر جوش - مراد از شراب خام مرکب</p>	<p>(۱) بادوه کشیدن شراب خوار (انوری) توصیفی (ارود) شراب خام - جس بین جوش</p>
<p>(۵) بل بهشت است کاندرومه و سال کم بود - (مؤث) (۲) بادوه کهن استعمال - مرادف بادوه سپر که گذشت</p>	<p>(۵) بچو رفته و گریه آب می آید که خاک (انوری) نو بادوه حیات شم بادوه کهن (۲) بادوه کسان عاقبت بسوگرد و (۲) بقول بخر بر جهان کهن نو بهار گل (۲) اشاره این بر لفظ بادوه</p>
<p>و بهار شراب خوردن (ملا قاسم شهدی) گذشت - (ارود) شراب کهنه - پرانی</p>	<p>بادوه گراندک و گریه جاری باید کشید که گران (۲) بادوه گریه بادوه کهنه - پرانی</p>
<p>صد من بود یکبار می باید کشید (انوری) بادوه گروانندن (۲) بادوه گروانندن (۲) بادوه گروانندن (۲) بادوه گروانندن</p>	<p>گفتم که بجان یک نفس آب کشم و یا پیش وزیر آصفی ذکر این کرده از معنی ساکت مؤلف</p>
<p>بادوه ناب کشم (صائب) آب از چشم گوید که گردانندن جام شراب در بزم می خواران</p>	<p>صائب لذتی دیگر دید که بادوه را در خانه یعنی شراب دادن (کمال خجندی) ساقی بادوه</p>
<p>خارجی باید کشید مؤلف گوید که (۱) بگردان که طویلیم ز خویش (۲) تا زمانی زمین مستی</p>	<p>خارجی باید کشید مؤلف گوید که (۱) بگردان که طویلیم ز خویش (۲) تا زمانی زمین مستی</p>

(۲) بادوه کهن

<p>ما برگیرد (ارود) دور بقول آصفیه و صاحب برهان بر لفظ گسار گوید که بمعنی عربی اسم مذکر ساغر گوگردش من لانا - خورنده غم و شراب همچو غمگسار و می گسار شراب بلانا -</p>	<p>ما برگیرد (ارود) دور بقول آصفیه و صاحب برهان بر لفظ گسار گوید که بمعنی عربی اسم مذکر ساغر گوگردش من لانا - خورنده غم و شراب همچو غمگسار و می گسار شراب بلانا -</p>
<p>باده گرفتن مصدر اصطلاحی بقول بصری بخلط می اندازد که مجرد گسار درون بمعنی خوردن است مخصوص بر لای غم و باده و گسار امر جا</p>	<p>باده گرفتن مصدر اصطلاحی بقول بصری بمعنی شراب خوردن بهار هم ذکر این کرده از معنی ساکت (مخلص کاشی ۵) دو جهان را کند از گردش یک ساغر مست چشمت</p>
<p>و باده گسار و غم گسار اسم فاعل ترکیبی است و در مجرد گسار معنی خورنده غم و شراب باشد این باده ندامت ز کجای گیرد و مؤلف گوید و بقول صاحب موارد که بر صدر گسار درون که بمعنی حقیقی حاصل کردن باده باشد و کنته</p>	<p>این باده ندامت ز کجای گیرد و مؤلف گوید و بقول صاحب موارد که بر صدر گسار درون که بمعنی حقیقی حاصل کردن باده باشد و کنته از خوردن (ارود) شراب پانا حاصل گزید</p>
<p>از شیخ نیشاپوری سندی آورده که از آن سند می گسار درون با استعمال امر حاضر این مصدر</p>	<p>اصطلاح (ارود) بقول سند می گسار درون با استعمال امر حاضر این مصدر</p>
<p>یافته میشود و این من وجه سند (۲) باشد که خوار و (۲) بقول هر دو بمعنی شراب خوردن می گسار درون و باده گسار درون هر دو یکی است</p>	<p>(۲) باده گسار درون بحر و بهار بمعنی شراب یافته میشود و این من وجه سند (۲) باشد که خوار و (۲) بقول هر دو بمعنی شراب خوردن می گسار درون و باده گسار درون هر دو یکی است</p>
<p>عیش بطل سنگین خواه و می بالعبت سیمین باد گسار درون صاحب بحر گسار درون گسار (ارود) (۱) شراب خوار (۲) شراب بلانا فرماید که بمعنی خوردن شراب و غم آید لا غیر (۱) باد گلزنک اصطلاح مرکب ترکیبی</p>	<p>(مخلص کاشی ۵) می ساغر ایام شدن گردش چشمت و که باد خون جگر شد کجایم باد گسار درون صاحب بحر گسار درون گسار (ارود) (۱) شراب خوار (۲) شراب بلانا فرماید که بمعنی خوردن شراب و غم آید لا غیر (۱) باد گلزنک اصطلاح مرکب ترکیبی</p>

(۱) شراب بلانا

<p>دور اقسام بادہ ہر لفظ بادہ اشارہ این کند</p>	<p>(۲) بادہ گلفام است بمعنی شربلی کہ</p>
<p>ومراد از بادہ شیرین است و بس مخفی مباد کہ</p>	<p>(۳) بادہ گلگون رنگ گل دارد مراد</p>
<p>(لب شیرین) بدون اضافت لب اسم فاعل ترکیبی است بمعنی لب شیرین کننده (اردو)</p>	<p>بادہ احمر (صائب ۱۵) پشت برکوه بدخشان است مخمور مراد تاسبوی بادہ گل رنگ بردوش من است (ولہ ۱۵) می بروی تازہ رویا شیرین شراب - میٹھی شراب - مؤتش -</p>
<p>اصطلاح بقول بہار و اتند</p>	<p>نشہ دیگر و ہدیہ در بہاران بادہ گلفام می</p>
<p>شراب سرخ باشد و ما از کلام صائب سند</p>	<p>باید کشید (ولہ ۱۵) کے گرہ باز از دل بادہ گلگون کند ہونے مگر دست نوازش ز امین بیرون کند (اردو) دیکھو بادہ</p>
<p>اصطلاح بقول صاحب</p>	<p>بادہ لب شیرین</p>
<p>ندامت ساز و ندان سرخ (اردو)</p>	<p>تحقیق الاصطلاحات کنایہ از بادہ نارس و کھو بادہ احمر -</p>
<p>اصطلاح بقول بحر شربلی</p>	<p>است (صائب ۱۵) بوسہ در ذائقہ اش</p>
<p>دیکر کے از محققین</p>	<p>بادہ لب شیرین است پختلج گامی کہ بد آموز کہ بغایت تند باشد -</p>
<p>سند استعمال</p>	<p>بر شام شود (ولہ ۱۵) زود دل راحی زبند فارسی زبان ذکر این نکرد ولیکن سند استعمال</p>
<p>مرتب توصیفی</p>	<p>چون بادہ لب شیرین قادی بوسہ کار تخمی و</p>
<p>است (۱۵) زان ساقی خودم کہ نیا بک درین</p>	<p>نتوانست کرد پموتف عرض کند کہ مرگب</p>
<p>بادہ مرد آزما می خوش</p>	<p>توصیفی است یعنی بادہ کہ لب را شیرین کند جہان پمرد می سزای بادہ مرد آزما می خوش</p>

مرکب توصیفی (صائب س) عالمی را کرد	ارو (تدوین شراب - مؤنت -
بے خود زان و ولعل آبدار، بادہ مخروج	بادہ مکبر اصطلاح - بقول بحر بادہ کہ
چندین نشہ می داشتست (ارو و)	ہنوز از و نخورده باشند - دیگر کے از
غیر خالص شراب - مؤنت -	محققین فارسی ذکر این نکرد مؤلف گوید
مرکب توصیفی است کہ سند	کہ مرکب توصیفی است حیف است کہ سند
استعمال پیش نشہ معاصرین عجم بر زبان	استعمال پیش نشہ معاصرین عجم بر زبان
مرادف بادہ صرف کہ بجایش گذشت - تاب	تدارند (ارو و) غیر مستعمل شراب - یعنی
بقول برہان سکون باے ایجد یعنی لت لباب	یعنی بقول برہان سکون باے ایجد یعنی لت لباب
و خالص و بے آمیزش و صاف و پاک بویش	وہ شراب جس میں سے خرج نہ ہوئی ہو مؤنت
پس بادہ ناب شرابے کہ بی آمیزش چیزی است	بادہ مخروج اصطلاح - بقول صاحب
(صائب س) گریہ سوزندگان اشک کب است	تحقیق الاصطلاحات شراب آمیختہ تاب
تراہ خون این بے گنہان بادہ ناب است تراہ	مقابل صرف بالکسر است (صائب س)
بر پردہ جنگ پردہ بدیم	بادہ مخروج راز و شراب صرف نیست (انوری س)
تو بے شک تم (ارو و)	چشم مست یا رازی شود ہیا رتر بہ ہا
دیکھو بادہ صرف -	گوید کہ تخصیص با آب نیست بلکہ شرابی است
اصطلاح - بقول بحر	کہ آب یا گلاب و مانند آن در ان آمیختہ
بہار (۱) امر ناگوار - چہ خوردن شراب	باشد مؤلف عرض کند کہ شرابی باشد کہ
در خلوے معدہ مضراست (ثانی تکرار)	بشکرت چیزی دیگر درون نشہ اصلی آن کم شد

<p>سیر آمدند مدعیان از می مراد یک مسکین بنویس که این را بحذف الف مدووه مخفف (باد آونج) باوہ ناہار می زند بہا گوید کہ عجب از مصطلح اکیرم کہ بجایش گذشتہ طالب سدا استعمال شہم الشعر کہ ہمین بیت راستندی ناہار آوردہ خلاف قیاس نیست کہ سنجیدن مخفف از تخمین و حال آنکہ مؤلفش نیست مؤلف عرض کند است (کذ فی الحجر) (ارو) و کیو باد آونج کہ (۲) معنی حقیقی این شراب ناہار و کنایہ باشد باوہ تو اصطلاح بقول اندکوار فرنگ بجاز و از ہمین سند مصدر</p>	<p>بجاز و از ہمین سند مصدر (ب) باوہ ناہار زون بہر دو معنی مصدر محققین فارسی زبان ذکر این نکرد مؤلف</p>
<p>دالف بدست می آید (ارو) الف (۱) عرض کند کہ خلاف قیاس نیست و معنی حقیقی ناگوار امر۔ وہ کام جو ناگوار خاطر ہو۔ مذکر مرکب توصیفی است کہ شراب نو و شراب تازہ</p>	<p>(۲) شراب ناہار۔ مؤنث (ب) وہ کام کرنا باشد حافظ شیراز۔</p>
<p>جو ناگوار خاطر ہو (۲) ناہار شراب پیانا۔ باوہ نوشوار استعمال کرده است (۳) باوہ منج اصطلاح بقول صاحب سواذہمیل مطرب خوش نوا ہو تازہ بتازہ نوشو باوہ نوش بہ فارسی باو کیر یا شاید (باد آونج) یعنی باو بشو تازہ بتازہ نوشو (ارو) نسی شراب باشد مکانی کہ برائے تابستان سازند و از تازہ شراب۔ مؤنث۔</p>	<p>بہر چہ طرف باو دوران آید یا در پیکہ شیک کہ (الف) باوہ نوش اصطلاح بقول بہار آن را پانکندہ تیر گویند۔ دیگر کے از محققین (ب) باوہ نوش کون (الف) معروف۔</p>
<p>فارسی ذکر این نکرد مؤلف گوید کہ جاوہر (ج) باوہ نوشیدن مؤلف عرض کند کہ</p>	<p>(۱) (۲) (۳) (۴) (۵) (۶) (۷) (۸) (۹) (۱۰) (۱۱) (۱۲) (۱۳) (۱۴) (۱۵) (۱۶) (۱۷) (۱۸) (۱۹) (۲۰) (۲۱) (۲۲) (۲۳) (۲۴) (۲۵) (۲۶) (۲۷) (۲۸) (۲۹) (۳۰) (۳۱) (۳۲) (۳۳) (۳۴) (۳۵) (۳۶) (۳۷) (۳۸) (۳۹) (۴۰) (۴۱) (۴۲) (۴۳) (۴۴) (۴۵) (۴۶) (۴۷) (۴۸) (۴۹) (۵۰) (۵۱) (۵۲) (۵۳) (۵۴) (۵۵) (۵۶) (۵۷) (۵۸) (۵۹) (۶۰) (۶۱) (۶۲) (۶۳) (۶۴) (۶۵) (۶۶) (۶۷) (۶۸) (۶۹) (۷۰) (۷۱) (۷۲) (۷۳) (۷۴) (۷۵) (۷۶) (۷۷) (۷۸) (۷۹) (۸۰) (۸۱) (۸۲) (۸۳) (۸۴) (۸۵) (۸۶) (۸۷) (۸۸) (۸۹) (۹۰) (۹۱) (۹۲) (۹۳) (۹۴) (۹۵) (۹۶) (۹۷) (۹۸) (۹۹) (۱۰۰)</p>

(۱) (۲) (۳) (۴) (۵) (۶) (۷) (۸) (۹) (۱۰) (۱۱) (۱۲) (۱۳) (۱۴) (۱۵) (۱۶) (۱۷) (۱۸) (۱۹) (۲۰) (۲۱) (۲۲) (۲۳) (۲۴) (۲۵) (۲۶) (۲۷) (۲۸) (۲۹) (۳۰) (۳۱) (۳۲) (۳۳) (۳۴) (۳۵) (۳۶) (۳۷) (۳۸) (۳۹) (۴۰) (۴۱) (۴۲) (۴۳) (۴۴) (۴۵) (۴۶) (۴۷) (۴۸) (۴۹) (۵۰) (۵۱) (۵۲) (۵۳) (۵۴) (۵۵) (۵۶) (۵۷) (۵۸) (۵۹) (۶۰) (۶۱) (۶۲) (۶۳) (۶۴) (۶۵) (۶۶) (۶۷) (۶۸) (۶۹) (۷۰) (۷۱) (۷۲) (۷۳) (۷۴) (۷۵) (۷۶) (۷۷) (۷۸) (۷۹) (۸۰) (۸۱) (۸۲) (۸۳) (۸۴) (۸۵) (۸۶) (۸۷) (۸۸) (۸۹) (۹۰) (۹۱) (۹۲) (۹۳) (۹۴) (۹۵) (۹۶) (۹۷) (۹۸) (۹۹) (۱۰۰)

اسم فاعل ترکیبی است یعنی شراب خوار۔ (ظہوری) ذکر این کرده مؤلف عرض کند کہ قیاس
 (۵) کے کہ در موس لعل بادہ نوش افتد؛ می خواهد کہ بگردان مہملہ خوانیم مرکب اضافی
 ز تاب مستی حسرت چو من بجوش افتد؛ (وله) است و بادورینجا یعنی سخن است کہ پیش
 (۵) بجان رسیده ام از زاهدان افسونی گذشت و اگر دال را ساکن گیریم فلک است
 سرے بصحبت زندان بادہ نوش کشم؛ باشد معنی لفظی این سخن ہوائی و کنایہ از
 و نسبت (ب) عرض می شود کہ مصدر مرکب
 است یعنی شراب خوردن چنانکہ انوری پیش نشد مشتاق سند با شیم۔ اگرچہ انوری
 گوید (۵) بنشست بر کنار من و بادہ استعمال این کرده است چنانکہ (۵) چو
 نوش کرد با آن مادہ سر و قامت و آن سر و گل از تازگی ز باد ہوا پچاک زوجامہ بار
 کش خرام؛ (واج) بقول بحر و بہار یعنی شراب رنگ آورد؛ ولیکن بخیاں ما ہوا در صفا
 خوردن (خواجہ شیراز ۵) کیست حافظ اول این سند یعنی موس است و متعلق یعنی
 تا نوشد بادہ بی آواز رود؛ عاشق میکند اصطلاحی نسبت (ارو) جہو تا وعدہ
 بحر چندین تھل بایش؛ (ارو) (الف)۔ مذکر۔ صاحب آصفیہ نے (باد ہوائی)
 شراب خوار۔ شرابی۔ (ب) (واج) شراب پینا پر فرمایا ہے کہ اسم مؤنث بیہودہ لغوی یعنی
 باد ہوا اصطلاح۔ بقول بحر و اند شمس باد می بقول برہان و ناصر و ہفت و سند
 باد وال موقوف وعدہ دروغ و ہرچہ وجود بروزن شاومی (۱) یعنی ہمیشہ و دائم باشی
 مذکور۔ صاحب مؤیدیم کواکہ اصطلاح و (۲) آنچه منسوب باد باشد از فلکیات

ہچو برج جوزا و دلو و میزان (حکیم النوری) محبت باد است یا باد با او محبت کہ از بر ہے
 (۱۷) معادی مبادت دگر چارہ نبود کہ تو شکار سیر بر ہوا کند وہ ہچو باد پیرسد کہ آواز پر
 ہرگز بگام معادی مبادی ہ مؤلف عرض و باش اصلا بر شکار نظام ہر نمی شود و جاوارو
 کند کہ معنی اول زیادت تختانی مخاطب است کہ از معانی متفرقہ باد کہ بجایش گذشت معنی
 از مصدر بودن یعنی باشی کہ از مصدر باشیدن دیگر را گیریم بای حال طالب سند باشیم
 است و بعضی دوم یائے نسبت است چنانکہ معاصرین عجم بر زبان نذرند (ارو) (۱۸)
 از برج بادی برج جوزا و برج دلو و برج بازہ مذکر شامین مذکر و دیکھو اولہ۔
 میزان مراد باشد یعنی برج منسوب بہ باد و **بادیان** بقول ناصر ی تخم نباتی است
 مرض بادی ہم توان گفت و ہر چیز کہ بہ باد بلند تر از زرعی۔ ساقش مربع و برکش بازہ
 منسوب کنیم (ارو) (۱۹) تور ہے (۲۰) و خوشبو و گلش مائل بہ سپیدی و آن را ایسوان
 بادی بقول آصفیہ۔ فارسی۔ نفاخ۔ ریگی گویند۔ مصلح ضرر چائے ختانی است کہ استعمال
 ہوا سے منسوب۔
بادیار اصطلاح۔ بقول انسہ بجوالہ فرنگی محیط اعظم بر اقوام ارتون کردہ ایم و وجہ تسمیہ
 فرنگی بر وزن کامگار در فارسی زبان بانہ این جزین نباشد کہ (یا نطق) در ترکی زبان
 و شامین و شکاری را گویند دیگر کہے از مصدر است یعنی سوختن و صاحب بر بان
 محققین فارسی زبان ذکر این نکر و حیف بریان گوید کہ امر حاضر سوختن است و ترکی
 است کہ سند استعمال پیش نشد و ظاہر یعنی (دالخ) پس فارسیان این را مرکب کروند

<p>و بیابان است و بقول غیاث در ترکی معنی</p>	<p>یا باد و معنی آن سوزندہ ہوا کہ اسم فاعل ترکیبی</p>
<p>پساکہ بزرگ ووند بقول برہان لغت فارسی</p>	<p>است و بدین وجہ کہ بادیان دافع ریح است</p>
<p>است بمعنی صاحب کہ در آخر کلمہ آمدہ افادہ</p>	<p>بدین اسم موسوم شد (اردو) دیکھو قوارون</p>
<p>معنی فاعلی کند چنانکہ (دولت وند) بمعنی صاحب</p>	<p>بادیان بقول صاحب انند مراد بادیان</p>
<p>دولت پس معنی لفظی (بادیاوند) صاحب</p>	<p>کہ گذشت دیگر کے از محققین فارسی زبان</p>
<p>دشت یا صاحب پایہ بزرگ باشد و کنایہ</p>	<p>توکر این نکر و مؤلف عرض کند کہ خبر نیست</p>
<p>از بسیار قومی و فریبہ و معنی دوم برسبیل مجاز</p>	<p>کہ ہائے ہوز در آخر این زیادہ کردہ اند فریبہ</p>
<p>یا جا دارو کہ (بادیاوند) را بمعنی دوم مختلف</p>	<p>بادیان است و بس چنانکہ شمشکار و شمشکارہ</p>
<p>(بادیاوندی) گیریم بخذف تسمائی آخر و آنچه</p>	<p>(اردو) دیکھو بادیان -</p>
<p>درین اصطلاح بالفیدل</p>	<p>بادیاوند اصطلاح بقول اند سجاوہ</p>
<p>شد موافق قیاس است چنانکہ یاسہ و یاسا</p>	<p>فرہنگ و ننگ بفتح واو و سکون نون و دل</p>
<p>(اردو) (۱) بہت قومی اور فریبہ (۲)</p>	<p>جملہ لغت فارسی است بمعنی (۱) بسیار قومی</p>
<p>قوت دلیری - مؤنث -</p>	<p>و فریبہ و (۲) قوت و دلیری - نیز فریبہ</p>
<p>بجانب و جامع و بہت سکون</p>	<p>کہ (بادیاوندی) بمعنی قوت بدنی و زور</p>
<p>بجیم چیزی باشد مانند ساق چاقو کہ آن را</p>	<p>وطاقت - دیگر کے از محققین فارسی زبان</p>
<p>از پارچہ رنگین قلمی اجیدہ کنند و بیشتر شاہان</p>	<p>توکر این نکر و بخیال ما این مرکب است از</p>
<p>برپائے کشند و بقول نامری</p>	<p>بادیہ کہ بقول منتجب در عربی زبان بمعنی دشت</p>

پوششی شلوار وار و پنبہ دار کہ زمان پوشیدہ ہوتی ہے جو پنبہ دار کپڑے کا ہوتا ہے۔ مذکر
 اکنون نیز پیادہ روان شاطر از پشت پای عورتوں کے اسی لباس میں سونی کا رنگین کام بھی
 تاساق بند۔ مؤلف عرض کند کہ اصل پاؤیر اصطلاح بقول صاحب ضمیمہ برہان
 این (پاؤیر) بود بہ بائے فارسی و راول بروزن جاگیر چوبی کہ در میان دیوار بخت
 و وال ہملہ کسور و تختانی ساکن و زای ہوز استحکام یہ نہند۔ صاحب مؤید فرماید کہ
 در آخر مرکب از پا کہ معنی خود است و ویز با بائے فارسی ہم آمدہ معنی چوبی کہ در میان
 کسور وال ہملہ معنی قلعہ و حصار و بہین معنی دیوار یا پشت دیوار شکستہ نہند۔ صاحب برہان
 بدون تختانی ہم آمدہ پس معنی لفظی این قلعہ و بر پاؤیر بہ بائے فارسی ہمین معنی نوشتہ مؤلف
 حصار پا و کنایہ از لباسی کہ زمان و رہرو گوید کہ اصل این بہ بائے فارسی است قلب
 برائے حفاظت پاس ہمچو شلوار می پوشیدند با (دیر پا) کہ اسم فاعل ترکیبی است معنی تا دیر
 فارسی بعربی بدل شد چنانکہ تپ و تب و قائم باشندہ و تا بدیر قائم وارندہ و کنایہ از
 اسپ و اسب و زائے ہوز بہ جیم عربی ہوز چوبی کہ برائے حفاظت دیوار شکستہ و مائل دیر
 سوز و سوج عجیب نیست کہ این معرب پاؤیر قائم گفتند کہ قدرے حامل بار و معین دیوار
 باشد مگر اہل لغت از پاؤیر ساکت (ارو) می شود و پستیانش۔ صاحب بحر پستیان
 وہ خاص لباس پاتا بون کا سا جو پیدل چلنے و پستیوان فرماید کہ چوبی کہ بخت استحکام بر
 والے اہل عجم اپنے پیروں میں مثل شلوار کے دیوار نصب گفتند بالجگہ بائے فارسی بعربی بدل
 بہن لیتے ہیں جس سے پاؤں کی حفاظت شد چنانکہ تپ و تب (ارو) اڑو اڑو

<p>اصفیہ۔ ہندی۔ اسم مؤنث۔ ٹیکن۔ ٹیک۔ لولہ و ماشورہ چرمی کہ براسے این مقصد خا روک۔ ٹھونی پستی۔ وہ لکڑی جو چھت و غیر ساختہ می شود بنزل مقصود می رساند گویا کے نیچے گر پرنے کے اندیشہ سے لگا دیتے ہیں۔ این کار بواسطہ ادیم می شود بنا علیہ ماش با ادیم و بکثرت استعمال الف حذف شد</p>	<p>اسی کو دکن میں پوٹی کہتے ہیں۔</p>
<p>بادینا اصطلاح بقول بجر مرادف باد (اردو) بارش سے آبرسانی۔ مؤنث۔</p>	<p>بادینا اصطلاح بقول بجر مرادف باد (اردو) بارش سے آبرسانی۔ مؤنث۔</p>
<p>بادیمانی اصطلاح بقول بجر (ا) کنا یہ از مؤلف گوید کہ جرین نیت کہ مخفف بادویز اولیس قرنی رضی اللہ تعالیٰ عنہ و در ۲۲ عبادت باشد بخذف واو چنانکہ ہوشیار و ہشیار لیس از نفس رحمانی و در ۳۱ باد بہاری و باد صبا سند استعمال باشیم (اردو) دیکھو بادویز۔ صاحب خمیمہ برہان بذر معنی اول نسبت</p>	<p>بادیمانی اصطلاح بقول بجر (ا) کنا یہ از مؤلف گوید کہ جرین نیت کہ مخفف بادویز اولیس قرنی رضی اللہ تعالیٰ عنہ و در ۲۲ عبادت باشد بخذف واو چنانکہ ہوشیار و ہشیار لیس از نفس رحمانی و در ۳۱ باد بہاری و باد صبا سند استعمال باشیم (اردو) دیکھو بادویز۔ صاحب خمیمہ برہان بذر معنی اول نسبت</p>
<p>بادیم اصطلاح بقول صاحب روزنامہ بچوالہ سفرنامہ ناصرین شاہ قاجار آب رسائی را گویند کہ از بارش کنند مؤلف گوید کہ بادیم یعنی اول معنی مطلق پوست دباغت و ادوہ فایز بزیادت موحده در اولش کہ معنی مصاحبت باشد آبرسانی را نام ہنادند کہ از باران رحمت کنند یعنی چون باران بارود در مقامات نشیب و مغاکہا جمع شود اہل عجم آن آب را بواسطہ</p>	<p>بادیم اصطلاح بقول صاحب روزنامہ بچوالہ سفرنامہ ناصرین شاہ قاجار آب رسائی را گویند کہ از بارش کنند مؤلف گوید کہ بادیم یعنی اول معنی مطلق پوست دباغت و ادوہ فایز بزیادت موحده در اولش کہ معنی مصاحبت باشد آبرسانی را نام ہنادند کہ از باران رحمت کنند یعنی چون باران بارود در مقامات نشیب و مغاکہا جمع شود اہل عجم آن آب را بواسطہ</p>
<p>بادیم یعنی اول معنی مطلق پوست دباغت و ادوہ فایز بزیادت موحده در اولش کہ معنی مصاحبت باشد آبرسانی را نام ہنادند کہ از باران رحمت کنند یعنی چون باران بارود در مقامات نشیب و مغاکہا جمع شود اہل عجم آن آب را بواسطہ</p>	<p>بادیم یعنی اول معنی مطلق پوست دباغت و ادوہ فایز بزیادت موحده در اولش کہ معنی مصاحبت باشد آبرسانی را نام ہنادند کہ از باران رحمت کنند یعنی چون باران بارود در مقامات نشیب و مغاکہا جمع شود اہل عجم آن آب را بواسطہ</p>

ساکنان عبارت از نفس روحانی است کہ میان را سبذل میں قرار دہیم و تحتانی
 زیرا کہ روح طرف راست است۔ سلطان سید شاہ دوم بالف بدل شد چنانکہ یرمغان و آرمغان
 عبدالرحمن احمینی القادری صبغۃ اللہی و یکدش و اکدش کہ این قسم تصرف در لغات
 بیجا پوری و تالیف خود کہ بہ (نفس رحمانی) عرب ہم برسبیل تفریس یافتہ می شود (ارو و)
 موسوم است می فرماید کہ امر کلام الہی است (۱)، او پس قرنی رمز بقول امیر آپ آنحضرت علی
 و آن امر نفسی است کہ ثبت شدہ است علیہ وآلہ وسلم کے عاشقان جانبا زمین تھے آپکا
 برے ایجاوشی خواہ علما خواہ خارجا و آن نام او کس ہے۔ قرن ملک میں کے ایک قبیلہ
 رانفس رحمانی گویند مؤلف عرض کند کہ کا نام ہے اسی کی نسبت سے او پس قرنی کہے
 مرکب اضافی است و معنی حقیقی این باوی جاتے ہیں۔ (۲)، نفس رحمانی۔ اصطلاح سلوک
 کہ از جانب میں وزود دیگر معانی مجاز مخفی میں مناس روحانی کو کہتے ہیں (۳)، دیکھو بادبہاری
 سباد کہ اگر بادبہاری را باد میں گوئیم باید۔ باد صبا۔

بادیہ بقول صاحب مؤید خرابی و این را بالہ بیدیہ نیز خواندہ اند بہار گوید کہ (۱)،
 صحراست و جمع این بوادی صاحب غیاث فرماید کہ بان معنی عربی است و (۲) در
 لغات ترکی یعنی پیالہ بزرگ آوروہ۔ صاحب رہنما بحوالہ سفرنامہ ناصر الدین شاہ قاجار
 فرماید کہ پیالہ مسی را نامند مؤلف عرض کند کہ از منتخب تصدیق معنی اول می شود
 و فارسیان این را بترکیب فارسی استعمال کرده اند کہ در لطحات آید و معنی دوم در
 لغات ترکی یافتہ نمی شود و منظر بر استعمال معاصرین عجم تو انیم کہ اسم جامد فارسی زبان

خیال کنیم صاحب آصفیہ تا سید خیال مامی کند و این را بمعنی اول و دوم لغت فارسی گویند
 تسامح اوست کہ بمعنی اول لغت عرب را فارسی گفت۔ صاحب ہفت ہند بمعنی اول
 فرماید کہ زمین خراب را نیز نامند۔ بخیاں یا مقصود صاحب مؤید از زمین باشد کہ بمعنی خرابی
 نوشت (ار و و) بادیہ (۱) بقول آصفیہ۔ فارسی۔ اسم مذکر۔ جنگل۔ بیابان۔ صحرا۔
 دشت۔ بن (۲) تلبے کا بڑا کٹورا یا پایالہ جو ایک خاص گہرت کا ہوتا ہے۔ (انتہی) مؤلف
 کی تحقیق میں بمعنی اول عربی ہے۔

<p>باویہ آشام اصطلاح۔ بقول بھ (۱) اسپ یا اشتقاق این نہ شنیدیم۔ در کلام متاخرین</p>	<p>باویہ آشام اصطلاح۔ بقول بھ (۱) اسپ</p>
<p>نیز رفتار و (۲) مردم سیاح و بیابان گرد۔</p>	<p>نیز رفتار و (۲) مردم سیاح و بیابان گرد۔</p>
<p>دھوری سے کعبہ راتشہ تری نیست نہ پوری</p>	<p>دھوری سے کعبہ راتشہ تری نیست نہ پوری</p>
<p>از من ہر شاہد من قدم باویہ آشام من است</p>	<p>از من ہر شاہد من قدم باویہ آشام من است</p>
<p>و بقول بہار و صاحب انند از عالم دوزخ</p>	<p>و بقول بہار و صاحب انند از عالم دوزخ</p>
<p>آشام باشد۔ صاحب آصفی بسند زمین استعمال</p>	<p>آشام باشد۔ صاحب آصفی بسند زمین استعمال</p>
<p>یصدر اصطلاحی (باویہ آشامیدن) قائم کرد</p>	<p>یصدر اصطلاحی (باویہ آشامیدن) قائم کرد</p>
<p>از معنی ساکت و مقصودش خبرین نباشد کہ این</p>	<p>از معنی ساکت و مقصودش خبرین نباشد کہ این</p>
<p>مصدر را بمعنی سیر بیابان و دشت نوردی</p>	<p>مصدر را بمعنی سیر بیابان و دشت نوردی</p>
<p>کردن گیریم مؤلف گوید کہ اسم فاعل ترکیبی</p>	<p>کردن گیریم مؤلف گوید کہ اسم فاعل ترکیبی</p>
<p>است و نا از معاصرین ہم استعمال این مصدر</p>	<p>است و نا از معاصرین ہم استعمال این مصدر</p>

<p>----- مصدر -----</p>	<p>و (۲) مردم سیاح و بیابان گرد بہار و گر این</p>
<p>کردہ از معنی ساکت (ظہوری ۱۵) جس محل</p>	<p>کردہ از معنی ساکت (ظہوری ۱۵) جس محل</p>
<p>مقصود چنین نغمہ سر ادا بہ ثنائے قدم باویہ پیمای</p>	<p>مقصود چنین نغمہ سر ادا بہ ثنائے قدم باویہ پیمای</p>
<p>من است صاحب ضمیرہ بر بان این را تہمتا کہ معنی باویہ پیمائی کردن است۔ خلاف پیمائی</p>	<p>من است صاحب ضمیرہ بر بان این را تہمتا کہ معنی باویہ پیمائی کردن است۔ خلاف پیمائی</p>
<p>زائد و ر آخر (باویہ پیمای) آورده و ذکر ہر نیست ولیکن استعمال این یا اشتقاقش از</p>	<p>زائد و ر آخر (باویہ پیمای) آورده و ذکر ہر نیست ولیکن استعمال این یا اشتقاقش از</p>
<p>معنی کرده صاحب جہانگیری و ضمیرہ خود معنی نظر مانگذشت (ار و و) الف (۲۰۱)</p>	<p>معنی کرده صاحب جہانگیری و ضمیرہ خود معنی نظر مانگذشت (ار و و) الف (۲۰۱)</p>
<p>اول را متعلق بہ شتر سم می کند مؤلف عرض</p>	<p>اول را متعلق بہ شتر سم می کند مؤلف عرض</p>
<p>کنند کہ آنچه بر (باویہ آشام) نسبت معنی اول</p>	<p>کنند کہ آنچه بر (باویہ آشام) نسبت معنی اول</p>
<p>والا۔ (ب) و (ج) راتدن جنگل طے کرنا۔</p>	<p>والا۔ (ب) و (ج) راتدن جنگل طے کرنا۔</p>
<p>نوشتہ ایم نسبت این ہم خیال ما ہماست و جنگل میں بہتکے پھرنا۔</p>	<p>نوشتہ ایم نسبت این ہم خیال ما ہماست و جنگل میں بہتکے پھرنا۔</p>
<p>(۳) کنایہ باشد از تلاش کنندہ (ظہوری ۱۵)</p>	<p>(۳) کنایہ باشد از تلاش کنندہ (ظہوری ۱۵)</p>
<p>بر داستان شوق حرم دست کوتاہی پارہ است</p>	<p>بر داستان شوق حرم دست کوتاہی پارہ است</p>
<p>در از باویہ پیمای کیستی ہا۔۔۔۔۔ گوید کہ طے کردن باویہ باشد کہ سپردن بقول</p>	<p>در از باویہ پیمای کیستی ہا۔۔۔۔۔ گوید کہ طے کردن باویہ باشد کہ سپردن بقول</p>
<p>(ب) باویہ پیماشدن مصدر اصطلاحی بھر کبر اول و ظم ثانی یعنی طے کردن و نوزدن</p>	<p>(ب) باویہ پیماشدن مصدر اصطلاحی بھر کبر اول و ظم ثانی یعنی طے کردن و نوزدن</p>
<p>است یعنی وشت نوزد شدن و شب و روز آمدہ (النوری ۵) خسرو اقاعدہ ملک چنان</p>	<p>است یعنی وشت نوزد شدن و شب و روز آمدہ (النوری ۵) خسرو اقاعدہ ملک چنان</p>
<p>سیردشت و بیابان کردن چنانکہ ظہوری گوید می فگنی با ملک باویہ عدل چنان می سپری ہا</p>	<p>سیردشت و بیابان کردن چنانکہ ظہوری گوید می فگنی با ملک باویہ عدل چنان می سپری ہا</p>
<p>(۵) و مثل حرم نیست از اہل حرم تہمتا (ار و و) جنگل طے کرنا۔ باویہ پیمائی کرنا۔</p>	<p>(۵) و مثل حرم نیست از اہل حرم تہمتا (ار و و) جنگل طے کرنا۔ باویہ پیمائی کرنا۔</p>
<p>باویہ پیمای چہ خط ہا صاحب آصف بسند باویہ پیمای (۱) باویہ غول اصطلاح (۱) بقول بر بان</p>	<p>باویہ پیمای چہ خط ہا صاحب آصف بسند باویہ پیمای (۱) باویہ غول اصطلاح (۱) بقول بر بان</p>

<p>(۲) بادیه غولدار اور جامع کنایہ از دنیا</p>	<p>کان لباس رخنائی است بمؤلف من</p>
<p>فانی۔ صاحب بحر و درامراف یکدیگر معنی دنیا کنند کہ (۳) اصل است بمعنی دشت پیمانی</p>	<p>گوید و صاحب جهانگیری در ضمیمہ خود ذکر (۲) کردن و (۲) حاصل بالمصدرش و (۱) اسم</p>
<p>کرده و صاحب بوندیم۔ مؤلف عرض کند فاعل ترکیبی و آنچه صاحب بحر این را مراد</p>	<p>که غول بقول غیاث بواد معروف در عربی (بادیه آشام) گوید مقصودش از هر دو معنی</p>
<p>نوعی از جن و دیو کہ در صحرا و کوه می باشد (بادیه آشام) باشد و مانند معنی اولش</p>	<p>بهر شکل که خواهند بر می آیند (البح) و از طالب سند باشیم و بعد را بجا اشاره آن</p>
<p>همین است غول بیابانی۔ پس (۱) مرکب کرده ایم (ار و و) (۱) و گویو بادیه آشام</p>	<p>اشافی است و (۲) مرکب توصیفی و کنایہ کے دوسرے معنی (۲) صحرا نوردی۔ ۳</p>
<p>از دنیا (ار و و) ۱ و ۲۔ و نیا۔ نوشت۔ کا حاصل بالمصدر (۳) و گویو بادیه پیوند</p>	<p>(۱) بادیه گرو اصطلاح۔ بقول بحر و بادیه نوش اصطلاح۔ مرادف بادیه</p>
<p>(۲) بادیه گرمی و بہار (۱) مرادف بادیه آشام چنانکہ ظہوری گوید (۵) پیمانہ سہ</p>	<p>(۳) بادیه گرمی و بہار (۱) مرادف بادیه آشام چنانکہ ظہوری گوید (۵) پیمانہ سہ</p>
<p>آصفی ذکر (۳) کرده از معنی ساکت و از بادیه نوشم پڑمخنی مباد کہ بلحاظ معنی دو صہا</p>	<p>سند پیش کرده اش استعمال (۲) پیدا است (کہ گذشت) لطفی خاص در معنی شعر پیدا</p>
<p>(عرفی شیرازی ۵) مرو بہ بادیه گرمی کہ خصوصاً بوجہ مصدر نوشیدن (ار و و)</p>	<p>ر زق و شیدائی است پڑمخنی مطلب و گویو بادیه آشام۔</p>

(۲۰۲)

الف، باؤ اورنگ اصطلاح۔ الف بقول مؤید لغت فارسی است باؤال معجمہ

ب، باؤارنگ یعنی ترنج کہ سیوہ مشہور است کذا فی القیہ و (۲) بازیچہ روم

وزنگ یعنی سحرہ روزگار کذا فی الشرفنامہ و در اوقات لفظ سحرہ نسبت صاحب

سروری نسبت (ب) گوید کہ باؤال معجمہ همان (باورنگ) کہ گذشت یعنی ترنج۔ دیگر

کسی از محققین فارسی ذکر این نکر و مؤلف گوید کہ در الف ہا ال مہملہ بدل شد بہ باؤال معجمہ

چنانکہ آدر و آذر ہو خدہ بعد الف زائد و الف چارم را در ہر دو یا اینکہ زائد گیریم

مبدل ہائے ہوز چنانکہ پیون و آپیون۔ و ظاہر است کہ لفظ باؤ در ہر دو مختلف ہاؤ

و بحث (باورنگ) بجایش گذشت عجیبی نیست کہ تبدیل وال مہملہ بہ باؤال متصرف عربی

و انان عجم باشد و عجب آنست کہ کاف فارسی را چہرہ بجم بدل نکر و نہ کہ تعریب کامل می شد

و نسبت معنی دوم عرض می شود کہ سند استعمال پیش نشد و معاصرین عجم بزبان نذرند اگر

سند بست آید تو انیم عرض کرد کہ این بازیچہ رنگ باؤہ دار و یعنی بازیگیران محو پیوار

مہوش حرکات کنند در بازی (ار و و) (ا) و کیو باتس (۲) رومی اور زنگیون کے

ایک کھیل کا نام جسکی حقیقت سے ہم واقف نہیں ہیں نام سے اس قدر پتا چلتا ہے کہ اس

بازی میں وہ مثل مہوشوں کے حرکات کرتے ہیں۔

باؤغیس اصطلاح۔ بقول سروری و کلمۃ اندکہ اصل این (باؤخیر) است

سکون باؤ معجمہ و کسوفین معجمہ نام ناحیہ یعنی محل محبوب ریاح (سوزنی سے)

ہست مثل برقرائے بسیار قریب بہ یکدیگر ہجوم مرگ چون غیشہ گذشتگ ہا اگر پیش

شمال باذغیسم پڑ مؤلف گوید کہ بہ غین مجھہ وزاے ہوز را بہ سین ہا
 خرن نیست کہ سبدل باذخیز است کردن چنانکہ آذر و آذر و چرخ و چرخ
 کہ وال مہلہ را بہ مجھہ و خاے مجھہ را و آیز و آیس (ارو) دکیو باذخیز۔

یا بقول برہان و جہانگیری و سروری و وارستہ و بہار و رشیدی بروزن کار
 (۱) پشہ قماش و خروار و آنچه بر پشت توان برداشت صاحب جامع فرماید کہ محل
 معروف بہ صاحب سراج گوید کہ چیزے کہ مردم بر سر و پشت خود یا بہ کب بار کنند و
 بردارند بہار گوید کہ بدین معنی بالفظ بر تاقن و برداشتن و کشیدن و گرفتن مستعمل
 (میر معزی ۵) نہا و نامہ ہرت زمانہ بر تارک پاد گرفت بار قبولت ستارہ برگردن
 پو (استاد معزی ۵) دولت خدمت تو بازیت بر یکدل پاد کی عطایے تو بار است
 برو و سد حال پڑ مؤلف عرض کند کہ بہار بفتح اول و سکون ہر تہ حروف ما بعد قبول
 ساطع بزبان سنسکرت مذکور بار و گرانی چیز و بھاری یعنی گران و سنگین و ثقیل از
 ہمین است و صاحب سخندان گوید کہ ترجمہ بار و سنسکرت بھار است و بس بخیاں
 فارسیان از ہمین لغت سنسکرت را بخند ہاے ہوز مفرس کردہ اند و جاوار و کہ بار را
 لغت ترکی گیریم کہ بقول صاحب لغات ترکی یعنی برو و ترجمہ آن در عربی (علیہ) باشہ
 فارسیان محل را کہ بر پشت بار کنند بہ بار موسوم کردند بخیاں یا توجیہ اول اقوی است
 آنچه بہار تخصیص استعمال این با چند معاد و کند قلت تلاش اوست بہ استعمال این ہر قدر
 کہ از منظر ما گذشت در مطقات می آید (ارو) بار بقول اصفیہ فارسی اسم مذکور بوجہ

بھار۔ اسباب بست۔

(۳) بار۔ بقول برہان و جہانگیری و جامع و سروری و وارثہ و بہار نامی است از نام ہائے خداے تعالیٰ و معنی رفعت و شان و شوکت۔ صاحب نامصری فرماید کہ بدین معنی عربی است خان آرزو در سراج بحوالہ قوسی فرماید کہ معنی بزرگ و علیل نیز آید و گوید کہ تحقیق آنست کہ اہل لغت را اشتباہ افتادہ در کلمہ بار کہ نام پاک حضرت خداست تعالیٰ شأنہ فقط عربی است مخفف (بارئ بہمزہ در آخر) کہ گاہی برائے تخفیف باری خوانند بہ تہمتانی معروف و گاہی بار خوانند و گوید کہ در کلمہ (بار خدا) بدین معنی نیست بلکہ معنی کسے است کہ ہمہ کس را بار و پدیس خدا درین صورت معنی صاحب خواهد بود یعنی خداوند بار بخلاف (بار الہ) کہ در پنجابان لفظ عربی است و ہمین دو لفظ وجہ اشتباہ صاحب فرسنگان شدہ (کمال اسمعیل ۵) بزبان ہمہ دروغ و دخل و کدورت دل کہ نام بار برسی ہا (حکیم النوری ۵) بار اندہ مکش کہ بار و گریہ بر ہانیت از غم این دو بار ہا مؤلف عرض کند کہ باری۔ بقول منتخب در عربی زبان بمعنی پیدا کنندہ از خاک است و بقول غیاث نام حق تعالیٰ فرماید کہ در اصل (بار عربی) (الخ) پس بخیال ما فارسیان این را بخلاف تہمتانی آخرہ مفرس و برائے باری تعالیٰ استعمال کردند و معنی رفعت و شان و شوکت مجاز است آنچہ خان آرزو در معنی بار خدا شو شگافی کردہ ضرورت ندارد زیرا کہ ہر گاہ بار مفرس و معنی حقیقی۔ پیدا کنندہ از خاک است اضافت آن با خدا کہ ہم کلمہ صفت است غلط نباشد کہ مرکب توصیفی است

و اگر بدون اضافت خوانیم هم بقاعده بدل درست باشد (ار و و) بار بقول آصفیه
 (صفت ین) تعالی - بزرگ جیسے (بار خدا) خداے بزرگ - رفعت و شان یونٹ
 (۳) بار - بقول برہان و جامع و بہار و جہانگیری یعنی رخصت و اجازت عموماً
 و رخصت و اجازت و راہ دخول طاقات و درآمدن پیش کسے باشد خصوصاً صاحب
 نامری این را مخصوص سلطان کند کہ گویند (بار نیت) یا (بار ہست) صاحب سروری
 فرماید کہ وقت طاقات و رخصت و درآمدن پیش کسے و عموماً یعنی رخصت آید و راست
 بر راہ دخول قناعت کرد و گوید کہ لفظ بار گاہ مرکب از ہمین است - خان آرزو در
 سراج فرماید کہ یعنی رخصت دخول است مؤلف عرض کند کہ بتحقیق ما بار و ترکی
 زبان بقول لغات ترکی یعنی ہست آمدہ و فارسیان از ہمین ماوہ ہستی یعنی دخول و
 حضور استعمال کردند چنانکہ حکیم انوری گوید (س) راست گوی کہ ز بسیاری انجم ہستی
 ہا و رگہ خواجہ ز بسیاری شاہان کہ بار ہا و استعمال این با مصدر و آدن یعنی رخصت
 و اجازت و آدن برسبیل مجاز باشد چنانکہ حکیم سنائی گفتہ و صاحب جہانگیری این را مال
 ایشرالدین خسیکتی گوید (س) باز بانست خمش نشد از قول ہا ند ہا بار منطق ایزد بار ہا
 و برائے رخصت حضور و بار یابی ہم برسبیل مجاز استعمال کردہ اند و حق ایت کہ درینجا
 ہم ہمہاں یعنی دخول و حضور و درست می شود چنانکہ جنابزی نیشاپوری گوید (س) نیشا
 آن و وزلف کہ بادش ہی برود ہا گوی کہ عاشقی است کہ پیش قرار نیت ہا یابی کہ دست
 حاجب سالار لشکر است ہا کرد ووری نماید کامروز بار نیت ہا و از اینجاست کہ بی ہا

یعنی بے دخل مستعمل شد چنانکہ حکیم سنائی گفته (۵) از حشمت و جاه تو همی پیش نیاید
 نور تو شمس بنزدیک تو بے بار بکا و استعمال بے بار یعنی بے رخصت و بے اجازت
 ہم برسبیل مجاز ویدہ ایم چنانکہ فرخی گوید (۵) ہر کہ در آید گہرستان بے سیخ بکا ہر کہ
 بخواد ہمی در آید بے بار بکا ہمین است حقیقت بار یعنی سوش کہ محققین نازک خیال
 نسبت آن سخن سرائی با کردہ اند و بے بحقیقت نبرودہ اند (ارو) بار بقول آصف
 فارسی۔ اسم مذکر۔ دخل۔ رخصت۔ اجازت۔

(۴) بار بقول برہان و جہانگیری و جامع و سروری و وارستہ و بہار یعنی کثرت و مرتبت
 و نوبت و دفعہ۔ صاحب ناصری فرماید کہ چنانکہ وہ بار و ہزار بار (سعدی ۵) ہزار
 بار بگفتم ہزار بار ہزار بکا بدل کہ اسے دل ہمکین مرو تو از پیے یار بکا خان آرزو در سراج
 گوید کہ بدین معنی در ہندی ہم آمدہ مؤلف عرض کند کہ بزبان سنسکرت معنی این بقول
 صاحب ساطع روز است کہ تعین شب باشد و ہندیان از ہمین مادہ یعنی وقت۔ رو
 مرتبہ و کثرت استعمال کردہ اند پس ہج عجیب نیست کہ فارسیان بدین معنی ہم از لغت سنسکرت
 گرفتہ باشند و جاو ارد کہ این مبدل و آرا باشد کہ بقول صاحب سخندان در سنسکرت
 یعنی۔ مرتب و نوبت و دفعہ آمدہ و صاحب ساطع ہم ذکر و آرا یعنی یوم۔ فرصت و
 وقت کردہ۔ اندرین صورت آرا را منقرض توان گفت معنی مباد کہ تبدیل و او با ملاحظہ
 سوانح قیاس است چون نوشتن و نوشتن (ارو) بار بقول آصفیہ۔ ہندی۔ اسم مذکر
 وقت۔ دن مرتبہ دفعہ کثرت۔

(۵) بار۔ بقول برہان و جہانگیری و جامع و سروری بیخ و بن ہر چیز صاحب نام صری فرمایا کہ سر و بن باشد خان آرزو در سراج گوید کہ بار بمعنی بال است چنانکہ بن و بار یعنی سراپا نہ اینکہ بن و بار مراد ف اند چنانکہ بعض محکم برودہ اند مولف عرض کند کہ بار بمعنی بال فرید علیہ تر باشد زیادت الف بعد موقدہ و خان آرزو درست گوید کہ در مجرود بار معنی بیخ و بن نیست بلکہ (بن و بار) بمعنی سراپا است۔ (حکیم سنائی ۵) قفس چارٹی و بیخ حراس ہر پروالت شکست از بن و بار ہر (استاد فخری ۵) عمر ہائے نوح باید تاشہی خیزد گر ہر ہم از ان شاہان کہ تو بر کندہ از بیخ و بار ہر مخفی سیاو کہ (سراپا) چنانکہ انسان راست مراد ف آن (بیخ و بار) است مخصوص بر اسے در حمان یا گر چہ استعمال این ہر دو مجازاً بغیر تخصیص ہم می آید و اگر بار را بمعنی ترجمہ گیریم در (بیخ و بار) معنی سراپا است پس مجرود بار را در بیخ بمعنی بیخ و بن آوردن کم غوری محققین است و بس۔ آنا کہ بار را بمعنی سر و بن آوردہ اند ہم سکندری خوردہ اند و ہر دو سنڈیش کردہ شان موافق اذعائے ماست (ارو) بیخ بنیاد۔ بقول آصفیہ۔ فارسی۔ اسم مؤنث۔ بطرمول (الخ) بیخ و بنیاد بھی کہہ سکتے ہیں۔ لیکن ہماری تحقیق کے لحاظ سے اسے ترجمہ کی ضرورت ہی نہیں ہے اسلئے کہ بار کا لفظ یہاں صرف سر و بار بالکے معنی میں ہے۔

(۶) بار۔ بقول برہان و جہانگیری و جامع و سروری مراد ف کار است چنانکہ گویند کار و بار۔ صاحب نام صری صراحت فرماید کہ از اتباع کار است کہ آثار کار و بار گویند با و او حافظہ (حکیم سنائی ۵) بر در ماتم سرے دین و چندین نامے و نوش ہر

برور رعناسرے دیو چندین کاروبار ہا مؤلف گوید کہ استعمال مجر و بار یعنی کارنی
توان کرو و این معنی بحالت ترکیب با کار پیدا می شود کہ متعلق از محاورہ فارسیان است
(ار و و) کاروبار - کام کاج - مین آرا اور کاج کا لفظ کام ہی کے معنون مین سمجھا
جاتا ہے - بطور اثبات -

(۷) بار - بقول برہان و جہانگیری و بہار جہے انبوسہ و بسیاری چیزے مچھوند و بار
و دریا بار و رود بار و جو تبار و امثال آن صاحب جامع بذکر این فرماید کہ در حالت
ترکیب مستعمل - خان آرزو در سراج گوید کہ بحر رود بار و زنگبار و ہند و بار و دریا
استعمال این کلمہ دیدہ نشد مؤلف عرض کند کہ انحصار این چہار اصطلاح از جو تبار و چہار
باقی نماند و در زبان غیر مادی مانباید این قسم او کا کنیم کہ قلت و نقص تلاش ما در
نہند از و با بجد (ہند و بار) بقول برہان بر وزن گیسو و ارمعنی ہندوستان است و کنایہ
از دوات سیاہی - خان آرزو در سراج بر (ہند و بار) فرماید کہ بمعنی ہندستان چہرا کہ جاے
انبوسہ است بخیاں ما اہل لغت معنی لفظی این جاے انبوسہ ہندوان گرفتہ اند و ہم برین
قیاس است زنگبار و بر دریا بار صاحب برہان گوید کہ بمعنی دریائے بزرگ و نام و لا
کہ بر کنار و ریاست و ہم او بر رود بار فرماید کہ نام بلوچی است و شہرے با مین گیلان
و قزوین و بمعنی جدا اول آب و رود خانہ ہائے بزرگ و جائے کہ در ان رود خانہ ہائے بزرگ
و بسیار جاری باشد و ہم او بر جو تبار گوید کہ کنار جوے آب را گویند و جالی کہ در ان جوے
آب بسیار باشد و جوے بزرگی را ہم نامند کہ از جو پہاے کوچک بہم رسیدہ باشد - حالاً

عرض می شود که از صراحت معانی این هر پنج اصطلاح می کشاید که بجا ط معانی مختلفه تذکره بالا
 بعضی آن که در آن بسیاری و کثرت پیدا است سند بار یعنی انبوهی و بسیاری است و بد معنی
 جاوارو که بار را اسم جامد فارسی زبان گیریم یا متبدل وار که معنی بسیار می آید و وار مفید
 معنی فاعل هم یعنی کلمه نسبت همچون سوگوار و مقصیر وار و شک نیست که در فارسی زبان وار
 به موحده بدل شود چنانکه آو و آب و نوشتن و نوشتن پس اگر بار را متبدل وار گیریم یعنی
 هند و بار منسوب به هند و زنگبار منسوب به زنگ و دریا بار و جو بار و رود بار معنی منسوب
 به دریا و جو و رود و دریا و جو و رود وارنده باشد و جاوارو که بار را متبدل
 وار لغت سنکرت گیریم که معنی آن بقول ساطع این طرف جو باشد فارسیان این
 را بر سبیل تبدیل مفرس کرده یعنی طرف استعمال کرده باشند و در معنی هر پنج اصطلاح بالا
 اشاره که بکاره شده از برای آن همین معنی درست می شود چنانکه معنی دوم دریا بار
 و معنی اول جو بار حاصل اینست که منظر بر استناد همین پنج اصطلاح - بار را معنی طرف
 و کناره قائم کردن هم ضرور است - چنانکه کرده ایم (فردوسی ۵) بیارم نشانش
 بر تخت بارک و زان پس کشایم در گنجبارک (ارو ۷) فارسی بین بار کثرت کے
 معنون میں مستعمل ہے بحالت ترکیب جیسے ہند و بار - زنگبار - جو بار - دریا بار - رود
 (۸) بار - بقول برهان و ناصری و جہانگیری و جامع و سروری و وارستہ یعنی بارندہ
 ہمزلف مشکبار و آبر گہر بار و امثال آن (سیف اسفہنگی ۵) جو باد و بعدم از
 زلف یار بر خیزد و عجب نباشد اگر مشکبار بر خیزد (حکیم سنائی ۵) رخت بردار

ازین خراب کہ ہست بام سوراخ و لہر طوفان بار بامؤلف عرض کند کہ تسامح محققین
 است کہ چنین خیال کروہ اند حقیقت آنست کہ بار امر حاضر است از مصدر باریدن
 و بقاعدہ فارسی چون با اسمی مرکب شود افادہ معنی اسم فاعل و اسم مفعول کند و مجرد
 بار یعنی بارندہ اصلانیت (ارو) برسے والا۔

(۹) بار۔ بقول برہان و سروری امر باریدن یعنی بار و مختصر بار (حکیم اوحدی ۵)
 خانہ در پیشہ الہی گیر بگ بر شیشہ مناہی بار بامؤلف عرض کند کہ این مختص بار
 نیست بلکہ ببار بہ موقدہ اول فرید علیہ بار است (ارو) برس۔ برسے کا امر حاضر
 (۱۰) بار۔ بقول برہان و جہانگیری و جامع و سروری و بہار حاصل درخت از میوہ گل
 وغیرہ و وارستہ و صاحبان نامری و سراج این را مخصوص بہ میوہ و ثمر کنند (ناصر خسرو
 ۵) بزینی بر درخت این جہان بار بگرم ہشار مرداے مرد ہشار بگرم (حکیم ارقنی
 ۵) باضیت غرض تو کہ دارد و بفتہ بار بگرم ویت قامت تو کہ دارد بر آفتاب
 بگرم خان آرزو و سراج گوید کہ انہی راجع یعنی اول است مؤلف عرض کند کہ مقصور
 جزین نباشد کہ از معنی اول مجازاً این معنی پیدا شدہ کہ میوہ و ثمر ہم محل شاخ و درخت ہست
 و بخیال ما اصل این بر است و بار زیادت الف فرید علیہ آن و حقیقت بر بدین معنی
 غیر ازین نیست کہ بر معنی فوق دارد و میوہ چیرے است کہ فوق درخت و شاخ پیدا شود
 حاصل نیست بخیال خان آرزو و خیال ما۔ ہر دو معنی بر قیاس است صاحب کثر ہم گل
 زاد و بار داخل کروہ۔ خلاف قیاس نیست کہ گل و برگ ہم بار و درخت است چنانکہ (بارین)

بمعنی خزان می آید و تخم هم و ربار داخل است چنانکه از ماخذ بار سب که در طبقات آید
 این معنی بوضوح پویند و۔ با بجملة تحقیق ما اینست که این معنی مجاز معنی سنی ام است که می آید
 (ارو) بار۔ بقول آصفیہ۔ فارسی۔ اسم مذکر۔ چیل۔ ٹمر۔ پھول مذکر۔ بیج مذکر۔
 (۱۱) بار۔ بقول برهان و جهانگیری و جامع و سروری و سراج غشی که در زعفران شک
 و غیر آن گفتند و آنچه باز رونقره در گذر از نزد صاحب ناصری گوید کہ غشے کہ در سیم یا
 زعفران یا شک باشد و از نامه خسر و سداورده (س) زر چون بعیار آید کم بیش نگردد
 یکم بیش زر سے باشد کان باغش و بار است (حکیم خاقانی سے) ہر جا کہ محرمی است
 خسی ہم صریف اوست ہڈ آری ز گوشت گا بود بار زعفران ہڈ خان آرزو در سراج گوید
 کہ این را از آن بار گویند کہ بار وزن آن چیز را می افزاید و این در اصل مجاز است
 کہ شہرت گرفته مؤلف عرض کند کہ ورشی مغشوش افزونی وزن لازم نیست یعنی
 بعضی اشیا باعتبار وزن حقیقی خود بعد از آنکہ مغشوش شود کم وزن شود و بعضی برخلاف
 این و تا سید قول ما از کلام خسر و ہم می شود کہ بالاند کور شد بخیاں ما تعلق این با معنی ہم
 زیادہ تر مناسب است کہ غش و را شیا ہم گناہ بسیار است واللہ اعلم (ارو) کروش
 بقول آصفیہ۔ ہندی۔ اسم مؤنث۔ غش۔ ملاو۔ ملونی۔ آمیزش۔ آپ ہی نے اسکو (مذکر) کہا
 ہے یعنی چاندی سونے میں کسی کم قیمت دہات کا ملاو۔

(۱۲) بار۔ بقول برهان و جهانگیری و جامع و سروری و بہار و گیدان و جاسے کندہ۔
 صاحب ناصری مذکر این فرماید کہ چون چیزے پزند گویند یک برابر نہاد ہم (سحاق

اطعمہ (عشق بخینی دل با برو بیجا امروزہ مطبخ خیر و برودیک کلان نہ بر بارہ
 (ولہ سے) خالہ بی بی چو ترا میل طبیعت باشد پعمہ خاتون بہد بہر تو دیگی بر بارہ خان
 آرزو در سراج گوید کہ درینجا بار معنی بالاست کہ دیگ بر بالا گذاشتن عبارت از ویدان
 است و مغدان گویند کہ (دیگ بار کرده اند) یعنی برویدان گذاشتہ اند حاصل اینکه بار
 بمعنی بالاست و غایتش بمعنی دیدان بجاز کہ شہرت گرفتہ مؤلف عرض کند کہ جا دارو
 کہ این را بمعنی بالاست بدل و آرگیریم کہ و او بوجدہ بدل کردہ اند چنانکہ او آب و نوشتن
 و نشتن و وار در ترکی زبان بقول صاحب کثر بمعنی (علی) آمدہ کہ ترجمہ آن در فارسی
 (بر) باشد و بار در ترکی بمعنی ہم آمدہ کہ ترجمہ آن در عربی (علیہ) باشد چنانکہ ذکرش
 معنی اول کردہ ایم و جا دارو کہ در فارسی بار را فرید علیہ برگیریم باسی حال اسم جامد باشد یا
 مفرس (ارو) چولھا۔ (ہندی) اسم مذکر۔ و کھو آتشدان۔

(۱۳) بار۔ بقول برہان و جہانگیری و جامع و سروری پردہ و سر پردہ (کمال اسمغیل
 (کک تو مقننہ داریت کہ در پردہ غیب پہنچ کرے را ازو سے نہ حجابت نہ با
 ہا خان آرزو در سراج گوید کہ مجاز است مؤلف عرض کند کہ صاحبان جامع و سروری اہل
 زبانند و بوثیقہ قول شان بمعنی حجاب و پردہ و سر پردہ اسم جامد فارسی زبان تو انیم گفت
 و بار و سنکرت بقول جامع بمعنی دروازہ ہم آمدہ ولیکن خیال ما سندے کہ پیش شد
 در ان معنی رخصت و اجازت ہم درست می شود چنانکہ ذکرش بر معنی سوم گذشت یعنی پہنچ
 کرے را از کک تو نہ ضرورت حجاب است و نہ ضرورت اجازت یعنی بے حجاب و بے رخصت

داخل می شود (ارو) پر وہ - بقول آصفیہ - ہندی - اسم مذکر - حجاب - اوٹ - ستر -
اڑ گھونگٹ - نقاب - ہمارے خیال کے لحاظ سے اس کا ترجمہ روک ہے -

(۱۴) بار - بقول برہان و جامع بمعنی یار و دوست - صاحب ناصری فرماید کہ بد معنی
بیشتر ترکیب گفتمے شود (ابن یمن ۵) آنکو بچہ گائے و طفل بار است ہا از سبکہ کشد
ز حیر و زنجہ ہا صاحب جہانگیری فرماید کہ بد معنی بارہ ہم آمدہ - خان آرزو در سراج
نوشتمے کہ ظاہر ابدین معنی (بارہ) باشد چنانکہ صاحب جہانگیری گمان بردہ - مؤلف
عرض کند کہ بارہ بمعنی یار و دوست می آید و ما صراحت ماخذش ہمدرا سخا کنیم و جاوارد
کہ بار را بدین معنی مخففش گیریم و بر اعتماد قول صاحب جامع و ناصری کہ از اہل زبانند
این معنی را تسلیم کنیم ولیکن از کلام ابن یمن (طفل بار) اسم فاعل ترکیبی است بمعنی
بار بر طفل یا بندہ یا بار خود بر طفل و از ندہ - مراد ف بچہ گائے - جاوارد کہ (طفل یار بہ
تحتانی) را تصحیف کتابت (طفل بار بوضدہ) نوشتہ باشند و آنچه صاحب ناصری
استعمال این (بیشتر ترکیب) می فرماید قابل غور و مؤید خیال ما است - مجرد بار بمعنی
دوست نیست و نباشد تمام محققین و کم غوری شان بر ماخذ و کم التفاتی شان
بر معنی شعر این معنی را قائم کردہ است (ارو) دوست - بقول آصفیہ - فارسی -
اسم مذکر - یار - آشنا - حبیب - دشمن - کانیض -

(۱۵) بار - بقول جہانگیری و جامع و وارستہ و بہار و برہان حمل زنان و حیوانات
و دیگر - صاحبان ناصری و سراج گویند کہ بمعنی بچہ شکم آدمی و حیوانات است (نظامی ۵)

پیران کتره کزان تخمش بود باره زو ووران تک بره و زباد رفتار خان آرزو در سراج
 گوید که این معنی رابع یعنی اول است۔ مؤلف گوید که جادارو که ماخذ حمل در عربی بهم
 باشد و جادارو که این را یعنی و هم هم متعلق کنیم که این مجاز آن باشد یا آن مجاز این و
 اینست که این هم مجاز معنی سی ام است که می آید و جادارو که این معنی مجاز معنی بست و
 باشد که حمل هم نتیجه آب منی است۔ و مراحت کافی بر معنی بست و هم می آید (ارو) بار
 بقول آصفیه فارسی۔ اسم مذکر۔ حمل۔ گربه۔

(۱۶) بار۔ بقول برهان یعنی پر کردن طبق از طعام و هر چیز که خوردند۔ صاحب مؤید گوید
 که پر کردن صحنک از طعام و امثال آن۔ و بقول جامع خوراک و قوت۔ خان آرزو در
 سراج هم ذکر این کرده مؤلف گوید که حیف است که سند استعمال پیش نشد و باعتبار
 قول جامع که از اهل زبانست گوئیم که هر خوردنی که در صحنک و طبق پر کرده باشد شمه
 پخت و پز است و مجازاً مطلق خوراک و قوت را هم بارتوان گفت که اکثر آن شمه و حاصل
 نباتات است طرز بیان صاحبان تحقیق یعنی مصدری در غلطی اندازد و بارکش که به
 معنی صحنک کلان در مطقات می آید مؤید خیال ماست (ارو) مطلق خوراک۔ کخانه
 کی هر چیز۔ مؤنت۔

(۱۷) بار۔ بقول برهان و جهانگیری و جامع غم و اندوه و تکلیف مالا یطاق۔ صاحب ناصر
 از حکیم انوری سنا آورده (سه) بارانده مکش که بار دیگر بار پانیدت ایند از غم و بار
 خان آرزو در سراج فرماید که ظاهر این مجاز است چنانکه گویند بار خاطر و باره برول

من است ۛ و ذکر تکلیف مالا یطاق ہم کردہ وحیف است کہ استعمال این را سندے
 نیاوردہ مؤلف گوید کہ بار خاطر و گرانی خاطر متعلق از زبان معنی اول است بمعنی سنگینی
 یہ بمعنی غم و اندوہ و تکلیف مالا یطاق مبالغہ آن مخفی مباد کہ در کلام انوری بار اندہ
 بمعنی سنگینی اندوہ و کنایہ از تکلیف اندوہ مستعمل است نہ تکلیف مالا یطاق البتہ از کلام
 مشہور شیرازی کہ بر (بار آمدن بر خاطر) می آید استعمال این بمعنی تکلیف مالا یطاق یافتہ
 می شود حاصل اینست کہ بار در اینجا بمعنی غم و اندوہ نیست بلکہ بمعنی تکلیف است (ارو و)
 بار۔ بقول آصفیہ۔ فارسی۔ اسم مذکر۔ اندوہ۔ غم۔ (تکلیف۔ مؤنث) (نا قابل برداشت
 تکلیف۔ مؤنث)۔

(۱۸) بار۔ بقول برہان و سروری گناہ بسیار باشد همچو (بارگیری محتسب و بقال و
 نانو او قصاب) و امثال آن۔ چنانکہ (وزو با بار گرفتہ) خان آرزو در سراج گوید
 کہ درین نظر است چہ کہ در اینجا بمعنی پشتہ و خروار است کہ وزو بستہ می برد و این راجع
 است بمعنی اول۔ مؤلف عرض کند کہ صاحب سروری از اہل زبانست و بدین وجہ
 کہ گناہ ہم بارے بردل پیدا کند این معنی را متعلق بمعنی اول کنیم و شاق سند واضح
 باشیم (ارو و) گناہ کبیرہ۔ بڑا گناہ مذکر۔

(۱۹) بار۔ بقول برہان و جہانگیری و بہار انبارے را گویند کہ بہتہ قوت زراعت
 بر زمین کم زور ریزند۔ صاحب ناصر می گوید کہ بمعنی سرگین است کہ برے قوت زمین
 و زراعت بکار آید۔ صاحب جامع این را بمعنی انبار غلہ گوید۔ خان آرزو در سراج

فرماید کہ این مخفف انبار است مؤلف عرض کند کہ درست می فرماید بار غلہ و
 انبار غلہ و بار سرگین و خاشاک یا انبارش ہمہ را لفظ بار بعوض انبار مستعمل می شود
 و بدین وجه کہ بحر و انبار مجازاً بر اے خس و خاشاک و فضلہ انسان و سرگین حیوانات
 دیگر کہ مزارع این بر زمین زراعت ریزند مستعمل است بار را بدین معنی مخفف آن گیریم
 تسامح صاحب جامع پیش نیست کہ این را مخصوص غلہ کرد و مقصودش خبرین نباشد کہ این
 را مرادف انبار گوید یعنی مطلق تودہ و فارسیان این را بمعنی مطلق نجاسات هم استعمال
 کرده اند کہ بر (بارخانہ) می آید (ارو و) و کلمہ انبار کے تیسرے اور پہلے معنی نجاست
 بقول اصفیہ عربی۔ اسم مؤنث پلیدی۔ گندگی۔ میلا۔ بول و براز۔
 (۲۰) بار۔ بقول برہان و جہانگیری و جامع سازہ ہائے کہ مطربان نوازند مجموعہ قانون و طرب
 و امثال آن و بقول ناصر بن ہبلی پرودہ و ساز و چنگ و ریاب۔ خان آرزو و سراج
 گوید کہ مجاز است۔ مؤلف عرض کند کہ صراحت مجاز نکرد بخیاں ما مجاز معنی دوم است
 کہ باری در زبان عرب بمعنی پیدا کنندہ از خاک گذشت و نام حق تعالی جل جلالہ و فارسیان
 بجزف تکتانی تخرہ استعمال کرده اند پس مجازاً مراد سازہ را بدین وجه بار گفته باشند کہ پیدا کنندہ سرود و آہنگ
 است حیف است کہ نہ استعمال پیش نشد (ارو و) ساز بقول اصفیہ۔ فارسی۔ اہم نکر۔ باجا حبیبہ چنگ عود
 مربوط۔ سازگی۔ قانون (سجڑہ) فرقت میں نعتی نے چھیڑ اول نالان کو پانا سازہ کو محفل میں جو ساز آیا
 (۲۱) بار۔ بقول برہان و جہانگیری و جامع و سراج آرو برنج و ارزن کہ بچتہ بوزہ ہیا سا
 باشند و ہنوز آن را صاف نکرده باشند و بقول ناصر بن ہبلی و ارزن براسے بوزہ و ہیا سا

مثال و شاید ثابت نشدہ مؤلف عرض کند کہ پوزہ شرابی باشد کہ از آرد و بجز
 و از زن و جو سازند پس این آرد مخصوص را بدین وجہ بار گفته باشد کہ تحقیقی
 ہمین است کہ بکار شراب می خورد و عجیبی نیست کہ این اصطلاح میخواران باشد۔
 حیف است کہ سداستعمال پیش نشد صاحب نامری کہ از اہل زبانست از استعمال
 این مطمئن نیست و از محققین دیگر قول صاحب جامع اعتبار دارد کہ اہل زبانست معاصرین
 عجم بزبان ندارند شاق سداستعمال باشیم (ارو) چانول اور کنگنی کا آماج
 شراب بنانے کے لئے تیار کرتے ہیں۔ مذکر۔

(۲۲) بار۔ بقول برہان نام وہی است از ولایت طوس و بقول صاحب نامری و جہانگیر
 و جامع قریہ از مصنفات نیشاپور۔ خان آرزو در سراج فرماید کہ طاسہراد و مقام باشد
 مؤلف گوید کہ در وجہ تسمیہ این یکی را از معانی مختلفہ بار و خلی باشد حیف است کہ ما
 نتوانستیم کہ از و خبر یابیم (ارو) ولایت طوس اور مصنفات نیشاپور کے دو قرون
 کا نام بار ہے۔ مذکر۔

(۲۳) بار۔ بقول برہان و جامع آنچه نویسندگان نویسند۔ خان آرزو در سراج ذکر
 این کرده و صاحب مؤید فرماید کہ جرمی بود کہ نویسندگان می نویسند مؤلف عرض کند کہ
 تسامح و کم التفاتی محققین است کہ این معنی را قائم کرده اند و حقیقت این بر (بار نیکار)
 می آید و بار دوران اصطلاح متعلق بہ معنی سوم است کہ بجایش مذکور شد (ارو)
 و یکبار کے تیسرے معنی اور بار نیکار۔

(۲۴۷) بار۔ بقول برہان و بہار شاخ را گویند و بقول جامع شاخ گاو وغیرہ۔ خان
 آرزو در سراج گوید کہ در اینجا ہم بار یعنی بالاست چنانکہ (گل بر بار) و (ثمر بر بار)
 گویند۔ یعنی بلندی کہ عبارت از شاخ باشد (نظامی ۵) فرو رخت آن تازہ
 گلہا ز بار پدوران نار و نرگس بر آمد غبار بہ (میرزا طاہر وحید ۵) بد زدوم گر
 نفس نخت جگر از نالہ زارم پد پریشان ہر طرف چون برگ گل از بار می ریزد پد
 مؤلف عرض کند کہ مجاز معنی سوم است کہ بار ثمرہ درخت را گویند کہ بر شاخ
 می باشد و مجاز شاخ را ہم بار گفتند چنانکہ یادہ شراب را نام است کہ در ساغری باشد
 و مجاز آساغرا ہم یادہ گفتند۔ مجاز مرسل باشد آنچه صاحب جامع مطلق شاخ را
 بار گوید و شاخ گاو را ہم داخل آن می کند نظر بر احوال و بیانش کہ از اہل زبانست
 مشتاق سند ہاشیم و اگر این معنی را حقیقی خیال کنیم تو انیم قیاس کرد کہ مزید علیہ بر باشد
 کہ معنی بالامی آید و مراد از شاخ کہ بالائے درخت و گاو وغیرہ باشد (ارو) شاخ
 بقول آصفیہ۔ فارسی۔ اسم مؤنث۔ ہنسی۔ ڈال۔ ڈالی۔ یگ۔ شاخ حیوانات (ذوق
 ۵) بد خصلتون کو کرتا ہے بالانشین فلک پد اونچی ہے آشیانہ زانغ و زغن کی شاخ
 پد (ولہ ۵) رہتی ہے کشکش میں پس از مرگ پر جفا پد آخر کو زیر آتہ کٹی کر گدن کی شاخ
 (۲۵) بار۔ بقول برہان و جہانگیری و جامع یعنی بارگاہ (خسرو ۵) کلمہ بارت شدہ
 بر اوج منبع پد کنگر قصر ت زدہ بر اوج تیغ پد صاحب ناصر می فرماید کہ درین تامل است
 چہ ازین بیت بار یعنی بارگاہ مفہوم منی شود کہ (کلمہ بار) یعنی سر پرودہ شاہان است

کہ ہنگام بار وادون برائے ایسا دن مردم نصب نمایند خان آرزو در سراج گوید کہ بجز
 است (انتہی) مؤلف گوید کہ سندے دیگر برائے این معنی از جہانگیری است (کمال
 اسمعیل سے) بخدائی کہ قبہ گردون پزیر بار جلال اولست است پزیر خیال باختر
 نیست کہ مخفف بارگاہ باشد۔ مجاز مرسل (اردو) بارگاہ۔ بقول آصفیہ۔ فارسی۔ ہم
 مؤنث۔ دربار کی جگہ۔ اجلاس کی جگہ۔ مؤلف عرض کرتے ہے کہ بار یابی کا مقام۔
 (۲۶۶) بار۔ بقول صاحب کتور فارسی زبان معنی فصیل و حصار و قلعہ باشد دیگر
 کسے از محققین فارسی زبان ذکر این نکر و مؤلف گوید کہ اگر سند استعمال پیش شود
 عرض کرو کہ این مقرر است کہ از لغت سنسکرت بار بہ متصرف معنی قائم شد یعنی بار
 بقول ساطع لغت سنسکرت یعنی دروازہ آمدہ و جاوارد کہ تبدیل باثر باشد کہ
 بقول ساطع در سنسکرت یعنی خاربت و صف و قطار مستعمل۔ رائے ہندی را بجا رہی
 بدل و تصرفی در معنی ہم کردہ اند و اللہ اعلم بحقیقہ الحال و جاوارد کہ فارسیان از لغت
 بار و باری کہ در ترکی زبان معنی حصار قلعہ آمدہ بتخفيف واو و تحتانی مقرر کردہ باشد
 و این اقوی است (اردو) فصیل بقول آصفیہ عربی۔ اسم مؤنث۔ شہر پناہ۔ شہر کی
 چار دیواری حصار۔ دیکھو انگ۔ قلعہ دیکھو ابنا خون۔
 (۲۶۷) بار۔ بقول مؤید۔ حاجب دربار۔ دیگر کسے از محققین فارسی زبان ذکر این نکر و
 مؤلف عرض کند کہ اگر سند استعمال پیش شود تو انیم عرض کرو کہ مخفف (بار بخار) است
 کہ یعنی حاجب درباری آید (اردو) دیکھو بار بخار۔

(۲۸) بار۔ بتحقیق ما بمعنی طرف و کنارہ باشد حقیقت ماخذ و سندان بر معنی منقسم گند
 (ارود) طرف۔ بقول آصفیہ عربی۔ اسم مؤنث۔ کنار۔ لب۔ جانب۔ سمت۔
 (۲۹) بار۔ بتحقیق ما بمعنی آب و فرید علیہ این نریاوت الف و نون بار آن کہ بمعنی بارش
 است۔ صاحب موارد۔ بار و بار آن و بارش ہر سہ را حاصل بالمصدر باریدن گوید
 مؤلف عرض کند کہ بار اسم مصدر است و لغت زبان سنسکرت و باریدن مصدر جعلی
 و ساختہ شد از ہمین اسم۔ صاحب ساطع فرماید کہ بار لغت سنسکرت آب طفل را گویند
 کہ مقصودش منی باشد۔ فارسیان ہمین لغت را مفرس کرده بمعنی مطلق آب استعمال کردند
 و برائے مطر نریاوت الف و نون زائد در آخرش بار آن۔ ساختند و حقیقت بار آن
 بجایش مذکور شود و تصدیق این معنی در لطحات از بار کردن و بارگین می شود و اوردن
 و کھو آب کے پہلے معنی۔

(۳۰) بار۔ بتحقیق ما نتیجہ و حاصل باشد و ہمین معنی حقیقی است و معنی وہم و پانزدہم
 بر سبیل مجاز پیدا شد از ہمین کہ ثمر و رخت ہم نتیجہ باشد و محل زن ہم نتیجہ۔ پس باید کہ
 بار را بہ معنی نتیجہ و حاصل اسم جامد فارسی زبان گیریم و سندان معنی بر بار آوردن
 چیزی (می آید) (ارود) نتیجہ۔ بقول آصفیہ عربی۔ اسم مذکر۔ حاصل۔ (بچہ معنی فارسی
 مین آتے مین) پھل۔ ثمر۔

بار آمدن بر خاطر استعمال۔ صاحب گوید کہ متعلق است بمعنی ہفد ہم یعنی حادثہ	آصفی ذکر این کرده از معنی ساکت تلف تحلیف مالا یطاق بر خاطر (مشہور شیرازی)
--	---

<p>خیال مؤلف متعلق است بمعنی مقدم کلمہ بار کہ گذشت (ارو) کسی کے دل پر بار لانا۔ ٹھیکین کرنا سہ بار آوردن <u>پیچ</u> استعمال۔ وارثہ بر بار آوردن</p>	<p>اگر برین نسبی می وزو دشواری آید با و گر گل می زنی بر خاطر من بار می آید؛ (ارو) تا قابل برداشت تکلیف دل کو پہنچا۔</p>
<p>در حالت نسبت با وخت ثم آوردن است مؤلف عرض کند کہ تحقیق بالا تعمیم را پسند کرده اند و ما ذکر این بہ تخصیص کرده ایم و این متعلق است بمعنی دہم کلمہ بار (حکیم سنائی) پیچ کا نرانشاند خرر سندی پامیوہ بے نیازی آرو بار</p>	<p>بار آوردن استعمال۔ بقول وارثہ در حالت نسبت بدرخت۔ ثم آوردن چون نسبت بہ نسا کہتند وضع محل آہناست و در وقت نسبت کردن بہ رجال پیدا کردن فرزند۔ بہار بزرگ بر سرہ معنی بالا گوید کہ یعنی صاحب آوازہ شدن و صاحب آصافی (ارو) بار و رہونا۔ پھلنا۔</p>
<p>بار آوردن چیری <u>اصدر اصطلاحی</u> بہ تحقیق یا نتیجہ حاصل کردن است و متعلق بمعنی سنی ام کلمہ بار (ابوالمعالی اسفہانی)۔ خلاف باتونہ کفر است و وزخ آرو بہرہ وفاق باتونہ دین است جنت آرو بار پوقانی (گفت این حرف فرن کاہلی و راحت دوست کاہلی ریخ تن و اندہ جان آرو بار) (ولہ) دیرری تو فرزون شد ز بوباری</p>	<p>ہمزباننش۔ مؤلف عرض کند کہ ما تعمیم این مصدر مرکب را منی پسندیم و ذکر ہر یک بہ تخصیص اصناف کنیم کہ در ملحقات می آید (ارو) بار آور ہونا۔ دیکھو اس کے ملحق بار آوردن برول استعمال۔ بمعنی اندو گین کردن باشد (شا پور پھرنی)۔ افغان کہ با این صنف تن آورد برول بار غم پامے نالہ کوتاہی مکن شاید سبکا رہم کنی</p>

(۱۰۰۰)

(۱۰۰۰)

<p>من و بسا تامل بیجا که خواری آرد باره - ایزد که متعلق بمعنی پانزدہم کلمہ بار و خیال ما نیست و معاصرین عجم ہم با ما اتفاق دارند که استعمال - و (۲) حامل شدن و قرار یافتن حمل است</p>	<p>بار آوردن درخت و بحر و بہار بر (بار آوردن) گویند کہ در حالت نسبت با درخت ثمر آوردن است</p>
<p>و بحر و بہار بر (بار آوردن) گویند کہ در حالت نسبت با درخت ثمر آوردن است مؤلف عرض کند کہ مقصود محققین بالا جزینہ بارہ درین سند معنی اول نیست سند دیگر بیدار نباشد کہ اضافت این بسوے درخت باشد (۱) حمل وضع ہونا - (۲) حامل ہونا -</p>	<p>بار آوردن درخت یا اجزای درخت یا قریبہ کہ درخت را میخوانند گیریم چنانکہ مناسب گوید (۳) از حجاب حسن شدہ آلودہ لیلی منورہ بید مجنون سر بہ پیش انداختن بار آوردن درین شعر از بید مجنون - درخت بید مجنون مراد است و این متعلق است بہ معنی دہم کلمہ بار -</p>
<p>بار آوردن شاخ و بحر و بہار بر (بار آوردن) گویند کہ در حالت نسبت با درخت ثمر آوردن است مؤلف عرض کند کہ محققین بالا تقسیم را پسندیدند و ما بہ تخصیص ذکر ہر یکی می کنیم و این متعلق است بمعنی دہم کلمہ بار (کمال اسفہانی ۳) حسود بر</p>	<p>بار آوردن شاخ یا اجزای درخت یا قریبہ کہ درخت را میخوانند گیریم چنانکہ مناسب گوید (۳) از حجاب حسن شدہ آلودہ لیلی منورہ بید مجنون سر بہ پیش انداختن بار آوردن درین شعر از بید مجنون - درخت بید مجنون مراد است و این متعلق است بہ معنی دہم کلمہ بار -</p>
<p>بار آوردن زرن استعمال - و (۱) بار آوردن زرن بحر و بہار ذکر (بار آوردن) کردہ گویند کہ (۱) وضع حمل زرن باشد مؤلف عرض چنین میوہ چنان آرد بارہ (ارو) شاخ</p>	<p>بار آوردن زرن بحر و بہار ذکر (بار آوردن) کردہ گویند کہ (۱) وضع حمل زرن باشد مؤلف عرض چنین میوہ چنان آرد بارہ (ارو) شاخ</p>

(۱۰۰۰)

کابار آور ہونا پھلنا۔

بخودی بار پڑا برآمد آب : رس سید کر و پڑ

بار آوردن کے را **مصدر اسطلاحی**

(ار دو) نہال کابار آور ہونا پھلنا۔

وارستہ بر (بار آوردن) گوید کہ در وقت

بار اسب بقول برہان و جامع و اتندو

نسبت کردن بہ رجال پیدا کردن فرزند

ہفت ہفت ہر وزن و معنی (۱) باراب باشد و

باشد و برائے ادغائے خود سدا شرف

آن ناحیہ ایست مشہور و وسیع در ماوراء النہر

مانند رانی پیش کردہ و بہار بوٹیکہ پیمانہ

(۲) زراعتی را نیز گویند کہ اند آب رود

بمعنی (صاحب آوازہ) گفتہ (سلا) زانو

و کارینہ حاصل شدہ باشد صاحب سروری

ہنر پروردہ بودش پد زنگونہ بار آور

بر معنی اول قانع (حکیم سوادنی) نسبت

بودش پ مؤلف عرض کند کہ بمعنی کابیا

آن سرکہ سے بار آبیت : پ نہ چو آن سر

کردن کے راست و این متعلق باشد کہ دست در باراب پ بعض متفقین بر

از بار و کردن کہ با معنی دہم کلہ بار (فاراب) می فرمایند کہ محققہ قاریاب است

تعلق دارد (ار دو) کسی کو کامیاب کرنا

ولیکن صاحب نامہ ہی کہ از ہل اسانت

بار آوردن نہال استعمال۔ وارستہ

گوید کہ خطاست و فرماید کہ فاراب و قاریاب

بر (بار آوردن) گوید کہ در حالت نسبت با درخت

دو شہر است یکی در ترکستان و گویند بلکہ

ثم آوردن است مؤلف عرض کند کہ وارستہ تقسیم

اتراست کہ حکیم ابو نصر ترخان معتمد ثانی

را پسند کردہ است و ما ذکر این تخصیص کردہ ایم و این متعلق

از آنجا بود و دیگر سے سولد شہیر الدین قاریاب

است بمعنی دہم کلہ بار (لہوری) آورده ہن

شاعر مشہور مؤلف عرض کند کہ تحقیق ما

ایاراب اصل است بمعنی کنار آب کہ این کنارہ گذشت بنا علیہ بدین نام موسوم شد حسب
 آبادی واقع است بر کنارہ آب و کنار آب شمس این را بہ ہائے فارسی اول ایاراب
 سیدش کہ موقدہ بہ فابدل شود چنانکہ زبان نوشتہ (اروو) و (اراب) ماورالنہرین
 و زرقان و نسبت بمعنی دو ہم عرض می شود ایک وسیع شہر ہے۔ مذکورہ (۲) وہ زراعت
 کہ زراعت تری و انما در حوالی رود بار جو زیرندی یا نہر سو۔ مؤنث جبکو
 و بر کنارہ و طرف آب می باشد و بار بمعنی دکن میں زراعت تری کہتے ہیں۔

باراج بقول انڈیچوالہ فرنگ فرنگ لغت فارسی است بمعنی دایہ و قابلہ و گیرسی
 محققین فارسی زبان ذکر این کرد مؤلف خیال می کند کہ این متعلق است بمعنی پانز
 بار کہ گذشت و او و جیم در ترکی زبان افادہ معنی فاعلی کند چنانکہ بار و ج و قلب بعض
 آن با و س ج مطبوعی را گویند و درین لغت ترکی بار بمعنی دیگران است کہ بر معنی دوازده
 مذکور شد یعنی دیگران دارندہ و گنایہ از مطبوعی و از ہمین قبیل باراج ہم در ترکی زبان
 بار و ج باشد بمعنی قابلہ فارسیان و او را بالف بدل کرده باراج کردند کہ مفرس است
 حیف است کہ محققین ترکی زبان از بار و ج سکوت ورزیدہ اند و معاصرین عجم ہم بار
 را بر زبان ندارند و محققین اہل زبان ہم ذکر این نکرده اند طالب سند استعمال باشیم
 محضی مباد کہ باراج بہ زائے منقوطہ و جیم فارسی ہمین معنی می آید پس جا و ا رو کہ غلطی کتابت
 میں لغت را قائم کرد و صاحبان انڈو فرنگ فرنگ بران غور نکردند (اروو) دانی۔
 بقول آصفیہ۔ اسم مؤنث۔ دایہ۔ جنائی۔ قابلہ۔ جنائے کا پیشہ کرنے والی عورت۔

بار اول بقول صاحب شمس بالکسر لغت فارسی است (۱) زین کرده اسپ و (۲) بیابان فراخ - دیگر کسی از محققین فارسی زبان ذکر این نکرد مؤلف گوید که بیان حلیه تعجب خیر است زیرا چو نه بالکسر باشد و بلحاظ هر دو معنی مهم محتاج سند استعمال - مجرد بیانش اعتبار را نشاید که معاصرین عجم بر زبان ندارند (ارو) (۱) زین کسا هو اهوڑا - مذکر (۲) وسیع بخل مذکر

<p>بار افتادون استعمال - صاحب آصفی کردن - وارسته و بهار هم ذکر این کرده (طاب ذکر این کرده از معنی ساکت مؤلف عرض آملی ۵) گلزار عیش و لاله ستان نشا طرا کند که (۱) بار که بر سر یادوش یا شتر و غیره (۲) بار انگن قوافل شوق این شام بود حساب باشد بر زمین آمدن است و (۲) (بار بگردن) حیات بخواه مصطلحات گوید که معنی فروکش شدن افتادون) زیر بار شدن (حافظ شیرازی ۵) و مقام گزیدن مؤلف گوید که بیچاره در غلط ساربان بار من افتاد خدا را مدو سے ہا افتاد - این معنی مصدری درین اصطلاح که اسید کریم همبره این محل کرد (۳) سعدے میت و نباشد و حیات غور بران نکرد که هم شیرازی ۵) آن شنیدستی که در صحراے فاعل ترکیبی است و کنایه از مقام فروکش و غور بکار سالارے بیفتاد و از ستور بکار کما روان سر اگر مسافران چون بکار روان سرا کاشی ۵) بارے چنین بگردنم افتاد چون کشتار رسند بار خود را افکنند و آرام گیرند صاحب (ارو) (۱) بوجه گر پرناد (۲) زیر بار بیون - آصفی ذکر (ب) کرده از معنی ساکت و به</p> <p>الف) بار افکن اصطلاح - الف) خیال ما بار از سر یادوش یا گردن بر زمین</p> <p>ب) بار افکندن بقول بحر محل فروکش افکندن (نظامی گنجوی ۵) بار در افکن</p>	<p>بار افتادون استعمال - صاحب آصفی کردن - وارسته و بهار هم ذکر این کرده (طاب ذکر این کرده از معنی ساکت مؤلف عرض آملی ۵) گلزار عیش و لاله ستان نشا طرا کند که (۱) بار که بر سر یادوش یا شتر و غیره (۲) بار انگن قوافل شوق این شام بود حساب باشد بر زمین آمدن است و (۲) (بار بگردن) حیات بخواه مصطلحات گوید که معنی فروکش شدن افتادون) زیر بار شدن (حافظ شیرازی ۵) و مقام گزیدن مؤلف گوید که بیچاره در غلط ساربان بار من افتاد خدا را مدو سے ہا افتاد - این معنی مصدری درین اصطلاح که اسید کریم همبره این محل کرد (۳) سعدے میت و نباشد و حیات غور بران نکرد که هم شیرازی ۵) آن شنیدستی که در صحراے فاعل ترکیبی است و کنایه از مقام فروکش و غور بکار سالارے بیفتاد و از ستور بکار کما روان سر اگر مسافران چون بکار روان سرا کاشی ۵) بارے چنین بگردنم افتاد چون کشتار رسند بار خود را افکنند و آرام گیرند صاحب (ارو) (۱) بوجه گر پرناد (۲) زیر بار بیون - آصفی ذکر (ب) کرده از معنی ساکت و به</p> <p>الف) بار افکن اصطلاح - الف) خیال ما بار از سر یادوش یا گردن بر زمین</p> <p>ب) بار افکندن بقول بحر محل فروکش افکندن (نظامی گنجوی ۵) بار در افکن</p>
--	--

کہ عذابت و ہدایت می مذہب آب و سرابت و ہدایت و سرابت (مؤلف) - کاروان سرا - پڑا اور (ب) (ارو) الف منزل بقول آصفیہ - عربی - اہم بوجہ گرانا - بوجہ اتارنا -

پاران بقول بہار (۱۱)، ترجمہ مطر و فرماید کہ باللفظ استادن و باریدن و چکیدن و خوردن و دادن و زردن و گذشتن و گرفتن مستقل مؤلف عرض کند کہ انحصار استعمال با این مصادر نباید کرد ہر قدر کہ بنظر آمد در ملحقات ہدیہ ناظرین می کنیم و بقول شمس و رشیدی معروف و بارندہ مؤلف عرض کند کہ مزید علیہ بار است بمعنی آب و صراحت بار بمعنی بست و ہمیش گذشت و جا دارد کہ بقول محققین بالا اسم حالیہ گیریم بمعنی بارندہ چنانکہ قاعدہ این (بر اسم حالیہ) بیان کردہ ایم صاحب موارد بار و باران و بارش ہر سه را حاصل بالمصدر باریدن گفتہ بخیاں ما بار اسم مصدر باریدن است و باران اسم مصدر بارانیدن و بارش حاصل بالمصدر باریدن (سعدی شیرازی ۵) باران کہ در لطافت طبعش خلاف نیست و در باغ لاله روید و در شور و زرخش (۲) بحالت اضافت بہ کے استعارہ از گریہ و اشک (خسر و دہوی ۵) روزی دہ فزادش با دین گریہ گز خسر و قناد (۱) زیر انخواہد ایستاد امر و ز این باران من (۲) بحالت اضافت بسوی چیزئی تمون از کثرت آن چیز باشد چنانکہ باران تیر و پیکان کنایہ از کثرتش سند این بر باران پیکان می آید (ارو) باران - بقول آصفیہ - فارسی (۱۱) اسم مذکر - مینہ - بارش بر کہا - (۲) و کچھ اشک - (۳) لفظ باران سے بحالت اضافت کثرت کی معنی پیدا

ہوتے ہیں جیسے آپ باران عطا ہو لینے بے دریغ عطا کرتے ہو۔

باران آورون استعمال۔ صاحب
باران باریدن استعمال۔ صاحب
 آصفی ذکر این کردہ از معنی ساکت مؤلف آصفی ذکر این کردہ از معنی ساکت مؤلف
 گوید کہ معنی بارانیدن باران است متعدی گوید کہ معنی حقیقی است (خبر و دہوی ۵)
 باریدن (امیدی ہمدانی ۵) دیدہ گریا کا ہے کہ از لب او باران بوسہ بارو پکجا
 می شود از دل چو آہے بر کشم پو آہے آہے غنچہ غنچہ خیزد دل خوشہ خوشہ روید پو (نہوری
 راست باشد با باران آورو پو (ارو ۵) شدم غواض نیسان دل شب پو
 مینہ برسانا۔ بار اسے دیدہ باران دل شب (ارو ۵)

باران افشاندن استعمال۔ صاحب
باران پذیرفتن استعمال۔ معنی حقیقی
 آصفی ذکر این کردہ از معنی ساکت مؤلف
 عرض کند کہ مرادف باریدن باران است قبول کردن باران است۔ صاحب آصفی
 (ارشادی ہرقندی ۵) عالمی را دل از
 افشاندن باران گفت پو خوش و خرم شد (زمین از آسمان باران پذیرفتی
 و آراستہ چون باد بہار پو (ارو ۵) مینہ برسنا
باران ایستادن مصدر اصطلاحی۔ آسمان باران پو (ارو ۵) برسات کو قبول کرنا
 همان است کہ بر (ایستادن باران) مذکور باران پیکان اصطلاح۔ صاحبان
 شد (ارو ۵) دیکھو ایستادن باران۔ باران شیر بحر بہار بہ معروف

<p>قانع مؤلف عرض کند کہ مرکب اشافی است بمعنی کثرت پیکان و تیر (واقف پشاپوری) کشت مالب تشہ باران پیکان کسی است کہ آرزوے آب از سیلاب ہونا۔</p>	<p>از معنی ساکت (معزی نیشاپوری) اگر زمین ہمہ از جو و او خورد باران ہوسے و تونہ خزان را بود نسیم بہار (ارو و) بار انداختن استعمال صاحب آصفی</p>
<p>بھریمان داریم ماہ (انوری) شست تو بنشانده از باران تیر کجا گر و خلا خواستہ (ارو و) باران پیکان باران تیر کہہ سکتے ہیں۔ مذکر جس سے کثرت مراد باران چکیدن استعمال۔ صاحب آصفی</p>	<p>ذکر این کردہ از معنی ساکت و سندے پیش نکر دو بہار بذیل باران ذکر این کردہ مؤلف عرض کند کہ ترشح باران باشد (الف) بار انداز اصطلاح بقول بھرو یعنی کم کم باریدن۔ معاصرین عجم بزبان وارند (ارو و) پہار پڑنا بقول آصفی (حاجی قدسی) از خس و خار و رین و</p>
<p>ذکر این کردہ از معنی ساکت و سندے پیش نکر دو بہار بذیل باران ذکر این کردہ مؤلف عرض کند کہ ترشح باران باشد (الف) بار انداز اصطلاح بقول بھرو یعنی کم کم باریدن۔ معاصرین عجم بزبان وارند (ارو و) پہار پڑنا بقول آصفی (حاجی قدسی) از خس و خار و رین و</p>	<p>ذکر این کردہ از معنی ساکت و سندے پیش نکر دو بہار بذیل باران ذکر این کردہ مؤلف عرض کند کہ ترشح باران باشد (الف) بار انداز اصطلاح بقول بھرو یعنی کم کم باریدن۔ معاصرین عجم بزبان وارند (ارو و) پہار پڑنا بقول آصفی (حاجی قدسی) از خس و خار و رین و</p>
<p>ذکر این کردہ از معنی ساکت و سندے پیش نکر دو بہار بذیل باران ذکر این کردہ مؤلف عرض کند کہ ترشح باران باشد (الف) بار انداز اصطلاح بقول بھرو یعنی کم کم باریدن۔ معاصرین عجم بزبان وارند (ارو و) پہار پڑنا بقول آصفی (حاجی قدسی) از خس و خار و رین و</p>	<p>ذکر این کردہ از معنی ساکت و سندے پیش نکر دو بہار بذیل باران ذکر این کردہ مؤلف عرض کند کہ ترشح باران باشد (الف) بار انداز اصطلاح بقول بھرو یعنی کم کم باریدن۔ معاصرین عجم بزبان وارند (ارو و) پہار پڑنا بقول آصفی (حاجی قدسی) از خس و خار و رین و</p>

(۷۷۰۰۲۱)

<p>(ب) بار انداز کردن پداست یعنی مؤلف عرض کند کہ حاصل بالمصدر این</p>	<p>کہ تحقیق بلا ذکرش کرده اند مصدر باشد</p>
<p>بارانش و امر حاضر این باران مخفی مباد</p>	<p>تحقیق با (الف) (۱) اسم مفعول ترکیبی است کہ اصل این بارانیدن است و بحذف</p>
<p>تختانی مخففتش بارانیدن (ارو) برساند</p>	<p>بمعنی کہ بار خود انداختہ کنایہ از منزل گزیدن</p>
<p>باران دیدن مصدر اصطلاحی</p>	<p>کہ ہر کہ منزل رسد بار خود را می اندازد و</p>
<p>باران دیدہ صاحب آصفی</p>	<p>(۲) مقامی را ہم توان گفت کہ منزل کاروان</p>
<p>باران دیدہ صاحب آصفی</p>	<p>و مسافران باشد مرادف بار افکن (ارو) (الف) کردہ از معنی ساکت مؤلف عرض</p>
<p>باران دیدہ صاحب آصفی</p>	<p>(۱) منزل پرہنچا ہوا مسافر (۲) دیکھو کند کہ معنی سیراب شدن از باران و (ب) بار افکن (ب) آثارنا فردکش کرنا مقام کرنا</p>
<p>باران دیدہ صاحب آصفی</p>	<p>باران دیدہ صاحب آصفی</p>
<p>باران دیدہ صاحب آصفی</p>	<p>باران دیدہ صاحب آصفی</p>
<p>باران دیدہ صاحب آصفی</p>	<p>باران دیدہ صاحب آصفی</p>
<p>باران دیدہ صاحب آصفی</p>	<p>باران دیدہ صاحب آصفی</p>
<p>باران دیدہ صاحب آصفی</p>	<p>باران دیدہ صاحب آصفی</p>
<p>باران دیدہ صاحب آصفی</p>	<p>باران دیدہ صاحب آصفی</p>
<p>باران دیدہ صاحب آصفی</p>	<p>باران دیدہ صاحب آصفی</p>
<p>باران دیدہ صاحب آصفی</p>	<p>باران دیدہ صاحب آصفی</p>

<p>عرض کند کہ (ب) اسم مفعول (الف) است رصنی دانش سے) وصل یاران چون دید صفت چیزی کہ باران برود و حاصل روہ اشک ریزی بدنامست ہاگر یہ شادی آن ترشده و سیراب شدہ مخفی مباد کہ (رگ) کم از باران روز عید نیست ہا (ارود) باران دیدہ کہ بجایش می آید طحاظ معنی تو کہتے ہیں بی بھیگی عید ہے اس کا مطلب متعلق از ہمین است (ارود) (الف) ہارش میں بھیگنا۔ سیراب ہونا (ب) بھیگا عید ہے کہ خوشیوں کی سرگرمی بارش ہونے سے مٹ جاتی ہے نہ دوستوں کی ملاقات ہوا۔ سیراب۔</p>	<p>عرض کند کہ (ب) اسم مفعول (الف) است رصنی دانش سے) وصل یاران چون دید صفت چیزی کہ باران برود و حاصل روہ اشک ریزی بدنامست ہاگر یہ شادی آن ترشده و سیراب شدہ مخفی مباد کہ (رگ) کم از باران روز عید نیست ہا (ارود) باران دیدہ کہ بجایش می آید طحاظ معنی تو کہتے ہیں بی بھیگی عید ہے اس کا مطلب متعلق از ہمین است (ارود) (الف) ہارش میں بھیگنا۔ سیراب ہونا (ب) بھیگا عید ہے کہ خوشیوں کی سرگرمی بارش ہونے سے مٹ جاتی ہے نہ دوستوں کی ملاقات ہوا۔ سیراب۔</p>
<p>باران روز عید مثل بہار و صبا کو جا سکتے ہیں اور نہ مہمانوں کو بلا سکتے ہیں انہذا ذکر این کردہ از معنی ساکت مؤلف گھری گھر میں بیٹھے رہنے کے سوا چارہ نہیں عرض کند کہ مرکب اضافی است بمعنی چھٹی ہوتا۔ جب کوئی شخص فرط مسرت سے روتا فارسیان باران روز عید را کلفت انگیز نظر آتا ہے یا خوشی کے وقت کسی فکر کو یاد و اند کہ از کار و بار مسرت باز دارد کر کے طول ہوتا ہے تو اسکی نسبت بھی ہی وہمین سلب (باران روز عید) چون کہا جاتا ہے کہ یہ کیا آفت ہے تم تو بھیگی مثلی بزبان شائست یعنی چون بروز عید منار ہے ہو</p>	<p>باران روز عید مثل بہار و صبا کو جا سکتے ہیں اور نہ مہمانوں کو بلا سکتے ہیں انہذا ذکر این کردہ از معنی ساکت مؤلف گھری گھر میں بیٹھے رہنے کے سوا چارہ نہیں عرض کند کہ مرکب اضافی است بمعنی چھٹی ہوتا۔ جب کوئی شخص فرط مسرت سے روتا فارسیان باران روز عید را کلفت انگیز نظر آتا ہے یا خوشی کے وقت کسی فکر کو یاد و اند کہ از کار و بار مسرت باز دارد کر کے طول ہوتا ہے تو اسکی نسبت بھی ہی وہمین سلب (باران روز عید) چون کہا جاتا ہے کہ یہ کیا آفت ہے تم تو بھیگی مثلی بزبان شائست یعنی چون بروز عید منار ہے ہو</p>
<p>شادی و مسرت کے را بقہ چیزیں مبتلا باران رنجین استعمال حساب بنید این مثل رازند مقصود این است باران ریزہ آصفی ذکر (الف) کہ روز مسرت نباید کہ مبتلا فکر شویم (میرزا) کردہ از معنی ساکت مؤلف گوید کہ یعنی</p>	<p>شادی و مسرت کے را بقہ چیزیں مبتلا باران رنجین استعمال حساب بنید این مثل رازند مقصود این است باران ریزہ آصفی ذکر (الف) کہ روز مسرت نباید کہ مبتلا فکر شویم (میرزا) کردہ از معنی ساکت مؤلف گوید کہ یعنی</p>

<p>باریدن باران است (کلیم مبدائی ۵) اسم مذکر - کوشی یا بالانامه کنوری میزاب</p>	<p>از خاک آدم این همه باران غم که ریخت پیش</p>
<p>روان ازین مژده اشکبار نیست (ب) (ب) باران زود (مصدر اصطلاحی)</p>	<p>بقول شمس آنچه پیش عمارت سازند تا آب</p>
<p>باران فروریزد - صاحب اندک بجز آنه فرنگ</p>	<p>فرنگ گوید که مرادف (آبریز) و (ناودان)</p>
<p>صاحب برهان بر ناودان بام</p>	<p>خانه کرده و بهار بر (ناودان) فرماید که</p>
<p>میزاب که آن را در بند (پر نالا) گویند</p>	<p>مؤلف عرض کند که آنچه صاحب با انساب</p>
<p>این را مرادف (آبریز) گوید تا صحیح است</p>	<p>زود (میر حسن دلبومی ۵) بارخ خوس</p>
<p>که (آبریز) چیز دیگرست که بجایش گذشت</p>	<p>کرده بر بام آمدی چون گل نخواست</p>
<p>و اگر بسند استعمال (باران ریز) یعنی ناودان</p>	<p>باران زود (ارو) (ب) میبه بر سنا</p>
<p>بدست آید تو انیم عرض کرد که اسم فاعل تری</p>	<p>(الف) و (ج) و کیمو باران دیده -</p>
<p>است و خلاف قیاس نیست ولیکن محققین</p>	<p>باران شب شبانه اصطلاح - صاحب</p>
<p>فارسی زبان ازین ساکت (ارو) (الف)</p>	<p>تحقیق الاصطلاحات گوید که نزد اهل تجربه</p>
<p>میبه بر سنا (ب) پر نالا بقول آصفیه - هندی</p>	<p>بارانی که شب شبانه شروع می شود و برمی</p>

<p>مؤلف گوید کہ گنایہ باشد از باران دیر آصفی ذکر این کرده از معنی ساکت مؤلف بارندہ کہ اہل نجوم ہم اتفاق دارند برین گوید کہ محقق ہمان (باران افشاندن) کہ گذشت چنانکہ سلیم طہرانی گوید (۵) نگہ دو گریہ بخذف الف سوم (تطیر می نیشاپوری ۵) متانہ ام کم ہا کہ این باران شب شنبہ باران گریہ نشاندہ بر ویدہ پد برق می زرعہ گرفته است ہا (ارو) شب شنبہ کی ربابی نزدیکس ہا (ارو) دیکھو باران افشاندن بارش جسکی نسبت بتجین کا خیال ہے کہ دیر باران کف اصطلاح - مرکب اضافی است</p>	<p>مؤلف گوید کہ گنایہ باشد از باران دیر آصفی ذکر این کرده از معنی ساکت مؤلف بارندہ کہ اہل نجوم ہم اتفاق دارند برین گوید کہ محقق ہمان (باران افشاندن) کہ گذشت چنانکہ سلیم طہرانی گوید (۵) نگہ دو گریہ بخذف الف سوم (تطیر می نیشاپوری ۵) متانہ ام کم ہا کہ این باران شب شنبہ باران گریہ نشاندہ بر ویدہ پد برق می زرعہ گرفته است ہا (ارو) شب شنبہ کی ربابی نزدیکس ہا (ارو) دیکھو باران افشاندن بارش جسکی نسبت بتجین کا خیال ہے کہ دیر باران کف اصطلاح - مرکب اضافی است</p>
<p>تک برستی ہے اور زور دار ہوتی ہے یوتھ گنایہ باشد از بخش عطا کہ آنچہ از کف کریم باران شدن استعمال - صاحب آصفی می بار و ہمین است و سندان از کلام از سندان ذکر این کرده از معنی ساکت مؤلف گوید سمرقندی بر باران افشاندن گذشت (ارو) کہ بمعنی باران باریدن است (سنجور کاشی بخشش عطا - مؤث -</p>	<p>تک برستی ہے اور زور دار ہوتی ہے یوتھ گنایہ باشد از بخش عطا کہ آنچہ از کف کریم باران شدن استعمال - صاحب آصفی می بار و ہمین است و سندان از کلام از سندان ذکر این کرده از معنی ساکت مؤلف گوید سمرقندی بر باران افشاندن گذشت (ارو) کہ بمعنی باران باریدن است (سنجور کاشی بخشش عطا - مؤث -</p>
<p>چشم بر آہند میخواران کہ گے باران شود باران کمان اصطلاح - صاحبان بھروانند و ابر میخواران ہندستان خانہ گو ویران شود ہا و بہار عجم ذکر این کرده از معنی سکوت و رزیدہ (ارو) مینہ برسنا - اند مؤلف گوید کہ خلاف قیاس نیست گنایہ</p>	<p>چشم بر آہند میخواران کہ گے باران شود باران کمان اصطلاح - صاحبان بھروانند و ابر میخواران ہندستان خانہ گو ویران شود ہا و بہار عجم ذکر این کرده از معنی سکوت و رزیدہ (ارو) مینہ برسنا - اند مؤلف گوید کہ خلاف قیاس نیست گنایہ</p>
<p>باران عید استعمال - بقول بہاروانند باشد از تیر کہ از کمان بریزد و مرکب اضافی ہمان باران روز عید کہ گذشت (ارو) است (انوری ۵) یکپاے علم و سپہ چہ دیکھو باران روز عید - ہا باران کمان بے بخار باشد ہا (ارو)</p>	<p>باران عید استعمال - بقول بہاروانند باشد از تیر کہ از کمان بریزد و مرکب اضافی ہمان باران روز عید کہ گذشت (ارو) است (انوری ۵) یکپاے علم و سپہ چہ دیکھو باران روز عید - ہا باران کمان بے بخار باشد ہا (ارو)</p>
<p>باران قشاندن استعمال - صاحب تیر - دیکھو آتسا -</p>	<p>باران قشاندن استعمال - صاحب تیر - دیکھو آتسا -</p>

باران گذشتن استعمال صاحب آصفی گرفته است ہا وسندے بر (باران شب شبہ	باران گذشتن استعمال صاحب آصفی
ذکر این کردہ از معنی ساکت مؤلف عرض ہم مذکور شد (ارو) بارش کا آئینا۔	ذکر این کردہ از معنی ساکت مؤلف عرض
گذر کہ بند شدن باران و نقل باران از باران گریز اصطلاح۔ بقول بھوانندو	گذر کہ بند شدن باران و نقل باران از
یک مقام بمقام دیگر یعنی در بعض اوقات اکیاٹ (۱) آنچه از چوب وخت مثل سائبا	یک مقام بمقام دیگر یعنی در بعض اوقات اکیاٹ
بحالت سیرمی بارو۔ فارسیان گویند کہ ابر قائم سازند و ہندی چچہ گویند مؤلف گوید کہ	بحالت سیرمی بارو۔ فارسیان گویند کہ ابر قائم
نیست یک لفظ باشد کہ باران می گذرد (۲) اسم مفعول ترکیبی است بمعنی چیزی کہ باران	نیست یک لفظ باشد کہ باران می گذرد (۲)
(کلمہ سیدانی ۳) میروی و گری می آید برا بواسطہ او گرختہ و دور باشد کہ یہ از سائبا	(کلمہ سیدانی ۳) میروی و گری می آید برا
پہ آفت ز نشین کہ باران بگذرد (ارو) کہ ہچو ایوان سازند تا سر شک باران داخل	پہ آفت ز نشین کہ باران بگذرد (ارو)
بارش کا گزر جانا۔ رک جانا۔ خانہ نریزد و بقول صاحب شمس بحوالہ تخری (۴)	بارش کا گزر جانا۔ رک جانا۔
باران گرفتن مصدر اصطلاحی صاحب غاری کہ گذر بانان راہ از خوف باد و باران	باران گرفتن مصدر اصطلاحی صاحب
آصفی ذکر این کردہ از معنی ساکت (مؤلف) دروے خزند و عرب آنرا اوجھا خوانند۔	آصفی ذکر این کردہ از معنی ساکت (مؤلف)
گوید کہ باریدن باران و بر سر آمدن باران (ارو) (۱) چچا۔ بقول آصفیہ (منہج)	گوید کہ باریدن باران و بر سر آمدن باران (ارو)
و آغاز کردن باران است (اہلی شرازی) اسم مذکور وہ آگے بڑھا ہوا چھت کا حصہ	و آغاز کردن باران است (اہلی شرازی)
(۳) گریہ ام رودا چون از دل کشیدم بری جو کزیون یا سلون کا ہوتا ہے اور بارش	(۳) گریہ ام رودا چون از دل کشیدم بری
آہ ہا بر غم شد دیدہ غمیدہ و باران گرفت (۴) کی حفاظت کے واسطے یاد ہو پ کے بچا	آہ ہا بر غم شد دیدہ غمیدہ و باران گرفت (۴)
(صائب صفہانی ۳) از دست ترک تاز کے لئے لگایا جاتا ہے۔ طرہ۔ والان۔ ایوان	(صائب صفہانی ۳) از دست ترک تاز کے لئے لگایا جاتا ہے۔ طرہ۔ والان۔ ایوان
حوادث کجا رویم ہا مارا میمان بادیا باران۔ بارچہ۔ برآمدہ۔ (۲) وہ غار جس میں مسافر	حوادث کجا رویم ہا مارا میمان بادیا باران۔ بارچہ۔ برآمدہ۔ (۲)

<p>نیست و مرادف (باران گریز) باشد کہ گذشت (اردو) و کھو باران گریز۔ باران نرم استعمال۔ مرکب توصیفی۔ مقابل باران سخت است و مقصود از ترشح ان (صائب س) جان تازه شدز روی عرقناک او مراد باران نرم بدوزی قعر زمین بود (اردو) بلکی بارش۔ ترشح۔ اسم مؤنث۔ صاحب آصفیہ کا ذکر فرمایا ہے۔ اسم مؤنث۔</p>	<p>ہوا اور بارش سے پناہ لیتے ہیں۔ مذکر۔ باران گیر اصطلاح۔ بقول انندجوالہ یعنی ساٹھانی کہ برائے پناہ دیگر کے از تحقیق مقابل نکر و مؤلف عرض کند شود تو انیم گفت کہ بہ و پناہ دہندہ از روے خانہ از خلاف قیاس</p>
---	--

(۲۰۵۶)

بارانہ اصطلاح۔ بقول صاحب انندجوالہ **فرنگ و فرنگ لغت** فارسی است
 یعنی (۱) شہ تیر کہ چوب کلان مکان باشد و (۲) نام رستنی مؤلف عرض کند
 کہ محققین فارسی زبان و اطباء ازین لغت ساکت نسبت وجہ تسمیہ خیال ما انیت
 کہ یعنی لائق بار باشد کہ غربائے عجم دہند اکثر سامان خانہ را کہ در استعمال روز
 نیاید بالائے شہتیر خانہ محفوظ کنند و ہمین باشد وجہ تسمیہ این یعنی اول و برائے
 معنی دوم عرض می شود کہ ہائے ہوز در آخر برائے نسبت است کہ این رستنی
 خورد و دشتی باشد کہ بعضل باران می روید والد اعلم حیف است کہ از
 حقیقت معنی دوم خبردار شدیم کہ در السنہ مختلفہ نام این رستنی چیت۔ اجمال

بیان هر دو محققین کلفت انگیز است (۱) و در (۱) شیه تیر بقول اسمعیله - فارسی - اسم مؤنث
 بتری کزی - لثما - (۲) یکا پوزه کوفار سیون سنی بارانه که است به یکی حقیقتیه معلوم نهوی
 (الف) بارانی بقول برهان و جامع و رشیدی (۱) نام گاهای است که در روزها
 باران بر سر گذارند و بهر چیزی از بجهت منع باران پوشند نیز گویند (۲) نام قسبیه است
 از ترکان و بقول نامه تاسیاسی که براسه حفظ تن از باران پوشند و بجوانه برهان ذکر
 کلاه هم کرده - صاحب سروری بکاره باران قانع و بجوانه نسخه تیر از ذکر معنی دوم می کند
 نشان آرزو در سراج بکاره یعنی فرماید که آنچه دیده شد کلاه بارانی است نه تنها
 بارانی و معنی بهر چیزی که براسه منع باران پوشند و خصوصیت با جامه مندی ندارد زیرا
 که از سقر لاط هم یافته می شود و هم او در چراغ بدایت به جامه سقر لاطی گوید و آریسته بکر معنی
 اول فرماید که (۳) یعنی بارنده هم بقول صاحب فیث (۴) یعنی بارش بهار و مؤنث
 هم ذکر معنی اول که در (۱) مؤلف نسبت معنی اول عرض کند که حقیقت اینست که بارانی معنی
 منسوب به باران لباسی را نام است که براسه حفظ تن از باران می پوشند که شامل باشد
 بر کلاه و چرخه و جز کلاه براسه بمقصود کفایت نمی کند و بعض این قسم طوس بدون کلاه
 هم که بالای سرش کنند و حافظه هم جسم می باشد و تخصیص با سقر لاط و نمندار و ساخته
 می شود از چار که آب در وسرایت نه کند (نظامی ۵) ز بس تیر باران که آمد
 بجوش پاشند ابر بارانی خوز و دوش (۶) (النوری ۷) تا چه ابر است کماشان که
 چو باران بار و کوا آسمان بر سر خورشید کش بارانی (۸) (اشرف ۹) زره و شگیر

دلیران بود کہ بارانی تیر باران بود (امعیل ایما ۵) کسوت فقراست ایما ۱۸
 تر و امنی ہر خرقہ شمیمین گشت بارانی مراد۔ نسبت معنی دوم عرض می شود کہ حقیقت
 این معلوم شد محققین ترکی ازین ساکت صاحب لغات ترکی بر بادی گوید کہ فرقہ از انبک
 را نام است و بر پوری فرماید کہ فرقہ از چغتای و ذکر بارانی نکر و وارستہ معنی سوم را
 از کلام طغرا پیدا کرد و عجیبی نیست کہ صاحب غیاث ہم معنی چہارم را و ہوندا (۵) جانی
 کہ از گل شرم رویش عرق فشان شد بارانی گلاب است اورانی شناسی پو خیال ما این
 است کہ طغرا۔۔۔۔۔

(ب) بارانی گلاب) گلاب پاش را گفت کہ قطرہ ہکلاب از ویریز و تشبہہ روسہ
 عرق فشان باوست والا بارانی گفتن ومعنی بارندہ و بارش گرفتن کار محققین نیست کہ
 از قواعد فارسی خبر دارند (ارو) (الف) (۱) بارانی بقول آصفیہ۔ فارسی۔ اسم
 مؤنث۔ برساتی۔ وہ کپڑا جو برسات میں بارش کا بچا و کرے (۲) بارانی۔ ترکون کے
 ایک قبیلہ کا نام ہے (۳) برسے والا (۴) بارش۔ دیکھو باران (ب) گلاب پاش
 بقول آصفیہ۔ فارسی۔ اسم مذکر۔ گلاب زن و طرف جس میں عرق گلاب پڑے کہ اوپون
 پر محفلون وغیرہ میں چھڑکتے ہیں یہ طرف بہ شکل صراحی ہوتا ہے (تصیر ۵) دوپٹہ سر پر
 ہونے کا گلاب پاش اسکے ہاتھ میں ہے ہونے کیونکہ چکے نہ کیونکہ برسے فلک پہ چلی زمین
 باران

بارانی برسے کشیدن استعمال بہانہ	از کلام النوری بر معنی اول بارانی مذکور شد
دو پوشانیدن بارانی بر سر است سندان (ارو) بارانی پہنانا۔	

(۱۰۱)

(۱۰۱)

<p>بارانی پوشیدن استعمال۔ صاحب بارب بقول مؤید و اندھ چشمہ است</p>	<p>بارانی پوشیدن استعمال۔ صاحب بارب بقول مؤید و اندھ چشمہ است</p>
<p>آصفی ذکر این کرده از معنی ساکت مؤلف مشہور و وسیع در ماوراء النہر و زرتشتی</p>	<p>آصفی ذکر این کرده از معنی ساکت مؤلف مشہور و وسیع در ماوراء النہر و زرتشتی</p>
<p>گوید کہ بمعنی حقیقی است یعنی در بدن کردن را نیز گویند کہ از آب رودخانہ و کاریز</p>	<p>گوید کہ بمعنی حقیقی است یعنی در بدن کردن را نیز گویند کہ از آب رودخانہ و کاریز</p>
<p>بارانی برائے حفاظت تن از باران۔ و غدیر و آبگیر حاصل شدہ باشد مؤلف</p>	<p>بارانی برائے حفاظت تن از باران۔ و غدیر و آبگیر حاصل شدہ باشد مؤلف</p>
<p>(سلمان ساوجی ۵) زگر و خیت اشانت عرض کند کہ خبرین نیست کہ (باراب)</p>	<p>(سلمان ساوجی ۵) زگر و خیت اشانت عرض کند کہ خبرین نیست کہ (باراب)</p>
<p>بہ بند و آسمان دیدہ پادروز تیر بارانت را بہ تخفیف الف چارم (بارب) کردہ اند</p>	<p>بہ بند و آسمان دیدہ پادروز تیر بارانت را بہ تخفیف الف چارم (بارب) کردہ اند</p>
<p>پوشد کوه بارانی بکہ (ارو) بارانی بہتیا و در معنی ہم تصرفی کہ ناحیہ را چشمہ نوشتہ اند</p>	<p>پوشد کوه بارانی بکہ (ارو) بارانی بہتیا و در معنی ہم تصرفی کہ ناحیہ را چشمہ نوشتہ اند</p>
<p>بارانیدن بقول صاحب بحر متعدی حیفاست کہ سندا استعمال پیش نشد و نظر</p>	<p>بارانیدن بقول صاحب بحر متعدی حیفاست کہ سندا استعمال پیش نشد و نظر</p>
<p>باریدن (کامل التصریف) مضارع این بر اعتبار محققینی کہ قول شان بر (باراب)</p>	<p>باریدن (کامل التصریف) مضارع این بر اعتبار محققینی کہ قول شان بر (باراب)</p>
<p>باراند و گیر کہ از محققین مصداق ذکر مذکور شد این را تصحیف دانیم یا غلطی</p>	<p>باراند و گیر کہ از محققین مصداق ذکر مذکور شد این را تصحیف دانیم یا غلطی</p>
<p>این نکر و (ظہوری ۵) بگلزاریکہ باراند کتابت و کم تو جہتی صاحبان مؤید و اندھ</p>	<p>این نکر و (ظہوری ۵) بگلزاریکہ باراند کتابت و کم تو جہتی صاحبان مؤید و اندھ</p>
<p>طراوت ابر چشم من پادرازیب توحشر دیگر ہیج (ارو) دکیو باراب۔</p>	<p>طراوت ابر چشم من پادرازیب توحشر دیگر ہیج (ارو) دکیو باراب۔</p>
<p>گل سر بارمی ماند پادرازیب مؤلف گوید کہ باراند بار بار اصطلاح۔ بقول صاحب ضمیمہ</p>	<p>گل سر بارمی ماند پادرازیب مؤلف گوید کہ باراند بار بار اصطلاح۔ بقول صاحب ضمیمہ</p>
<p>کہ گذشت محقق اینست و باران امر حاضر برہان (۱) نام پیغمبری است و بقول</p>	<p>کہ گذشت محقق اینست و باران امر حاضر برہان (۱) نام پیغمبری است و بقول</p>
<p>و بارانش حاصل بالمصدر این واسم صاحب اند (۲) متواتر و پے در پے</p>	<p>و بارانش حاصل بالمصدر این واسم صاحب اند (۲) متواتر و پے در پے</p>
<p>این مصدر بہان باران (ارو) برسانا دیگر کہ از محققین فارسی زبان ذکر این</p>	<p>این مصدر بہان باران (ارو) برسانا دیگر کہ از محققین فارسی زبان ذکر این</p>
<p>بارانی گلاب ذکر این بر بارانی گذشتہ نکر و مؤلف عرض کند کہ اگر سندا استعمال</p>	<p>بارانی گلاب ذکر این بر بارانی گذشتہ نکر و مؤلف عرض کند کہ اگر سندا استعمال</p>

<p>پیش شود نسبت معنی اول عرض کنیم که بار اول بمعنی دوست باشد چنانکه بر معنی چهارم گذشته و بار دوم نام خدا که بر معنی دوم مذکور شد پس معنی تعلق این دوست خدا و گویا از پنج بار و بار اول و که بار اول بمعنی نسبت و فقه یعنی انبیا و رسل که بر معنی اول است تا اقصی است و بار دوم و معنی دوم نیز نسبت خبر آنکه تکرار تکرار بار معنی چهارم دوست یعنی کثرت و تکرار (قآنی ۱۵) کلمه جراح آب و گه سلاج بود و بسکه لاش کشتگان بر دندی آنجا بار (اول ۱۵) چون نام تبت تو برم از زبان من و در خوشه خوشه ریزد و نیار بار بار و به تحقیق بار ۳) تکرار این معنی اول کلمه مستعمل است چنانکه قآنی گوید (۱۵) هست این همان امیر که بخشد و بر فنا شد تشریف بسته زر و سیم بار بار و عنبر بار بار (اول ۱۵) و ایدون ز لطف خواجه بجانی رسیده ام با کم برده صف بصف بود و بدر بار بار (ارو) (۱۱) ایک پیغمبر کا نام بار بار ہے جس کی صراحت فرید سے اہل لغت سالت میں (۲) بانبار بقول آصفیہ۔ گہری گہری۔ متواتر گہری نوبت بہ نوبت (۲) بوجہ پر بوجہ کثرت</p>	<p>مخفی مباد کہ ازین تکرار معنی کثرت پیدا می شود و ہم او گوید (۱۵) قدر و شکر بد که می خورد و هم از ان لب تنگ تنگ مشک و عنبر بد که می خورد از ان خط بار بار (اول ۱۵) گفتم اینها نیست لیکن مادی خاص شہم و کز کہم شکر می بار بار و بعض معاصرین بحکم این دوم متعلق بمعنی دوم متذکره بالا کنند۔ (اول ۱۵) ہر کجا نامی ز لطفت قدر و شکر تنگ تنگ ہر کجا یادی ز خلقت مشک و عنبر بار بار (اول ۱۵) و ایدون ز لطف خواجه بجانی رسیده ام با کم برده صف بصف بود و بدر بار بار (ارو) (۱۱) ایک پیغمبر کا نام بار بار ہے جس کی صراحت فرید سے اہل لغت سالت میں (۲) بانبار بقول آصفیہ۔ گہری گہری۔ متواتر گہری نوبت بہ نوبت (۲) بوجہ پر بوجہ کثرت</p>
---	--

(۲۵۰۱)

بار بار استعمال - متعلق بمعنی اول کلمہ چنانکہ قافی گوید (س) زان شکر کثرت و مخرارہ
 بار است از قبیل دمبدم و روز بروز ہی گشت پدید آتا از ان شکر کس نخر و
 زیادت بے اتصال میان دو کلمہ بار بار بار بار (ار و و) بوجہ پر بوجہ -

بار بد بقول برہان ہنم بے ابجد و سکون دال بے نقطہ نام مطرب خسرو پرویز
 است گویند اصل او از جہرم بودہ کہ از توابع شیراز است و در فن بریط نوازی
 و موسیقی دانی عدیل و نظیر نداشتہ و سرود مسیح از محترعات اوست و آن سرود را
 خسروانی نام نہادہ بود و بفتح بے ابجد ہم آمدہ صاحب ناصری فرماید کہ در خدمت
 پرویز منصب حجابت داشت بدین سبب او را بار بد یعنی بزرگ بار خوانندہ اند و
 بتوسط او مردم بجنور پرویز باری یافتند و در مقامات موسیقی ہمارتی کامل داشت
 صاحبان سروری و جہانگیری ہم ذکر این کردہ اند خان آرزو در سراج گوید کہ این کتب
 است از بار و بد و بد یعنی صاحب چنانکہ ہمیر بد و تو بد و خسرو او را صاحب بار
 گردانیدہ بود کہ در جمیع مجالس او را اذن بار بود بقول بعض گوید کہ امر او و زرا از
 خصت و اذن باری طلبیدند و فرماید کہ این بر تقدیرے باشد کہ بار بد لقب او باشد
 و اگر علم بود این توجیہ بکار نیاید و فرماید کہ آنچه صاحب رشیدی این را یعنی صاحب
 مفتوح الاول گیر و محل نظر (انتہی) مؤلف عرض کند کہ بد بقول برہان ہنم اول
 یعنی صاحب و خداوند و بار بمعنی بتمش یعنی ساز ہاے مطربان گذشت و چون بار بد
 و در فن بریط نوازی و موسیقی بے بدل بود چرا او را متعلق بمعنی بتم کلمہ بار نہ کنیم و معنی

سوم را کہ رخصت و اجازت است چہ اور وجہ تسمیہ این بارہم تحقیقین ماخذ بر جمع معانی لغت غور می کنند و لطف ماخذ را نمی دانند باقی حال آنانکہ این را الفصح موحده خوانند و بد کرد و بد این لقب اوست نہ نامش (نظامی ۵) ستارے بار بدوستان ہی زو پو پیشیاری رہستان ہی زو پو (اردو) بار بد لقبوں آصفیہ - فارسی - اسم مذکر خسرو پرویز کے ایک انیس و جلیس مقرب خاص کلا و نت کا لقب جس کا اصلی نام معلوم نہیں مگر چونکہ اسکو خسرو پرویز کے دربار میں باریابی کی اجازت ملی ہوئی تھی اسوجہ سے یہ لقب پڑ گیا تھا یہ شخص قصبہ جہروم مضافات شیراز کا رہنے والا علم موسیقی اور خاصکر بریل نوازی میں لاثانی تھا۔ بار بد کے شاہ پرویز کے دربار تک پہنچنے کا قصہ یہ ہے کہ پرویز چونکہ عیش دوست - نعمہ پسند آدمی تھا اسوجہ سے دور دور کے گوتے اس کے دربار میں آندے چلے آتے تھے مگر سرکش گویا کہ وہ بھی اپنے فن میں کچھ کم نہ تھا کسی کی دال نہیں گلنے دیتا تھا۔ اس نے تمام حضور کے ملازموں اور دربانوں تک کو رشوتیں دے دیکر ان لوگوں کا سدر راہ بنا رکھا تھا پرویز کا منظور اور رتبہ کا بڑا تھا جب بار بد نے سرکش کی کچھ قدر والی سنی اور اپنے آپ کو اس سے بدرجہا بہتر پایا تو اظہار کمال کی تدابیر میں مصروف رہنے لگا۔ شاہی دربانوں نے دہشکارا حضور رسوں نے آنکھیں دکھائیں۔ جشن کے دربار کا موقع پہنچا اسے سب سے بہتر تدبیر یہ سوچی کہ شاہی باغ کے باغبانوں سے ملنے جاگٹھا اور کہا کہ دربار کے روز مجھے باغبان چھپوان جا کر دربار دیکھنے کی بھی اجازت

دیدو گے تو میں ہمیشہ کو تمہارا غلام ہو جاؤنگا اور کسی موقع پر یہ احسان بھی اتار دوںگا
 وہ لوگ راضی ہو گئے اب دربار کا روز آیا۔ بار بد نے بربط سنبھال سب سے
 بیشتر باغ میں ایک درخت پر جا اپنا ٹھیسالگایا۔ پادشاہ کے داخل ہوتے ہی مبارکباد
 کی گتین چھیرین جن کے سننے سے دل کی رگین جوش مارنے لگیں۔ پرویز ان فرحت
 افزا گتون کوسن سنکر دنگ رہنے لگا اور اُس نے اس بربط نواز کو تلاش کر کے
 لانے کا حکم پایکین سرکش نے اس آواز کی یہ تاویل کر دی کہ حضور یہ دربار شاہی اس
 شان و شوکت کا ہے کہ عالم غیب سے بھی مبارکباد کی گیتوں کی آواز آنے لگی کہتے
 ہیں بار بد نے بھی اس وقت یہ کمال کر رکھا تھا کہ جس وقت پادشاہ ایک جام ختم کر کے
 دوسرے جام پر ہاتھ ڈالتا اس وقت ایک نئی رگنی سرور کے درجہ کے موافق
 چھیڑ دیتا جس سے سرور دو بالا ہو جاتا۔ پرویز جب نئی رگنی سنتا بے تاب ہوتا
 آخر کار سخت ناراض ہو کر حکم دیا کہ اگر اس بربط نواز کو تلاش نکلیا تو مجھ سے برا کوئی
 نہیں۔ بلا سے تمام باغ کو اکھاڑ کر صفا چٹ میدان بنا دو مگر اس شخص کو جس طرح
 سے بنے حاضر کرو۔ فرشتہ ہوا تو اسے بھی لے آؤ۔ بار بد ان باتوں کو سن رہا تھا جھٹ
 درخت کے اوپر سے کود پڑا اور آتے ہی آداب بجالا کر سارا حال رکھ سنایا۔ پادشاہ
 نے ناراض ہو کر اس وقت سرکش کو نکال دیا اور بار بد کو اسکا منصب دیدیا بار بد
 نے پادشاہ کی طبیعت میں وہ دخل پایا کہ ندیم خاص الخاص ہو گیا۔ علم موسیقی میں
 گنج عروس اُس نے تصنیف کیا۔ تیس سرود جنہیں نئی لحن بھی کہتے ہیں اس نے ختم کیا

کئے ان کی مفصل کیفیت نظامی کی شنوی شیرین خسرو میں اور تیرا کٹر کتب لغات میں
بخوبی موجود ہے۔

<p>(سلیم طہرانی سے) برنی تا بدول آزادگان بارلباس کے از نمد آئینہ ام چون آب بیرون می رود (طالب آملی سے) از ان متقا سر کردم این غزل طائب کہ دوش قافیہ ام بر نساقت بار روین مؤلف عرض کند کہ بر تابیدن و بر تافتن بمعنی تحمل کردن و طاقت آوردن است پس معنی این مصدر مرکب تحمل بار کردن باشد (ارو) بوجہ او ٹھانا۔ بوجہ پہنا (الف) بار پروار استعمال۔ بہار نبت (ب) بار پرواشتن (الف) گوید معروف (ب) رامرادف بار بر تافتن نوشته مؤلف عرض کند کہ (الف) اسم فاعل ترکیبی است بمعنی حامل بار و (ب) بمعنی حقیقی یعنی پرواشتن بار (شیخ شیراز سے)</p>	<p>بار پستن استعمال۔ صاحب آصفی ذکر این کردہ از معنی ساکت مؤلف گوید کہ (۱) روانہ شدن و رحمت شدن و رفتن (۲) تہیہ سفر کردن کہ مسافر بار (از رقی پروی سے) خود را برمی بندد عید مبارک آمد و بر بست روزہ بار بار کہ پیرایہ بست پار بہی فانی گل انیس کہ کند زود سفر چون بہاران کہ سہ آمد و بر بندد (چہ می ترسی برون وراقلم و فانام اجل نبت (۱) روانہ ہونا۔ جاننا (۲) تہیہ سفر استعمال۔ بہار رواند ذکر این کردہ از معنی ساکت و صاحب گوید کہ مرادف بار پرواشتن است</p>
---	---

<p>کاوان و حزان بار بردار بڑبڑاؤ میان مردم آزار بڑاؤ (۴) بمعنی نخل تکلیف کروں بجالتی کہ فاعل این دل باشد (فصلی جریاوتانی</p>	<p>کما تبار آمدی و بردلم افزودی بار (ارو)</p>
<p>باروں کو بڑہانا۔</p>	<p>استعمال۔</p>
<p>(الف) بار</p>	<p>بار بردار برون</p>
<p>برول بوجنا</p>	<p>بار بردار کسی شد</p>
<p>(الف) بار</p>	<p>بار بردار نہاؤن</p>
<p>(الف) بار</p>	<p>بار بردار نہاؤن</p>
<p>برول بوجنا</p>	<p>بار بردار نہاؤن</p>
<p>(الف) بار</p>	<p>بار بردار نہاؤن</p>
<p>برول بوجنا</p>	<p>بار بردار نہاؤن</p>
<p>(الف) بار</p>	<p>بار بردار نہاؤن</p>
<p>برول بوجنا</p>	<p>بار بردار نہاؤن</p>
<p>(الف) بار</p>	<p>بار بردار نہاؤن</p>
<p>برول بوجنا</p>	<p>بار بردار نہاؤن</p>
<p>(الف) بار</p>	<p>بار بردار نہاؤن</p>
<p>برول بوجنا</p>	<p>بار بردار نہاؤن</p>
<p>(الف) بار</p>	<p>بار بردار نہاؤن</p>

(۲۰۵۹) سے (۲۰۵۹)

(۲۰۵۹)

<p>سفر کردن زواله پروی الف (س) شد یار</p>	<p>که در عمده این مصداق کلمه بار یعنی پیغمبر</p>
<p>و دل بفرقه مشغول کار ماند و او بار بست و</p>	<p>اوست که گذشت (ارو) (الف) دل</p>
<p>خاطر ما زیر بار ماند (قآنی الف س) فتنه</p>	<p>بار ہونا (ب) دل پر بار ہونا (ج) کسی کا بار</p>
<p>در شیراز چون مرد مسافر شد مقیم و ایمنی از</p>	<p>خاطر ہونا (د) دل پر بار قائم کرنا۔</p>
<p>فارس چون شخص مسافر بست بار (سبح کا شعا</p>	<p>بار ہون استعمال۔ صاحب آصفی</p>
<p>دلہم بار نفس از سینه افکار می بندد و</p>	<p>ذکر این کرده گوید کہ بار ہون و بردن</p>
<p>بلے ہر کس مسافر گشت اول بار می بندد و</p>	<p>یکی است مولف گوید کہ معنی حقیقی است</p>
<p>بخیال ماضورت نداشت کہ ذکر (الف)</p>	<p>یعنی نقل بار کردن و فرقی نازک کہ در</p>
<p>گفتہ کہ مشق است از (ب) یعنی ماضی بطلق</p>	<p>ہر دو مصدر است مخفی نیست (سعدی شیرازی</p>
<p>آن و آنچه صاحب سروری بر معنی اول (الف)</p>	<p>(س) مسکین خر اگر چه بلے تمیز است</p>
<p>اشارہ معروف کند بفرین نباشد کہ حاصل</p>	<p>چون بار ہی برد عزیز است (قآنی س)</p>
<p>باشد معنی تہیہ سفر حریف است</p>	<p>مزدور نہ این ہمہ آخر چہ کشتی بار ہا حال نہ</p>
<p>کہند استعمال پیش نشد (ارو) (الف)</p>	<p>این ہمہ آخر چہ بری بار ہا (ارو) بوجہ</p>
<p>(۱) تہیہ سفر۔ مذکر (۲) تہیہ سفر کیا (ب) (۱)</p>	<p>اصطلاح۔ (الف) بار بست</p>
<p>(۲) تہیہ سفر کرنا۔</p>	<p>بقول سروری در غنیمہ (ب) بار بستن</p>
<p>استعمال۔ یعنی زیر</p>	<p>(۱) معروف و (۲) کنایہ از سفر کرد و (ب) بار بستن بردوش</p>
<p>تہیہ (ظہوری س) غنیمت زان</p>	<p>بقول بحر و بہار (۱) سفر کردن (۲) تہیہ بار کردن است (ظہوری س) غنیمت زان</p>

(۱) (۲) (۳)

<p>تو ام زاید کہ برووش عمل پیا بار امیشت از تبت و ون بسته اند پ (ارو) زیر بار بار بستن زبان مصدر اصطلاحی۔ گریہ متعلق با معنی مفہم کلمہ بار (ارو) صاحب بحر عجم گوید کہ بقول خان آرزو در بیماری او ضعف کی وجہ سے زبان میں (چراغ ہدایت) عدم طاقت گفتار است گفتار کی طاقت نہ رہا۔</p>	<p>بسیب ضعف و بقول وارستہ ظہور کردن بر زبان رنگ سیاه و سفید و زرد و سرخ از غلبہ خلطی از اخلاط اربعہ و مجازاً کتا از عدم طاقت گفتار و آن فرع بیماریست بہار ہم ذکر این کردہ (تاثیر) وضع کلمہ بار (ارو) شاخ کا با آور ہونا۔ ناخوش بر سخنور سخت باشد ناگوار پیا بار (الف) بار بگ صاحب سروری گوید می بندد زبان ہر گہ بدن رنجور شد پ (اول) کہ لبکون رائے مہملہ و فتح باے تازی میر (۵) جهان ز رفتن صاحب سخن ذلیل شود بار ملوک را گویند۔ صاحب اندکحوالہ غیاث پا زبان چو بار بہ بند و بدن علیل شود پ مؤلف عرض کند کہ معنی لفظی این حاملہ است بمعنی امیر اعظم کہ او ہر وقت کہ خواہد و بار آور شدن زبان و مجازاً متورم شدن بدرگاہ بادشاہ باریابد و این مرکب است آن و کنایہ باشد از ضعف و بیماری کہ از بار کہ بمعنی دخل است و بگ با کسر</p>
<p>استعمال بمعنی بار آور شدنش (تظیری نیشاپوری ۵) مسافران چمن نارسیدہ در کوچ اند پاشگوفہ می رود و شاخ بار می بندد و این متعلق بمعنی وہم شاخ کا با آور ہونا۔ صاحب سروری گوید مہملہ و فتح باے تازی میر را گویند۔ صاحب اندکحوالہ غیاث بدرگاہ بادشاہ باریابد و این مرکب است معنی دخل است و بگ با کسر</p>	<p>(۲۰۱۱)</p>

کہ مخفف بیگ یعنی صاحب و امیر و این عرض بیگی کہ حاضرین را بار و ہدیہ پادشا
لفظ را بفتح بے ثانی نیز نوشتہ اند کہ بگ و اب، زیادت تحتانی مرادف (الف)
بافتح و ترکی زبان یعنی امیر و صاحب آمدہ تحتانی آخرہ برائے نسبت است چنانکہ
یعنی عرض بیگی است کہ عرض مردم را بگنجد عرض بیگی و در (الف) و اب، هیچ
پادشاہ می برد و قبولش ----- فرق نیست و معنی لفظی (ب) امیرے کہ غریب
(ب) بار بگی یعنی نظامت و داروغگی بہ بار است و بس نسبت کاف عرض کنیم کہ
مؤلف عرض کند کہ (الف) مفرس است صاحب سروری مراحت کاف عربی نکر و و بجا نظریت
کہ فارسیان بار را مرکب کردہ اند با کلمہ مانعہ متحقق شد کہ بکاف فارسی است (ارو)
بگ کہ مخفف بیگ باشد و بیگ بقول عرض بیگی بقول آصفیہ۔ اسم مذکر۔ وہ شخص
صاحب لغات ترکی بہ کسرہ موقدہ و کاف ^{پہلی} جکی و ساطت سے پادشاہ کے حضور میں
ور آخر یعنی امیر و بلند مرتبہ پس معنی لفظی عرض مطالب یا حاجات پیش کرین مؤلف
(الف) امیر و بار کہ انتظام در بار بگ کہتا ہے کہ زمانہ حال میں اس عہدہ کا نام
متعلق قلب اتصاف (بار بگ) و کنایہ از ایڈی کانگ ہے۔

بار تنگ بقول صاحب خمیمہ برہان نام دوئی معروف و بقول اندکجو کہ فرنگ
فرنگ لغت فارسی است یعنی سپندان تلخ۔ صاحب محیط فرماید کہ بفتح فوقانی و خفا سے
نون و سکون کاف فارسی اسم فارسی است و چرخون و خرغولہ و خنگ نیز گویند و
عربی لسان الحمل و ذنب الفار و ذنب الیربوع و کثیر الاضمار و بیونانی الفقلیس

و او نقلس و بزرگی باغ پر باغ و بہندی بالنگ نامند با بھلہ از سبب مرمانور است
 و نوع باشد کبیر و صغیر و از مطلق آن ہم غیر مراد است۔ سرد و خشک در دو دم تخم
 و بیخ آن قریب الطبع و ہمچنین برگ لیکن آن ہر دو در پوست زیادہ دور ہر دو
 کتر و بہترین تخم آن سیاہ مائل سبخی طبع آن معتدل احرارہ۔ نافع ہر صراحت یا قرحہ
 و ضما و بیخ و تخم آن نافع سیلان خون و سوختگی آتش و شہری و تہرہ و قروح خبیثہ و منافع
 بسیار دارد (الخ) نسبت وجہ تسمیہ این عرض می شود کہ اگر این را تبدیل بالنگ ہند
 گیریم۔ لام بدل شد بہ رائے مہملہ چنانکہ آوند و آروند پس اندرین صورت مفرس باشد
 و اگر اسم فارسی زبان گیریم مرکب است از بار کہ بمعنی ٹرگدشت و تنگ نام ولایتی از
 بدخشان و نام مقامی از ترکستان و بمعنی سخت و بسیار پس بار را مضاف کنیم سبوی تنگ
 بمعنی بار ولایت و مقام مذکور یا بار سخت و بار بسیار (ارو) باز تنگ۔ بقول آصفیہ
 فارسی۔ اسم مذکر۔ ایک دو اکا نام ہے جس کا بیج بکری کے بیج کی زبان سے مشابہ اور
 مزاجا دوسرے درجہ میں سرد و خشک ہے اور بقول جامع لا دویہ اسکا رنگ قابض
 ہے اور جگر کو قوت دیتا ہے اور جگر کے سدے کھولتا ہے۔

بارتین | اصطلاح۔ بحث کامل و تسمیہ بر (بارسین) می آید (ارو) دکیو بارسین۔

پاسج | بقول برہان و جامع و جہانگیری و ناصری و رشیدی بفتح ثالث و سکون جیم۔

سگ انکور باشد و آن را بازاری عنب الثعلب گویند۔ خان آرزو در سراج گوید کہ

کبیر رائے مہملہ ہم آمدہ و صاحب محیط بر با آرج حوالہ عنب الثعلب کردہ و عنب الثعلب

(۱۶۰۲)

فرماید که لغت عربی است و آن راقا و قنایه و تمشان نیز گویند و بیانی طریقید و ن و سطر و
 و بترکی قوش او ذی و بسریانی ربرق و ربق و بلاطینی سلاطم و به بربری مرآله و به
 اصغمانی تاج ریزی و بفارسی رو باه ترکی و رو باه تورک و انگور رو باه و شکر انگور رو باه
 و سگ انگور و انگور شفا و انگور شغال و بهندی کتوه و کتوی و کمونی و کاک اجھی نامند و
 آن نثر و ختی است و النواح می باشد و هر یک از آن نثر و ماده - بحث کامل این بر انگور
 شغال گذشت - وجه تسمیه با رج ضربین نیست که اسم جامد فارسی زبان است و جا دارد
 که اصل این بارک باشد کاف تصغیر معنی بار خور و کنایه از عتب الثعلب و کاف عربی
 به فارسی بدل شد همچون کند و کند و پس از آن کاف فارسی را به جیم عربی بدل کردند چنانکه
 لگام و لجام و الء اعلم (ار و و) و کیم و انگور شغال -

<p>بار جا اصطلاح - بقول بر بان و سروری بار و ریجا متعلق معنی تومش - بهار این را و ناصر می و جامع بر وزن پارسا یعنی بارگا به تختانی زائده در آخر (بار جا) نوشته است که محل بار ملوک و سلاطین باشد (امیر فرماید که آسمان جا) (بر شیم طناب) خسرو (دل پاکش که هست از کینه عمو) (زمین آسمان) (عرش اشتباه) از صفات و بهیجا آهن و در بار جاموم (اوله) اوست و بالنظر زدن و کشیدن به سایه حق علاء دین تاجور جهان کشا پ کا طلس معنی بر پا کردن خمیه و بالنظر بستن یعنی بار ر و خسرو ان مفرش بار جا کند و مؤلف کردن آن مستعمل (امیر خسرو) چون هنگام عرض کند که قلب انصاف (جا به بار) و کلمه آن شد که از بار جا به پ کند و بهیجان خرم</p>	<p>بار جا اصطلاح - بقول بر بان و سروری بار و ریجا متعلق معنی تومش - بهار این را و ناصر می و جامع بر وزن پارسا یعنی بارگا به تختانی زائده در آخر (بار جا) نوشته است که محل بار ملوک و سلاطین باشد (امیر فرماید که آسمان جا) (بر شیم طناب) خسرو (دل پاکش که هست از کینه عمو) (زمین آسمان) (عرش اشتباه) از صفات و بهیجا آهن و در بار جاموم (اوله) اوست و بالنظر زدن و کشیدن به سایه حق علاء دین تاجور جهان کشا پ کا طلس معنی بر پا کردن خمیه و بالنظر بستن یعنی بار ر و خسرو ان مفرش بار جا کند و مؤلف کردن آن مستعمل (امیر خسرو) چون هنگام عرض کند که قلب انصاف (جا به بار) و کلمه آن شد که از بار جا به پ کند و بهیجان خرم</p>
--	--

خلوت سراسے ہزار سباب کار آنچه میخواهند بار در اینجا یعنی اول اوست کہ گذشت و
 با باین نشان بر آراستند مولف جامہ یعنی تحقیقش۔ قلب اصناف جامہ بار
 عرض کند کہ اگر استعمال بار جا با مصدر است یعنی چیزیکہ از جامہ ساخته اند ہر اسے
 زدن و کشیدن بنظر آید تو انیم عرض کرد بار کردن بر چار و او چیز پائی کہ در و بار
 کہ این استعمال مخصوص است برائے خمیہ کنند آن ہم بار است یعنی اول و مراد
 کہ باعراض بار گاہی ساخته باشند خمیہ این است بار دان یعنی اولش کہ می آید
 عام و انحصار مصدر در استعمال شیوہ (ار دو) خرجی۔ و کجیو این شیخ۔
 مانیت۔ صاحب سوار التبیل این را بار بستن استعمال۔ یعنی اجازت و
 بہ اسے ہوز در آخر (بار جا) نوشتہ گوید کہ رخصت طلب کردن و خواستن مطلقاً
 معرب (بار گاہ) است (ار دو) بار گاہ (قائنی سے) شاہ پذیرفت و از ان پس
 بقول آصفیہ۔ فارسی۔ اسم مؤنث۔ در بار کہ گرفتہ فرمان پوزانہ پی آمدن فارس از
 کی حکمہ۔ شہ جستم بار پوز اجازت بار یا بی جستم
 بار جامہ اصطلاح۔ بقول بر بان و ہم (ولہ سے) بار تہانہ چنین است
 ناصری و جامع و سراج و بحر بوزن کار کہ ہر جامہ نمی است پوزا زبے شعر و غزل
 جو الے را گویند کہ دہن آن از پہلو باشد در بر من جوید بار پوز مولف عرض کند
 و بر بالاسے چار و اندازند و ہر چیز کہ این متعلق است یعنی سوم کلمہ بار کہ
 خواہند در ان کنند مولف عرض کند کہ بجایش گذشت (ار دو) اجازت

چاہنا۔ بار یا بی چاہنا۔	طبع۔ تکلیف دہ۔ اندوہ خاطر۔ مذکر۔
بار خاطر استعمال۔ بقول اندر محل صحبت	بار خانہ اصطلاح۔ بقول وارستہ و بھر
(واقف سے) بار خاطر شدم باران را	و بہار را (۱) پشہ ہا سے استعدہ کہ آن را در
چو شمر و ادخل یاری ما پد دیگر کے تحقیق	ہندی اٹالا گویند در ویش والد ہروی
فارسی زبان ذکر این نکر و مؤلف عن	(۵) در بار خانہ دل ما غیر داغ نیست پد
کند کہ مرکب اضافی است و این متعلق با	این کاروان قافلہ سالار آتش است پد
بمعنی ہند ہم کلمہ بار کہ گذشت۔ یعنی سنگینی	(۶) سعید اشرف در فراحت تمغا چیان بتا ہر
دل و کنایہ از تکلیف و رنج دل۔ کہ گرائی	گوید (۷) ہمہ در پشہ ہا سے بار خانہ پد
خاطر و ناگوار خاطر و اندوہ خاطر است۔	بکاوش کردہ کار موریا نہ پد و (۲) نفاہ
چنانکہ فارسیان گویند کہ یک یار شاطر با	امتعدہ واقشہ کہ ملوک و امرا بہ تخفگی با ہم فرزند
نہ بار خاطر (صائب سے) در گلشنی	و آن در ہند بہ چہرہ خانہ معروفست و
کہ جلوہ گل بار خاطر است پد جولان خاطر	(۳) چہریت کہ در ان نجاسات پر کردہ
بر سر دیوار نازکست پد استادے از عجم	از خانہ بیرون کشند (فوقی بزوی سے)
گوید کہ بزبان خلاق حکم مقولہ دارد (۵)	من ہم از روی طنز فرمودم پد کاین چنین
بجائے گل گل دیگر شکفتہ پد بجائے بار بار	خانہ جاوید پد باد وقف بروت آنکہ بن
آورد پد (ار و و) بار خاطر۔ بقول امینہ	از رہ کینہ دشمنی و زید پد مؤلف
فارسی و عربی۔ صفت۔ ناگوار۔ خلاف	عرض کند کہ اصل این یعنی اول مرکب

<p>کے معنوں میں استعمال کیا ہے۔ (۲) متاع نفیس قیمتی اشیاء جو امر اور سلاطین ملک دوسرے کو بطور تحفہ پہنچا کرتے ہیں۔ مذکر (۳) سینے کا ٹپ۔ مذکر۔ وہ طرف جس میں نجاسات جمع کر کے گھر سے باہر پھینکتے ہیں۔ بار خدا استعمال۔ بقول برہان (۱) حق تعالیٰ را گویند جل جلالہ و (۲) بادشاہان بزرگ والوالامرد صاحب و خداوند و مولارائیز و شعراء ممدوح را باین معنی (بار خدا) خوانند و آن لفظی است مرکب بمعنی خداوند و حضرت و (بار خدا) بمعنی اسے خداے بزرگ۔ صناع بجز و ارستہ نسبت معنی اول گویند کہ آنکہ ہمہ کس را بار و ہد و این بر غیر خدا اطلاق ندارد الا بر پادشاہ نیز اطلاق کنند و جو مجد الدین علی قوسی نوشتہ کہ بار خدا نیز جل و علا و بمعنی خداوند نیز آمدہ ازین جہت جائز است کہ صفت مخلوق نیز شود (والہ</p>	<p>اضافیت کہ فارسیان بہ نکت اضافت ہم خوانند و معنی حقیقی این۔ اسباب خانہ و اثاث البیت است و درینجا کلمہ بار بمعنی اول است حیث است کہ برائے معنی دوم سند استعمال پیش نشد کہ بدین معنی بگوش ما خورد و معاصرین عجم بزرگان ندارند اگر سند استعمال پیش شود تو انیم عرض کرد کہ مجاز معنی اول است و گریچ و نسبت معنی سوم عرض می شود کہ قلب انست خانہ بار است و کلمہ بار درینجا بمعنی نوزادیم است۔ پس خانہ بار و بار خانہ بمعنی طرف نجاست باشد ملا فوقی نیرومی در شعر بالا (بار خانہ جاقو کون و مہرز را گفتہ و این کنایہ باشد (ارو) (۱) اٹالا بقول آصفیہ۔ ہندی۔ اسم مذکر اسباب خانہ۔ اثاثہ۔ گھر کا اثاثہ۔ گھر کا اثاثہ مؤلف عرض کرتا ہے کہ اٹالا بقول صاحب سنسکرت میں مطلق تودہ و انبار کے معنی میں مستعمل ہے۔ ہندیوں نے مجازاً اثاثہ البیت</p>
---	---

بروی در صفت مدوح گوید (ع) پشت	سنو چہری کند (ع) شاہ لکان پشیر و
ملک آصف جم قدر غیاث الوز را ہا آنکہ	بار خدایان پوزیر و ملکی یافتہ بار خدائی ہا
یرگل جهان بعد خدا بار خداست ہا (میر معری)	بہار پختانی زائده در آخر ذکر (بار خدا)
بار خدائی کہ از دستا کردند ہا بار خدایان	کرده تسامح اوست کہ پختانی را زائده خیا
جهان سرسبز صاحب سروری بر ذکر	مکر و مؤلف عرض کند کہ در کلام حکیم
معنی دوم قانع (حکیم انوری ع) اجل	قطران (بار خدایا) بمعنی اول است و
از بار خدا سے اجل اندر گذشت ہا و توجہ	خطاب عذاب کشیدن بسوسے مدوح عجب
گوئی کہ زمین در گذر و این سو دامت	است از محقق بالغ منظر کہ زبان دان فانی
ہا صاحب رشیدی بحوالہ سامانی فرماید کہ	است و بار خدایا را متعلق بمعنی دوش
بمعنی خداوند روزی است و ازین جهت	دانست این ہمچنین است کہ (ع) کرم
بر خدا اطلاق کنند و گاہی یاد شاہ بزرگ	کردی انہی زندہ باشی ہا درین مصرع
رائیر گویند صاحب جامع ہم ذکر ہر دو	ہم خطاب بسوی کریم است و مقصود از
معنی کردہ صاحب ناصر بن ذکر ہر دو معنی	(الہی) نیست مصنف گوید کہ کرم گروی و
برائے معنی دوم از حکیم قطران سند آورد	بفضل الہی زندہ باشی و محاورہ زبان
(ع) بار خدایا بسے عذاب کشیدی ہا	لفظ فضل را محذوف دار و ہمیشان
تیمار گونہ پوشیدی ہا و صاحب جہانگیر	(بار خدا) در مصرع حکیم قطران بمعنی
بہ تسلیم معنی اول برائے معنی دوم استناد	(اسے خدا سے پیدا کنندہ) مقولہ ایست

کہ بر سبیل محاورہ بحالت اظہار تعجب و حیرت
 استعمالش کنند چنانکہ خطاب بانسان گویند
 (یا اللہ این چہ مصیبت است کہ گرفتار شدی) در اینجا
 واقعہ گرفتاری مصیبت بسوی خداست
 مقاتل با بھکہ (بار خدا) خوف و قلب امتنا
 (خداے باری) است و تحقیق لفظ (بار) بر معنی
 کتدہ از خاک و لغت عرب باشد پس اول بار خوار
 معنی دوم این بجا است کہ خداوند مجازی
 را ہم نام خداوند حقیقی استعمال کرد و اول
 (ارو) (۱) بار خدا بقول اصفیہ غفرنا
 (فارسی) خداے بزرگ - ایند و تعالی - نمودن دیگر کسے از محققین فارسی زبان
 پارالہ - (۲) فارسیوں نے پادشاہ اور ذکر این نکر و مؤلف عرض کند کہ معنی
 خداوند اور مولیٰ کے لئے بھی بار خدا کا اول حقیقی است و معنی دوم مجازان
 استعمال کیا ہے۔ حیف است کہ سند استعمال پیش نشد لیکن
 بار خوارستن استعمال - صاحب خلاف قیاس نیست (ارو) (۱) میوہ کھانا

کہ بر سبیل محاورہ بحالت اظہار تعجب و حیرت
 استعمالش کنند چنانکہ خطاب بانسان گویند
 (یا اللہ این چہ مصیبت است کہ گرفتار شدی) در اینجا
 واقعہ گرفتاری مصیبت بسوی خداست
 مقاتل با بھکہ (بار خدا) خوف و قلب امتنا
 (خداے باری) است و تحقیق لفظ (بار) بر معنی
 کتدہ از خاک و لغت عرب باشد پس اول بار خوار
 معنی دوم این بجا است کہ خداوند مجازی

را ہم نام خداوند حقیقی استعمال کرد و اول
 (ارو) (۱) بار خدا بقول اصفیہ غفرنا
 (فارسی) خداے بزرگ - ایند و تعالی - نمودن دیگر کسے از محققین فارسی زبان
 پارالہ - (۲) فارسیوں نے پادشاہ اور ذکر این نکر و مؤلف عرض کند کہ معنی
 خداوند اور مولیٰ کے لئے بھی بار خدا کا اول حقیقی است و معنی دوم مجازان
 استعمال کیا ہے۔ حیف است کہ سند استعمال پیش نشد لیکن
 بار خوارستن استعمال - صاحب خلاف قیاس نیست (ارو) (۱) میوہ کھانا

(۲) ملاقات کرنا۔ باریاب ہونا۔ رسائی حاصل کرنا۔

بار و بقول بہار (۱) عبری سرد و فرماید کہ فارسیان یعنی ماخوش و بے مزہ استعمال کنند (سعید اشرف سے) نقل جمال لیلی و شیرین بدورتو با چون گفتن لطیفہ مشہور باروت
 ۴ و بقول ہفت (۲) بفتح اول بالف کشیدہ و فتح رائے قرشت و وال ایجد زوہ حصا
 و قلعہ را گویند۔ صاحب غیاث بذکر معنی اول گوید کہ (۳) کبسر رائے مہملہ لغت عربی
 است یعنی سرد و سردی کنندہ و فارسیان مجازاً یعنی عنین استعمال کنند کہ برزن قادر
 نباشد مؤلف عرض کند کہ در معنی اول و سوم معنی حقیقی موجود است چنانکہ لطیفہ
 مشہور را بار و کفہ یعنی خیزے کہ از سالہاے سال شہرت دار و سرد است و بے ذوق
 و خیزے کہ شہرت نو گرفتہ گرم یعنی پر مذاق و چہنیں عنین را بار و گفتن منظر برودت
 و غیر گرمی عضو تناسل باشد بائی حال یعنی اول و سوم مفرس است حیفاست کہ سنا
 معنی سوم پیش نشد و یعنی دوم مزید علیہ بار کہ یعنی بست و ششمش گذشت زیادت و
 مہملہ در آخر چنانکہ شفا و شفا و (ار و و) (۱) بے ذوق۔ بے لطف۔ (۲) و کجوبار
 کے چھبیسویں معنی (۳) نام و بقول آصفیہ۔ فارسی۔ وہ شخص جو عورت پر قادر نہ ہو۔
 بار و اب بقول شمس لغت فارسی است و بحوالہ حل اللغات گوید کہ سردی کہ پویش
 جہد مؤلف عرض کند کہ محقق بے تحقیق نہ علیہ لفظ را بیان کند و نہ صراحت معنی۔
 معاصرین عجم و محققین فارسی زبان ازین لغت ساکت۔ معلوم می شود کہ بے تحقیق
 باخلطی کتابت صورتے پیدا کرو۔ اعتبار را شاید (ار و و) سردی۔ نوشت۔

بار و او بقول انڈیجان فرنگ معنی سے (خاصہ چون سلطان اعظم گل پش	بار و او بقول انڈیجان فرنگ معنی سے (خاصہ چون سلطان اعظم گل پش
رخست و دستوری مؤلف گوید کہ دیگر کسی	رخست و دستوری مؤلف گوید کہ دیگر کسی
ومی بدست پطربان راخواند پیش و بندگان	ومی بدست پطربان راخواند پیش و بندگان
از محققین فارسی زبان ذکر این نکر و جیف است	از محققین فارسی زبان ذکر این نکر و جیف است
را بار و او پ (۲) یعنی با آورشدن و	را بار و او پ (۲) یعنی با آورشدن و
کردن بحالت نسبت بد رخت و اجزائے آن	کردن بحالت نسبت بد رخت و اجزائے آن
و این متعلق است بمعنی و ہم کلمہ بار (انوری	و این متعلق است بمعنی و ہم کلمہ بار (انوری
س) ناصر دین کہ شاخ منصرت و دین پ	س) ناصر دین کہ شاخ منصرت و دین پ
ندیدے بہار عدلش بار پ (ظہوری س)	ندیدے بہار عدلش بار پ (ظہوری س)
غیر بار و اول یقین دانم تھو اہد و او بار پ	غیر بار و اول یقین دانم تھو اہد و او بار پ
ہنال بخت بے برگ من و بر بار و پ	ہنال بخت بے برگ من و بر بار و پ
(حسن شہدی س) گام تہت میوہ آزا	(حسن شہدی س) گام تہت میوہ آزا
دار و موس پ اسے بہار فیض نخل نیتیم را	دار و موس پ اسے بہار فیض نخل نیتیم را
بار و پ (ار و و) (۱) بار یاب کرنا۔	بار و پ (ار و و) (۱) بار یاب کرنا۔
(۲) بار آور ہونا۔ بار آور کرنا۔	(۲) بار آور ہونا۔ بار آور کرنا۔
دار و بار اصطلاح بقول بہار (۱)	دار و بار اصطلاح بقول بہار (۱)
درخت میوہ دار و (۲) زن حاملہ و	درخت میوہ دار و (۲) زن حاملہ و
(۳) چار پائے سواری و ہودج و عمارت	(۳) چار پائے سواری و ہودج و عمارت
صاحبان صنمیمہ بر بان (مؤید کجوالہ س)	صاحبان صنمیمہ بر بان (مؤید کجوالہ س)
بار و او بقول انڈیجان فرنگ معنی سے (خاصہ چون سلطان اعظم گل پش	بار و او بقول انڈیجان فرنگ معنی سے (خاصہ چون سلطان اعظم گل پش
رخست و دستوری مؤلف گوید کہ دیگر کسی	رخست و دستوری مؤلف گوید کہ دیگر کسی
ومی بدست پطربان راخواند پیش و بندگان	ومی بدست پطربان راخواند پیش و بندگان
از محققین فارسی زبان ذکر این نکر و جیف است	از محققین فارسی زبان ذکر این نکر و جیف است
کردن بحالت نسبت بد رخت و اجزائے آن	کردن بحالت نسبت بد رخت و اجزائے آن
و این متعلق است بمعنی و ہم کلمہ بار (انوری	و این متعلق است بمعنی و ہم کلمہ بار (انوری
س) ناصر دین کہ شاخ منصرت و دین پ	س) ناصر دین کہ شاخ منصرت و دین پ
ندیدے بہار عدلش بار پ (ظہوری س)	ندیدے بہار عدلش بار پ (ظہوری س)
غیر بار و اول یقین دانم تھو اہد و او بار پ	غیر بار و اول یقین دانم تھو اہد و او بار پ
ہنال بخت بے برگ من و بر بار و پ	ہنال بخت بے برگ من و بر بار و پ
(حسن شہدی س) گام تہت میوہ آزا	(حسن شہدی س) گام تہت میوہ آزا
دار و موس پ اسے بہار فیض نخل نیتیم را	دار و موس پ اسے بہار فیض نخل نیتیم را
بار و پ (ار و و) (۱) بار یاب کرنا۔	بار و پ (ار و و) (۱) بار یاب کرنا۔
(۲) بار آور ہونا۔ بار آور کرنا۔	(۲) بار آور ہونا۔ بار آور کرنا۔
دار و بار اصطلاح بقول بہار (۱)	دار و بار اصطلاح بقول بہار (۱)
درخت میوہ دار و (۲) زن حاملہ و	درخت میوہ دار و (۲) زن حاملہ و
(۳) چار پائے سواری و ہودج و عمارت	(۳) چار پائے سواری و ہودج و عمارت
صاحبان صنمیمہ بر بان (مؤید کجوالہ س)	صاحبان صنمیمہ بر بان (مؤید کجوالہ س)

بر معنی اول و دوم قانع (سعدی ۵) رتانا (۱) بار و دار بودن (مصادر اصطلاحی)	بار و دار سے مرد ہشیار ہے اگر وقت و لا
بار و دار شدن بقول بکر ہر دو معنی	مار زائید ہے مؤلف عرض کند کہ اسم علم
(۱) سیوہ دار بودن و (۲) حاملہ شدن۔	ترکیبی است و کلمہ بار و در معنی اول متعلق
دیگر کیسے از محققین فارسی زبان ذکر این نکر	است با معنی ہمیشہ بجات نسبت یا اصنا
لیکن موافق قیاس است چنانکہ با زنی	با درخت یا اجزای آن چون درخت بار
بار و دار بودن کہ بر و یا درختی کہ بسوخت بار و دار بود	و شاخ بار و دار و در معنی دوم کلمہ بار تعلق
درخت و زن ہر دو بار و دار شدن۔	دار و با معنی پانزدہمیشہ بجات نسبت یا
(۱) عورت کا بار و دار ہونا حاملہ	اضافت ہا زن چنانکہ زن بار و دار و در ہونا۔
(۲) درخت کا بار و دار ہونا۔ بار و	معنی سوم کلمہ بار را یعنی اولش گیریم و ہونا بھلنا۔
بار و دار ہونا بھلنا۔	بلحاظ تخصیص معنی مشتاق سنا استعمال باہم
بار و دار شدن مصدر اصطلاحی۔ صا	و مقصود از چارہ پائے ہو و عماری فیل
اصفی ذکر این کردہ از معنی ساکت مؤلف	بار و دار است (اردو) (۱) درخت بار
(۱) بار و در بودن و ثرو شدن	یا شلخ بار و دار (پھلا ہوا درخت) یا پھی
بجات نسبت یا اضافت با درخت و	ہوئی شاخ (۲) بار و دار عورت حاملہ
اجزای آن یا بجات قرینہ (از رقی ہر و	پیٹ والی۔ (۳) سواری کا جانور۔ وہ
باغی است عارض تو کہ دار و بنفشہ	بار و دار سے است قامت تو کہ دار و

<p>بر آفتاب و (۲) بمعنی باریاب بودن و رسائی داشتن بحالت نسبت یا اصناف بہ دربار و بارگاہ و امثال آن یا تقریباً (قائمی س) کل موجودات را در باروان دار و باروان شہ پرست است بدانگونه کہ در غیبت شاہ رخسیدی بر جوال و خرچین و صراحی قانع جنان آنچنانست کہ گوئی بر شہ دار و بار و (۳) جامع گوید کہ خرچین و جوال و غیرہ و صراحی بحالت نسبت یا اصناف بہ زن یا قرینہ بمعنی صاحب جہانگیری گوید کہ خرچین و صراحی حاملہ بودنش چنانکہ این زن بار و راست را گویند و فرماید کہ در صراح معنی (خرج) یا بار و روی و سندان بر معنی دوم (بار و باروان) نوشته (حکیم آذری س) باروان گذشت (ار و و) (۱) بار و ہونا۔ بار و ہا سے باریز و انتہا کہ مدفن ستر ہا سے پہا ہونا۔ درخت کا (۲) باریاب ہونا انسان کا کہ باروانی کہ ہوو پانصد من کہ گذرم اندخت در بار یا بارگاہ سلاطین میں (۳) بار و اندر و کین کہ صاحب ناصر صری نوشتہ کہ خرچین ہونا۔ حاملہ ہونا عورت کا۔ جوال و ظروف از قبیل شیشہ و سب و قرابہ</p>	<p>باروان اصطلاح۔ بقول برہان و بحر بر و امثال آن۔ خان آرزو در سراج نسبت وزن کاروان (۱) خرچین و جوالی و (۲) ہر معنی سوم گوید کہ غالب کہ بدین معنی (بادوہ دل) ظرفی کہ در ان چیزے کنند و (۳) صراحی شہا باشد بہ وال کہ (باروان) بہ تصحیف خواندہ اند ہم۔ صاحب سروری فرماید کہ صراحی باشد و صاحب مؤید بجوال شرف نامہ گوید کہ بمعنی صراحی بجوالہ نسخہ نیز او مؤید الفصل گوید کہ ببارے صراحی است و بجوال قنیہ فرماید کہ بمعنی آوند باشد</p>
---	---

<p>مؤلف عرض کند که کلمه بار یعنی اول است که بر پشت چار و اقامت کنند و در هر دو که معنی حمل گذشت و دان بقول برهان چون جانب پشت او مثل خرطیه آویزان باشد در آخر آید معنی طرفیت بخش همچون قلندران و هر قسم بار در رو کنند ما اشاره این بر و کفیدان و قهوه دان و مانند آن پس معنی بار جامه کرده ایم و حق آنست که بار جامه حقیقی این طرف بار مخفی مباد که جوان بقول مخصوص است بر اے حوال که از پشمینه می برهان بصتم اول طرفی باشد از پشم بافته که سازند و بار روان عام است بر اے هر چیز با در آن کنند و همین است خرجهین طرف که بار در رو نهند اعم از اینکه از پشمینه و خورجهین که محققین زباندان ذکرش در باشد یا چوب و آهن و غیره چنانکه عند وقت همین بحث کرده اند که بالا گذشت و همین و غیر ذلک پس معنی دوم حقیقی است و معنی را در اردو و خرجی گویند و خیال محققین اول مجاز آن و معنی سوم هم مجاز است و پس اردو است (چنانکه صاحب آصفیه توضیح که شراب را در کلمه بار داخل کردند بر سبیل که خرجی لغت فارسی است و ما در اینجا مجاز و صراحی و امثال آن را بذیل کلمه روان هر قدر که تحقیق کرده ایم مفترس است از آوردن موافق قیاس حیف است که سند از خرج عربی که بحث کامل این بر خرجی می آید استعمال این معنی دوم از نظر مانگدشت و صراحت این بر (ایزغنج) هم گذشت اعتبار محققین زبان دان اجازت انکار با بجمه حوال و خرجی هر دو یکی است یعنی منی دهد و معاصرین عجم بدین معنی استعمال چیزیکه از پشمینه کلفت و سطریمی سازند نمی کنند آنچه خان آرزو این را معنی سوم</p>	<p>مؤلف عرض کند که کلمه بار یعنی اول است که بر پشت چار و اقامت کنند و در هر دو که معنی حمل گذشت و دان بقول برهان چون جانب پشت او مثل خرطیه آویزان باشد در آخر آید معنی طرفیت بخش همچون قلندران و هر قسم بار در رو کنند ما اشاره این بر و کفیدان و قهوه دان و مانند آن پس معنی بار جامه کرده ایم و حق آنست که بار جامه حقیقی این طرف بار مخفی مباد که جوان بقول مخصوص است بر اے حوال که از پشمینه می برهان بصتم اول طرفی باشد از پشم بافته که سازند و بار روان عام است بر اے هر چیز با در آن کنند و همین است خرجهین طرف که بار در رو نهند اعم از اینکه از پشمینه و خورجهین که محققین زباندان ذکرش در باشد یا چوب و آهن و غیره چنانکه عند وقت همین بحث کرده اند که بالا گذشت و همین و غیر ذلک پس معنی دوم حقیقی است و معنی را در اردو و خرجی گویند و خیال محققین اول مجاز آن و معنی سوم هم مجاز است و پس اردو است (چنانکه صاحب آصفیه توضیح که شراب را در کلمه بار داخل کردند بر سبیل که خرجی لغت فارسی است و ما در اینجا مجاز و صراحی و امثال آن را بذیل کلمه روان هر قدر که تحقیق کرده ایم مفترس است از آوردن موافق قیاس حیف است که سند از خرج عربی که بحث کامل این بر خرجی می آید استعمال این معنی دوم از نظر مانگدشت و صراحت این بر (ایزغنج) هم گذشت اعتبار محققین زبان دان اجازت انکار با بجمه حوال و خرجی هر دو یکی است یعنی منی دهد و معاصرین عجم بدین معنی استعمال چیزیکه از پشمینه کلفت و سطریمی سازند نمی کنند آنچه خان آرزو این را معنی سوم</p>
---	---

<p>نتیجہ تصحیف خیال می کند و اصل این بدین کسی چیز کے رکھنے کا برتن - خورجین - تھیلا - معنی (بادہ وان) گوید نسبت آن عرض می شود اسباب رکھنے اور پاندھنے کا سامان - کہ حیرانی گوید کہ اصل این (بادوان) بمعنی سوداگری اسباب آنے کے بکس - غنٹین - شراب وان است کہ باد بمعنی بادہ ہم پیشا بورے - (۳۳) صراحی شراب - موٹٹ - گذشت پس درین صورت (باروان) را بار و رواج کشاوان مصدر اصطلاحی</p>	<p>معنی سوم مبتدل (بادوان) برخلاف قیاس بقول بجر - درونیا اقامت کردن - دیگر گفتن بہتر از آنست کہ تصحیفش گوئیم و خلاف کے از محققین فارسی زبان ذکر این نکرد قیاس ازین وجه باشد کہ تبدیل وال ہملہ با مؤلف گوید کہ بار کشاوان بمعنی خودش راے ہملہ نیامدہ ولیکن ہمین یک مثال را می آید و این کنایہ باشد کہ اقامت دنیا برائے این قسم تبدیل قائم کردن عیبی ندارد راقیام در موج گفتہ اند منظر برتہ و بالائی و واقوی آنست کہ (باروان) را بمعنی (آبدان) جزر و مد دنیا جیف است کہ سند استقلال گیریم کہ بار بمعنی آب بر معنی بست و ہمیش گذر پیش نشد (ار و و) دنیا میں اقامت کرنا پس درین حالت باروان را بمعنی صراحی بار و دل اصطلاح - بقول برہان و بجر شراب گرفتن موجبہ باشد (ار و و) و کجی و ناصری و رشیدی کبر ثالث و رابع بار جامہ و اینر غنچ (۲۱) ہر طرف جس میں ساکن و سکون لام (۱) غم و اندوہ دل و (۲) رکھا جائے مذکر صاحب آصفیہ نے باروان اندیشہ روزگار باشد - صاحب جہانگیر پرفرمایا ہے - فارسی - اسم مذکر - صحیح باروان در ضمیمہ سنو ذکر ہر دو معنی کر وہ - صاحب</p>
--	--

شمس گوید کہ معنی اندیشہ و اندیشہ روزگار	سند استعمال پیش شود تو انیم عرض کرد کہ
باشد مؤلف عرض کند کہ این متعلق معنی	مجاز معنی اول باشد کہ خوف و اندیشہ ہم
ہند ہم کلمہ بار است (صائب ۵) چون	مکلف دل است (ارو) (۱) (وکیو)
ماہ مصر قسمت من خواست عذر من بگو	بار خاطر (۲) اندیشہ روزگار۔ اندیشہ
یکدور روز بار دل کاروان شدیم بگو	دنیا۔ منکر دنیا۔ دنیا کا ڈر۔ مذکر۔ اندیشہ
مؤلف عرض کند کہ برے معنی دوم اگر	بقول آصفیہ۔ مذکر۔

بار دو اصطلاح۔ بقول برہان و سروری و ناصر و جامع و ہفت باوال بے نقطہ بر وزن آرزو چوبے را گویند کہ در زیر درخت میوہ دار گذارند تا از سنگینی میوہ نشکند مؤلف عرض کند کہ اصل این (دوش بار) است۔ مرکب اضافی معنی دوشے کہ بران بار بردارند و قلب اضافت آن (بار دوش) و شین معجم حذف شدہ (بار دو) باقی ماند کنایہ از چوبی کہ بار میوہ بردارو (ارو) وہ لکڑی جو سنگین میوہ کے نیچے بطور سہارے کے قائم کرتے ہیں تاکہ میوہ اپنی سنگینی کی وجہ سے ٹوٹ نہ جائے۔ مؤث۔

بار و سچ بقول اندر جوار فرہنگ فرنگ بکر وال مہل لغت فارسی است قتمی از صوف پشمی تر کردہ شدہ کہ بر چوبے بہ چیند و از ان نان پزان تنور را صاف و پاک کنند و بر اسے منع افروختگی آتش ہم بکار برند۔ مؤلف عرض کند کہ محققین فارسی زبان ازین لغت ساکت و شک نیست کہ صاحب اندر بر ماخذ غور نکر وہ وال

مہملہ را عبوض و اول نقل کرد حیف است کہ فرنگ فرنگ پیش مانیت کہ تحقیق این
می کردیم بخیاں ما این مرکب است از بار کہ بمعنی آتشدان بجایے خودش مذکور شد
و در اینجا بجای نور باشد و ویج بواو تبدیل (و نیز بزائے فارسی) است کہ بقول برهان
معنی خصوص و خاصہ آید و زائے فارسی بدل می شود بحمیم چنانکہ کزنگ و کجک گز و کج
پس معنی لفظی این خاصہ نور کنایہ از ان چوب خاص کہ بر سرش شمشینہ رامی چند و آن را
در آب ز کرده نور را صاف کنند خصوصاً وقتیکہ نور زیادہ تر گرم شود تا گرمی (آهن مجام)
اش کم گردد و مان نسوزد و طریقیان ہر دو محققین بالا حقیقت حال را منی کشاید معاصرین
عجم گویند کہ بعض بلا و عجم این را (باریج) ہم گویند و جاوارو کہ وال مہملہ را تبدیل و او
گیریم چنانکہ بیو و بید کہ نام گرمی است این است حقیقت ماخذ این اصطلاح (ارو)
وہ لکتری بس کے سر پر ایک شمشینہ لپٹا جاتا ہے اور اسکو پانی میں بہگو کر تورا صاف کیا
جاتا ہے اور اسکی شدت گرمی کو کم کیا جاتا ہے۔ نوٹ۔

بارزو بقول برهان سکون ثالث و فتح زائے نقطہ وارو وال بے نقطہ ساکن معنی نر
است و آن صمغی باشد مانتر مصطلکی و بعربی قنہ خوانند۔ دو درم آن را بہ آب بنوشند
بو اسیرا سو و وارو۔ صاحب جامع ہم ذکر این کردہ۔ صاحب محیط فرماید کہ لبر یا نی
و بقولے در یویانی خلبنانی و کلبانی و بہ ترکی قاسی و بہندی بریجا و بروجا و ہروزہ گویند
و معروف باسم گندہ ہروزہ است و آن شیر درختی است بزرگ بقدر سرو کہ تنہ لپٹا
را بہ پیشہ و غیرہ جا بجای می خراشد و از ان تراوش می نماید گرم در سوم و خشک در

دوم و لقبول شیخ بالعکس۔ ملین و محلل۔ معشی ریح و تریاق سموم و منافع بسیار دارد
 (الخ) وجہ تسمیہ این خربز نیست کہ بارے و نتیجہ کہ از زون شیشہ بر تنه و رخت حاصل
 شود و کلمہ بار و ریح متعلق بمعنی سی اسش کہ گذشت صاحب برہان بر بیروز گوید کہ
 معریش بار زو باشد (ارو) گندہ بر وزہ۔ لقبول آصفیہ۔ ارو۔ اسم مذکر۔ چیر
 کے درخت کا گوند۔ ایک سفید بدبو دار مادہ جو چیر کے درخت سے نکلتا ہو قحطہ۔ بارو

بار زون اریحیری استعمال بمعنی معشورہ حوادث روزگار۔ دنیا کے حادثے۔ مذکر
 کردن این متعلق باشد بمعنی یاز و ہم کلمہ بار ساختن اسد اصطلاحی صاحب
 بار۔ چنانکہ قاضی گفتمہ (س) از بہر آنکہ آصفی ذکر این کردہ از معنی ساکت مؤلف
 سیم کند سکہ را قبول پو بر سیم لازمست گوید کہ تہیہ سفر کردن است و سامان سفر
 کہ از مس ز نند بار بار (ارو) آمیزش کرنا بستن و زاد راہ با خود گرفتن (سعدی
 بار زمان اصطلاح۔ لقبول برہان و شیرازی (س) بخل آن کس کہ رفت و
 بحر و مؤید بر وزن آب روان کنایہ از حواد کار نہ ساخت ہر کوس رحلت زون
 و جہا ہاے روزگار و زمانہ باشد۔ صاحب و بار نہ ساخت پو مخفی مباد کہ کلمہ
 جہانگیری و ضمیر کتاب ذکر این کردہ مؤلف بار و رین جاہ بمعنی اولش باشد کہ
 عرض کند کہ مرگب انسانی است و کلمہ بار بجایے خودش گذشت (ارو)
 و ریح متعلق بمعنی مفہمیش کہ گذشت حیف تہیہ سفر کرنا۔ زاد راہ کا انتظام کرنا
 است کہ شد استعمال پیش نشد (ارو) سامان سفر کرنا۔

(۲۰۰۱)

بارستاریون اصطلاح - بحث کامل این بر (بارسطاریون) می آید

(ارو) دیکھو بارسطاریون -

پارسری اصطلاح - بقول صاحب ہفت مرادف (پارسری) کہ گذشت دیگر کے از

محققین فارسی زبان ذکر این نہ کرو سزا استعمال پیش نہ شد مؤلف عرض کند کہ معنی لفظی

این سرگرائی یعنی حالتی کہ سر کے باری دار و گران باشد و متعلق بمعنی اول کلمہ بار کہ

بجائش گذشت و بحالت وجود سزا استعمال - کنایہ باشد از تکبر و غرور کہ سر مغزور

و متکبران ہم گران باشد و جا دار و کہ این را تبدیل (پارسری) گیریم همچون (بادوان)

و (باروان) (ارو) دیکھو پارسری -

بارسطاریون اصطلاح - بقول برہان و اندکبر ثالث و سکون سین بے نقطہ و ط

حظی بالف کشیدہ و راسے بے نقطہ کمسور و تختانی بواور رسیدہ و نون زدہ یعنی است

یونانی و معنی آن عبری حامی بود و آن نوعی از غلہ باشد کہ منتشر کردہ بگاؤ و ہندگاؤ

رافر بہ کند و عبری رعی الحام خوانند و آن را کبوتر بسیار دوست دارد و صاحب

ہفت این را بدون راسے مہلہ ثانی (بارسطاریون) گفتہ و صاحب سواد التبیل

کہ مفسر معربات است بر (بارستاریون - بتاسے فوقانی عوض طاسے حظی) حوالہ

فارستاریون بہ فاسے اول) دادہ و بر (فارستاریون) گوید کہ معرب لغت یونانی

(پرستریان) است کہ رعی الحام خوانند - صاحب محیط ذکر (بارسطاریون) کردہ

گوید کہ لغت یونانی است نام غلہ آرہر کہ شاغل ہم نام دارد و بر آریہ فرماید کہ نام

غلذایت مشہور و در کتب یونانی باسم شاخل و شاحل مرقوم و بقول اہل ہند آوگی و
 و کندلی و متا و قسم دوم آن را تو تر نامند و فرق میان ہر دو قسم آنست کہ درخت تو تر
 بقامت یک ونیم در عمی باشد و درخت ارہر بزرگتر از ان باشد مزاج ارہر سرد و خشک
 و بقول اہل ہند سبک و قابض۔ دافع فساد و صفراے خون و ملغم و فساد زہر و باوانگیز و
 منافع بسیار دارد (الخ) مؤلف عرض کند کہ بتحقیق ما (بارستاریون) لغت یونانی
 نباشد بلکہ مفرس (پرستریان) و معرب آن (بارسطاریون۔ بطائے حطی) فارسیان
 باے فارسی را عبری بدل کردند چنانکہ اسپ و اسب و شب و شب و الف زائد بعد ف و ک
 اور و ند و الف ہفتم را بہ واو بدل کردند چون تاغ و قوغ و اسم جامد فارسی زبان
 شاخل و شاحل و کشاخل است کہ بجایش می آید (ارو) ارہر بقول آصفیہ ہندی
 اسم موثث۔ ایک قسم کا غلذہ ہے جسکی دال نہایت سلونی ہوتی ہے۔ پورب والے
 رہر بولتے ہیں۔ صاحب جامع الادویہ نے بھی اس کا ذکر کیا ہے اور ارہر اور تو تر پر
 فارسی ترجمہ شاخل لکھا ہے۔

بار سفر بستن	استعمال۔ یعنی تہیہ سفر بہر سبب باری اشک و قرعہ انداختہ
کردن بحث این بر (بار بستن) گذشت	بار سفری خواہ ہم بست (ارو)
(نہوری ۵) دیدہ اشک فشان	تہہ سفر کرنا۔

بار سنج	اصطلاح۔ بقول اندکجوالہ فرنگیہ فرنگ بفتح سین مہملہ و سکون نو
جو حیم۔ باسنگ ترازو۔	دیگر کہے از محققین فارسی زبان ذکر این نکرد مؤلف گوید کہ

(پاسنگ) بقول برہان آنچہ دریک کفہ ترازو نهند بچہتہ برابر کرون کفہ دیگر (آہنی) خیال ما اینست کہ اصل (پاسنگ) (بارسنگ) است کہ رائے مہملہ حذف شد و با عربی بفارسی بدل شد همچون آسب و آسپ قلب اصنافت (سنگ بار) پس این مبدل ہمان (بارسنگ) است کہ کاف فارسی با جیم عربی بدل شود چنانکہ آخشنگ و آشیج حیف است کہ سندا استعمال پیش نشد (ار و و) پاسنگ بقول آصفیہ - فارسی اسم مذکر - وہ وزن جو ترازو کی وٹھی برابر کرنے کے واسطے ڈس میں باندہ دیتے ہیں **بارسین** بقول مؤید بحوالہ لغات الطب کہ دوسے تلخ - صاحب انذ فرماید کہ لغت فارسی است و در نسخہ دیگر مؤید این را (بارتین) نوشتہ بہ فوقانی و نون بعد رائے مہملہ - مؤلف عرض کند کہ اگر بہ سین مہملہ گیریم مرکب اضافی باشد کہ سین مبدل شہر چین است و نام قریہ از صفاہان و جادار و کہ وطن این یکی ازین سرود و مقام باشد و اگر (بہ تائے فوقانی و نون) عوض سین مہملہ گیریم (تین) بقول منتخب لغت عرب باشد یعنی مار بزرگ - پس جادار و کہ تین را استعارہ گیریم برائے پیارہ کہ پیارہ کدو مچو مار بزرگ باشد و این ہم مرکب اضافی است وجہ تسمیہ ثانی اقوی من الاول - صاحب محیط ذکر این نکر و و بر کدو سے تلخ گوید کہ این را بحربی قرع المر و بہندی تو بہتری گویند در نبات شبیبہ بہ پیارہ کدو سے شیرین و مثر آن ازان کو چکتر و بوالہ جامع تمہی نوشتہ کہ از کدو زراعت می کنند و ازان صحرائی یافتہ می شود لیکن آن بسیار تلخ و افعال آن شبیبہ بافعال کدو سے شیرین نیست و با

کہ بدین جهت استثنائے این از نوع آن کرده باشند با بجز بسیار گرم و خشک و با قوت تمیہ مقدار اندکی از آن مقوی قوی و قوی کردن بدن جهت غنیق النفس بار و رطب قدیم و سرفه رطب کہنہ نافع و منافع دیگر ہم دارد (اروخ) (اروو) کثروا کدوہ مذکر۔ صاحب جامع الادویہ نے تو نبڑی پر فرمایا ہے کہ کدوے تلخ۔ قرع المر۔

بارش بقول نوادر کہ بذیل باریدن فرماید (مشہ) و صاحب انند گوید کہ بکبر شام و سکون شین معجزہ معنی باران مؤلف عرض کند کہ حاصل بالمصدر باریدن است و ہمین را بزبان سنسکرت بقول صاحب سخندان (برشا) گویند و بدین وجه کہ اسم مصدر باریدن متعلق بزبان سنسکرت خیال می کنیم چنانکہ می آید نسبت این ہم با (برشا) لطفی خاص دارد ولیکن حقیقت این خبرین نباشد کہ فارسیان بر امر حاضر باریدن۔ بقاعدہ خود شین معجزہ زیادہ کرده اند و ما قواعد حاصل بالمصدر را بر (آموے) بیان کرده ایم و بر (اصل مصدر) ہم می آید (اروو) بارش۔ بقول آصفیہ۔ فارسی۔ اسم مؤنث۔ میهن۔ برکھا۔ و کیو بار۔

بار شدن زندگی بر کسی مصدر	یعنی ہر گاہ زندگی تکلیف مالا یطاق باشد۔
اصطلاحی۔ بقول بکر۔ تنگ آمدن آدمی انکسائیہ شد از معنی بیان کردہ صاحب بکر مجھ از زلیست خود۔ دیگر کسی از محققین فارسی (اروو) و کیو از جان سیر آمدن۔	
و گویا این نکر و مؤلف گوید کہ کلمہ بار۔ بار شکنی اصطلاح۔ بقول انند جوہالہ فرزند و ریخا بہ تعلق باشد بہ معنی اول یا ہمیشہ صراح یعنی خوار بار۔ خوراک اندک۔ قوت	

<p>دال و ہائے ہوز نام شہریت از ماژندران در بدو حال دیہی بودہ کہ بارے از دریا خز فرودی آوردہ اند در ان وہ بفروش میرسید بنا بر ان ہان اسم موسوم شدہ۔ در تاریخ ماژندران نوشتہ اند کہ مرد آبی و صحرائی سبز در آنجا بودہ و مرغابیان بسیار در ان آبگیر جمع می شدند در زمانی کہ حضرت امام حسن ابن علی بافتتاح ولایات تبرستان تو فرمود ان محل را تعریف و تحسین نمودہ۔ ہمان فرمودہ اند ماد و طبر و این اسم باقی ماندہ تبرستانیان با مطیر خوانند و بتدریج شہرے شدہ موسوم بہ (بار فروش) و در میان آن آبگیر قطعہ زمین خشک بودہ صفویہ یکے بر کیسویے آن آب بنیان نہادند تا بان قطعہ زمین رسید در آنجا عمارات ساختند حتی مسجد و گرماہ و سراسے و رباط و خدمہ در دولت علیہ قاچار یہ بر آبادی آن افزود</p>	<p>دیگر کے از محققین فارسی زبان ذکر این نکر مؤلف گوید کہ حیف است کہ سند استعمال پیش نشد و اگر بنظر آید تو انیم عرض کرد کہ حاصل بالمصدر (بار شکستن) باشد و مخفف (بار فروختن) و کنایہ از خوراک اندک و قوت لامیوت حاصل کردن۔ (ار دو) قوت لامیوت۔ دیکھو اشام۔ بار فروشختن استعمال۔ سبکدوش شدن (قآنی س) سبزہ از شرم خطش خواست رود زیر زمین یا گلبن از رشک رخس خواست فروریزد بار یا مخفی سپاد کردن شعر کلمہ بار یعنی ہمیش و مراد از گل است معنی حقیقی متعلق معنی اولش پس (بار فروشختن گلبن) کنایہ باشد از فروریختن گل کہ بار گلبن گل باشد پس (ار دو) بوجہ آتارند بار فروش وہ اصطلاح۔ صاحب نامہ گوید کہ بضم فا و واو و سکون شین و کسر</p>
--	--

خاقان فغفور آن آبگیر را بحر ارم و آن میدان
 را سبز میدان نام کردند۔ وقتی حکم ضرورت
 از شہر طہران کہ مسقط الزاس مؤلف است
 بد آنجا رفتہ سالی چند متوقف و مراجعت
 بطہران و شیراز اتفاق افتاد (اتہی) مؤلف
 عرض کند کہ قلب اضافت (دہ بار فروش)
 است۔ رائے مہملہ را ہم ساکن گیریم طریقی
 محقق زبان دان مارا برین تصریح مجبور
 حاصل کرنا۔

بارک بقول برہان و ناصری و سروری و جہانگیری و رشیدی و سراج کبر ثلث
 و سکون کاف (۱) مخفف بار یک است کہ در مقابل گذرہ باشد (خواجہ عمید) (۵)
 حدیث غزل کم کنم در ثنایت؛ لطافت کنم در ج بار کتر از موہ؛ (۲) و دکی (۵)
 خانجیان خواہم و جہاش چشم؛ گردسین خواہم و بارک میان؛ بہار بترک معنی اول
 گوید کہ (۳) مخفف بارک اللہ چنانکہ ظہوری در تعریف نورس پور گوید (۵)
 بر ایوان کند چون سلام آفتاب؛ دہد ابروے طاق بارک جواب؛ مؤلف
 عرض کند کہ بیچارہ۔ طاق را بسوسے بارک انصاف نکر و کہ بارک بمعنی اول صفت
 طاق است یعنی طاق نازک۔ اگر شد و گیر پیش شود او عایش را تسلیم تو ان کرد
 در ان صورت باید کہ بفتح ثالث خوانیم و مخفف بارک اللہ دانیم (ار و و)